

ทรงเป็นขวัญกำลังใจชาวไทยทั้งชาติ ทรงเป็นปราชญ์ที่สามารถล้ำเกินคำไข
เสด็จเยือนสุถิ่นแผ่นดินใต้ ขนขึ้นใจไมตรีจิตสุนันทาน.

💡 ตัดเย็บเกล้าด้วยกรรมหม่อมขอลเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า “สมาคมผู้ปฏิบัติธรรม”

ปีที่ ๑๗ อันดับที่ ๙๔ มีนาคม - เมษายน ๒๕๔๔

* วัตถุประสงค์ในการจัดทำ “ดอกหญ้า” *

- เพื่อยังความเป็นภราดรภาพและสามัคคีธรรม ให้เกิดในหมู่สมาชิก
- เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาและให้ตระหนัก ถึงคุณค่าสาระของหลักธรรมในศาสนา ในส่วนที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตและสังคม

เจ้าของ สมาคมผู้ปฏิบัติธรรม

๖๗/๓๐ ถนนมิตรภาพ คลองกุ่ม บึงกุ่ม กทม. ๑๐๒๔๐ โทร. (๐๒) ๓๗๔-๕๖๓๑

บรรณาธิการ รินธรรม อโศกตระกูล

กองบรรณาธิการ พ้างาม น้อมคำ สมพงษ์

สุนัย พัชรินทร์ ฟ่านวล ธารดาว

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมสันติ

๖๗/๑ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กทม. ๑๐๒๔๐

ผู้พิมพ์/ผู้โฆษณา นายประสิทธิ์ พิณีจงศ์

จำนวนพิมพ์ ๒๓,๐๐๐ เล่ม

สารบัญ

นำรู้จัก...บัณฑิตอักษรศาสตร์ผู้เลือกที่จะเป็นกสิกร	๑๓
นภกระเรียน (ไม่เลียนแบบคน).....	๑๘
ด้วยความหวังใจจากใจครู	๒๕
ขาด.....เต่าล้านปี	๔๓
สัมพันธ์ภาพสังคมพุทธ	๕๘
ข้อคิดเพื่อชีวิตเป็นสุข....ขอบคุณ...ขอโทษ	๖๘
ฉันเอง...บันดา	๓๓
โบนี่ มาร์ติน(เกือบจะ)โชคร้ายที่เกิดมารวย	๕๖
รอบบ้านรอบตัว.....หลากหลายอัตตา	๔
บทวิจารณ์.....ตัวตนที่สร้างปัญหาให้แก่มนุษย์	๒๑
ถ้อยคำสิริมงคล...อย่า(ทำตัว)เป็นน้องเล็ก	๓๘
มาช่วยกันกอบกู้ฟ้าดิน	๔๗
บันทึก	๕๖
วันวาร...บีบพุง	๖๓
การสอนคิดตามวิธีการของพระพุทธเจ้า	๗๐
ธรรมชาคือโศกในอินเดีย	๕๐
พิราບควาป่าว	๑๐๕
ปัจฉิมลิขิต	๑๐๕

ใบแรกใบแรกใบแรกใบแรก

วันนี้ ดิฉันมีสมมุติฐานใหม่ว่า อุปสรรคขัดขวางการพัฒนาประเทศไทย คือ **คำสาปแห่งของคนไทย** หลายสิบปีมาแล้วที่ดิฉันได้ยินคนโน้นคนนี้พูดถึงข้อด้อยต่างๆ มากมายในสังคมไทย แล้วเราก็กังหาวทางแก้ไขไม่ได้ ในขณะเดียวกัน คนอื่นๆ ก็ถูกทำร้ายถูกทำลายด้วยวิธีการสารพัด จนทุกวันนี้ เราซักจะไม่แน่ใจว่าใครเป็นคนดีหรือไม่ดี อย่างไร

ท่านผู้อ่านลองคิดดูสักหน่อยเถิดว่า เมืองไทย (หมายรวมถึงคนไทยด้วย) มีข้อเสียอะไรบ้าง มีหนทางใดที่จะแก้ไขปรับปรุงได้บ้างไหม ถ้ามีหนทางแก้ไข มีใครลงมือทำบ้างหรือยัง ถ้ามีคนลงมือทำบ้างแล้ว เขาได้รับการสนับสนุนส่งเสริมอย่างไรบ้าง และเขาต้องประสบปัญหาอุปสรรคใดบ้าง หรือไม่

ลองเปรียบเทียบดูว่า ระหว่างการส่งเสริมการกระทำอันเป็นประโยชน์แก่สังคมและคนที่เสียสละเพื่อส่วนรวม กับการพูดซ้ำซากถึงแต่ข้อบกพร่องโดยไม่แก้ไข เหตุการณ์ใดเกิดขึ้นมากกว่ากัน

ขั้นต่อไป ก็มาทบทวนตนเองว่า เราเป็นส่วนหนึ่งของการพูดซ้ำซากถึงข้อบกพร่องโดยไม่ร่วมด้วยช่วยแก้ไขหรือเปล่า แล้วลองจำลองภาพใครคนหนึ่ง (สมมติว่าเป็นประเทศไทย) ที่ถูกคนล้อมกรอบขี่หน้าดำตั้งแต่ข้อหาอุกฉกรรจ์จนถึงข้อหาชี้หมูราชีหมาแห้ง เหมือนถูกสาปแห่งว่า แกมันแลว แกมันโง่ แกมันไม่พัฒนา จนฝังเข้าไปอยู่ในก้นบึ้งของจิตใจ กลายเป็นอัตตาที่ชั่วร้าย

เป็นไปได้หรือไม่ว่า เหตุที่เรา(ประเทศและคนไทย) ต้องตกอยู่ในภาวะทุกข์ เพราะคำสาปแห่งของตัวเอง หลายท่านคงเคยได้ยินพุทธสุภาษิตที่ว่า จิตเป็นประธานของสิ่งทั้งปวง ถ้าเราตั้งจิตไว้ดี แล้วกระทำดีตามที่ตั้งจิตไว้ ก็ย่อมจะเกิดผลดีอย่างแน่นอน ฉะนั้น แทนที่เราจะมองบ้านเมืองเราด้วยความไม่พอใจ เนื่องจากไปเปรียบเทียบกับบ้านเมืองอื่นที่เรามองเห็นไกลๆ หรืออย่างฉาบฉวย (จึงเห็นแต่ความสวยงาม) เรา น่าจะมองบ้านเมืองเราอย่างที่เราเป็น ท่ามกลางเหตุปัจจัยแวดล้อมที่เป็นอยู่จริง โดยไม่เพ้อฝัน แล้วช่วยกันสร้างบ้านแบ่งเมืองบนพื้นฐานความเป็นไทยของเราเอง

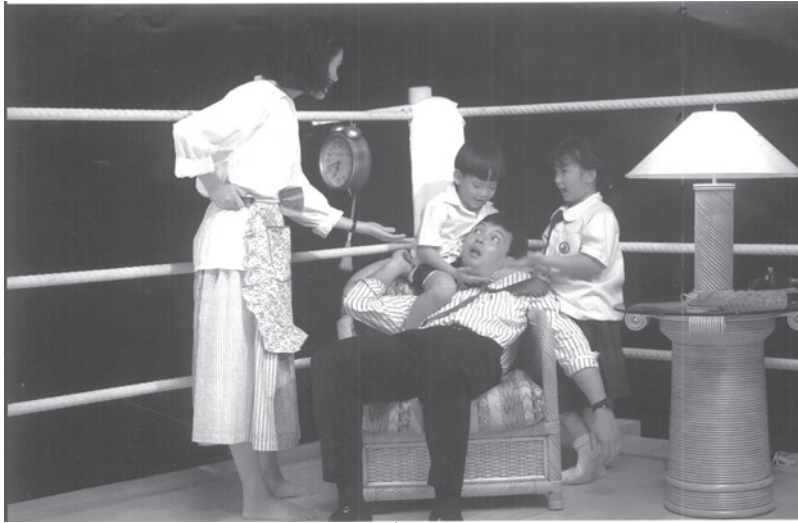
ช่วยกันล้างอัตตาอันหลากหลาย มาหลอมรวมเป็นอัตตาเดียวกัน คือ อัตตาแห่งความเป็นไทย เพื่อรวมพลังพัฒนาประเทศชาติด้วยความเชื่อมั่นว่า เราพึ่งตนเองได้ และเราพึ่งพากันเองได้

หลากหลาย อัตตา

ใครสักคน จะถือไม้ยาวเดิน
แกว่งไปมา เขาย่อมมีสิทธิทำได้
แต่เมื่อใดก็ตาม ที่มีคนเข้ามาอยู่
กันหลายคน เขาจะมีพฤติกรรมต่างๆ
อยากจะทำแกว่งไม้ตามใจฉัน ก็
ไม่ได้อีกต่อไป

ครับ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์
สังคม ดำรงชีวิตอยู่กันเป็นกลุ่ม
จะทำตามอำเภอใจ ต้องตระหนัก
มากขึ้น

ความคิด-ความอ่านต้องกว้างไกลกว่าเดิม ศัพท์ทางวิชาการ หมายถึงต้องมี “วิสัยทัศน์” ครับ

ยิ่งสังคมสลับซับซ้อน วิสัยทัศน์วันนี้กับเมื่อวานก็ยิ่งเพิ่มขึ้นอีกมากมาย

ไม่มีวิสัยทัศน์ที่ระวาง “ตกรุ่น” หรือ “ตกขอบ” อาจจะโดนเรียกไดโนเสาร์เต่าล้านปีก็ยังได้

ยกตัวอย่างครับ ผู้ชายที่คิดว่า

ตัวเองเป็นผู้นำครอบครัว เป็นช้างเท้าหน้าแต่เพียงผู้เดียวนั้น วันนี้ก็ไม่ใช่เสียแล้ว

หรือพ่อแม่ที่เลี้ยงลูกแบบใช้อำนาจบาตรใหญ่ ต้องเชื่อฟัง ๑๐๐% เมื่อก่อนอาจได้นะครับ แต่วันนี้โลกเปลี่ยนไปแล้ว

การเลี้ยงลูกแบบเจ้าข้าวเจ้าของ ถือสิทธิถืออำนาจ ห้ามเถียง เริ่มหมดยุค

เรื่องการเมืองบ้าง นักการเมืองที่เป็นนักเลงโต ก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสประชาชน ต้องมีความรู้ มีปริญญา เป็นคนดี

มาทางการศึกษา แต่ก่อนจบแค่ปริญญาตรีก็ทดลองดีใจกันยกใหญ่ ชีวิตรอดแล้ว แต่ถ้าเป็นวันนี้ จะต้องเรียนจบปริญญาโทเป็นอย่างต่ำ ดอกเตอร์ต้องพยายาม

เรื่องของค่านิยม เรื่องวิถีคิด เพียง ๔๐-๕๐ ปี ก็เปลี่ยนไปนะครับ คนที่รู้สึกขัด ก็คือคนที่ผ่านโลกมาแล้วประมาณนั้น

แต่ใครที่ปรับตัวเร็วกว่าเข้าใจกลไกสังคมเร็วกว่าคนอื่น คนคนนี้ก็ มีโอกาสจะเป็นผู้นำมาพัฒนาประเทศ

เป็นผู้นำจึงต้องมีวิสัยทัศน์ยาวไกลครับ ไม่อย่างนั้นไม่ทันโลก นายกมาเลเชีย มหาเธร์ หรือของสิงคโปร์ นายลีควนยู เป็น

ตัวอย่างครับที่พาประเทศชาติไปไกล ส่วนของไทยเราที่ผ่านมา อยู่ในยุคของใครก็คิดเอาเองนะครับ แต่จำเลยของคนไทยไม่ใช่นายกฯ คนเดียว อดีตอีกหลายคนก็ควรมีส่วนรับบาปกรรมเรื่องนี้ครับ

วันนี้มีการตอบปัญหา แสดงวิสัยทัศน์พรรคการเมือง มีหัวหน้าพรรคท่านหนึ่ง พูดถึงการแก้ปัญหาชนบท ท่านพูดแต่ว่าจะพัฒนาๆ แต่ไม่มีออกมาสักข้อที่เป็นรูปธรรม

วันนั้น ผมตกใจพอสมควร เพราะผู้ใหญ่ขนาดนี้ก็ยังขาด “วิสัยทัศน์”

วันนี้พรรคไทยรักไทยเข้ามาเป็นรัฐบาล สัมภาษณ์วันแรก ท่านนายกฯ ทักษิณบอกนักข่าว กำลังเอานโยบายมาตีเป็นรูปธรรม โดยแบ่งออกเป็น ๒ คณะ

ผมฟังแค่นี้ก็ชื่นใจแล้วครับ เพราะที่ผ่านมา ผมยังไม่เคยได้ยิน

รัฐบาลชุดไหนพูดทำนองนี้ ทั้งๆ ที่เป็นเรื่องที่จะต้องทำ

ส่วนทำสำเร็จหรือไม่ เราก็คงต้องรอดูต่อไปนะครับ

แม้แต่เรื่องค้าขาย ณ วันนี้ ไม่ใช่ใครใคร่ซื้อก็ซื้อ แต่จะต้องหันมาในเรื่องของ “ชาตินิยม”

เมื่อก่อน เรารณรงค์ให้ใช้ของไทย

แต่ยุค IMF นอกจากใช้ของไทย ยังจะต้องหันมานิยมซื้อข้าว

ซื้อของจากชุมชนเกษตรที่เราาร่วมกันผลิตขึ้น

ทั้งนี้เพื่อทำให้สังคมชนบทที่เป็นฐานล่างของสังคมไทย เป็นส่วนใหญ่ของประเทศได้ “อยู่รอด” และ “แข็งแรง”

ความรู้ต่างๆ ไม่ว่า เศรษฐกิจ สังคม การเมือง จึงต้องถุ่มลึกกว่าเดิมครับ

เพื่อตัวเราจะได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ เป็น

เม็ดเลือดแดง เป็นเม็ดเลือดขาวมิใช่
เม็ดมะรึ้ง !

เกริ่นมายาวครับ เพื่อจะบอก
อย่าติดยึดกรอบความรู้เดิมๆ

การแสวงหาความรู้ ต้องไม่
อยู่นิ่ง

คิดถึงเรื่องนี้ก็ใจหายครับ
เราเน้นสร้างห้องสมุดในโรงเรียน
มีจัดประกวดแข่งขันทุกปี ทุ่มกัน
เป็นแสนเป็นล้าน แต่เรากลับไม่ได้
คิดค้น ทำอย่างไรให้เด็กได้เข้า
ห้องสมุด กันคว่ำ

วกลับมาเรื่องสังคมก่อนนะครับ
ในความหลากหลายอัตรา ความจริง
ก็คือ ความหลากหลายทางชีวภาพ
นั่นเอง จุดนี้เขาถือเป็น**ความสมดุล
ของธรรมชาติ**นะครับ

และอย่าเบื่อเลยครับแม้สังคม

จะดูุ่นวาย แต่
เราจะไปรังเกียจ
เบื่อหน่ายไม่ได้
ตราบใจที่เรายัง
ต้องอยู่ในสังคม

มี**ข้อตกลง**
เบื้องต้น ที่จะ
ต้องทำความเข้าใจ
ผม คิด เล่น ๆ

นะครับ ถ้าใครจะเกิดมาในโลกนี้
สักคน ผมจะเรียกมาคุยกันก่อน

**“หนูเอ๊ย ! เธอต้องยอมรับ
ก่อน ถ้ารับไม่ได้ก็อย่าเกิดนะ !”**

**ข้อ ๑ เราไม่ได้อยู่คนเดียว
โดดเดี่ยว ตามลำพัง เรามีครอบครัว**

มีญาติพี่น้อง มีมิตรมีเพื่อน ต่อให้
เป็นเด็กกำพร้า เป็นคนไร้ญาติ แต่
เราก็ไม่ได้อยู่โดดเดี่ยว

ยังมีคนที่อยู่รอบตัวเราอีก
มากมาย ที่ต้องสัมผัสสัมพันธ์

**ข้อ ๒ เราทั้งหมดเป็นพี่น้อง
กัน** ท่านมหาตมะคานธีกล่าว
ประกาศไว้ หากโยงวงศาณาญาติ
ก็คงไม่เกินจริง ที่บรรพบุรุษของเรา
ก็คงเป็นพี่น้องกันแน่นอน

เธอ และฉัน เป็นญาติกัน
เพราะปู่ของปู่ของปู่ ยกกาลัง ๑๐
เป็นพี่น้องกัน !

ในพระสูตร “สังกาวตารสูตร”
ของมหายาน ซึ่งท่านหลวงปู่พุทธทาส
ได้แปลออกมาเป็นภาษาไทย

พระสูตรบทนี้ เป็นคำพรรณนา
ของพระพุทธองค์ พูดถึงโทษภัย
ของการกินเนื้อสัตว์ และโยงไปถึง
เรื่องภพชาติอีกว่า เราทุกคนต่าง
วนเวียนอยู่ในสังสารวัฏ เคยผ่าน

การเป็นพี่เป็นน้องเป็นญาติเป็น
ครอบครัว นับครั้งไม่ถ้วน

**การกินเนื้อสัตว์ จึงเท่ากับ
เรากินเนื้อญาติของเรา !**

ข้อ ๓ ที่นี้คือป่าคน หมายถึง
หลากหลายนานาพันธุ์ ต่างคนต่าง
ก็มีคุณสมบัติของตัวเอง มาจาก
ร้อยพ่อพันแม่

แต่ละชีวิต กว่าที่จะวิวัฒนาการ
กว่าจะต่อสู้นานจนถึงวันนี้ได้ มิใช่
ใช้เวลาสั้นๆ แต่มีการเรียนรู้ มี
การพัฒนาแสนแสนนานครับ

**ประสบการณ์ของแต่ละคน
ทำให้มุมมองปัญหา มุมการ
ตัดสินใจ หรือวิธีคิดแตกต่างกันไป**

ภูมิหลังในชาตินี้ มีส่วน
กำหนดความคิด ตลอดจนการ
กระทำในการแก้ปัญหา ในการเดิน
ไปข้างหน้าที่แตกต่างกัน

แล้วภูมิหลังในชาติก่อนอีก

ต่างหากก็มีส่วนกำหนดมากมาย
ที่เดียวจะครับ

ใครเป็นเสือ เป็นช้าง เป็นกวาง
เป็นปลาหมึก เป็นเม่น เป็นลิง ฯลฯ
เขาก็จะมีลีลาของตัวเอง อย่าว่่าแต่
วิธีแก้ปัญหาเลยนะครับ บุคลิกภาพ
ก็ยิ่งออกไปเป็นอย่างนั้น

**ข้อ ๔ เราต่างเป็นหนี้บุญคุณ
กันและกัน** เพราะเรามีกิจกรรม เพื่อ
ความอยู่รอด จำเป็นต้องพึ่งพา
บุคคลในวงการอื่นๆ

กว่าจะโตถึงวันนี้ บุคคลใน
วงการต่างๆ ในสารพัดอาชีพ ต้อง
มารับใช้ช่วยเหลือเสริมหนุนมากมาย
มหาศาล หนี้บุญคุณพื้นฐานก็คือ
สมาชิกในครอบครัว ยิ่งเติบโตก็ยิ่ง
เป็นหนี้สังคม หนี้ประชาชน

ทุกอย่างก้าวของเรา ไม่ว่าจะ
เป็นคนงาน คนกวาดถนน คนเก็บ
ขยะ คนค้าขาย คนขายบริการ คน
ก่อสร้าง คนรักษาไข้ ฯลฯ เราล้วน
เคยใช้บริการของเขาทั้งสิ้น

คนที่ “หยาบ” ในชีวิต จึงมักหยิ่งยโส อวดดี ไม่เห็นใครอยู่ในสายตา รวมไปถึงขี้ราคาญคน !

เป็นสัตว์โลกที่น่าสงสาร นำสมเพชเวทนา เพราะมีมุมมองชีวิตที่ทุเรศมาก !

ข้อ ๕ เราต้องเพิ่มคุณธรรมให้มากขึ้น คุณธรรมแต่ละชุดมีขอบเขตของตัวเอง แต่ก็มิได้อยู่กันกระจัดกระจายแบบวุ่นวาย

คุณธรรมหลักจะเป็นยาคำของทุกคุณธรรม ใครมีครบครันก็ต้องหันไปเน้นคุณธรรมประจำครอบครัวว่ามีอะไร

ใครทำงาน ก็ไปดูซิว่า คุณธรรมในการทำงานมีอะไร

ใครเป็นผู้บริหาร ผู้จัดการ ใครมีบทบาทสมมติ หรือหัวใจนเรื่องไหน ก็ต้องนำคุณธรรมเรื่องนั้นมาน้อมใส่ตน

ยังมีหัวใจนมีบทบาทในสังคมมากเท่าใดก็ยิ่งจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมมากขึ้นเท่านั้น

เปรียบเทียบเหมือนการสร้างบ้าน ยิ่งมากขึ้น เสาเข็มที่เป็นฐานก็ยิ่งต้องลึกและแข็งแรง เสาเข็มเล็กไป บ้านก็พังครืน ปัญหาจึงมีอยู่ทุกวันนี้ครับ ในทุกวงการ

ข้อ ๖ ระวังผีเงินเข้าสิง สังคมแห่งความมัวเมา สืบทอดมรดกกันชั่วลูกชั่วหลาน ว่าชีวิตเกิดมาต้องรวยให้ได้ !

ใคร รวย ถือว่าประสบความสำเร็จ

ความจริง คนจะรายนั้น ขึ้นอยู่กับ ๒ ปัจจัย คือความสามารถและความเฮง !

ความสามารถก็รู้กันอยู่ แต่ความเฮง เราไม่รู้กรรมเก่า ทำอะไรไว้

การมีปรัชญาชีวิตพออยู่พอกิน ไม่รวยไม่มีเงิน แต่ไม่อดไม่หิว

เหมือนสังคมโบราณ ซึ่งฝากความร่ำรวยไว้บนผืนแผ่นดิน น่าจะเป็นความสบายใจที่สุด

ใน ๑,๐๐๐ คน ๑๐,๐๐๐ คน จะรวยได้ก็แค่คนสองคน เหมือน

ยอดเจดีย์แหลมเบี้ยบ เล็กนินเดียว
แต่คนไต่เต้า ท่านเปรียบเสมือน
ฐานเจดีย์ กว้างใหญ่เหลือเกิน

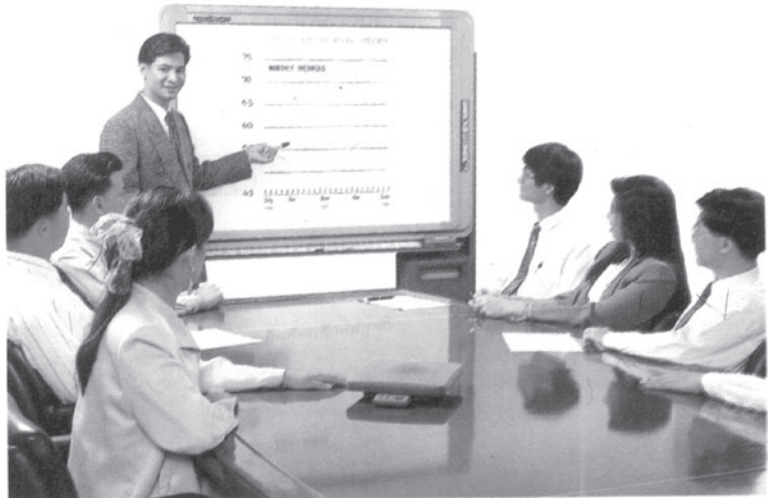
มีสัมมาทิฐิไม่หลงตามกระแส
ชีวิตก็ยิ่งกว่าติดแอร์เสียอีกนะครับ

ครับ **“บทเรียนก่อนวิวาร์ห์”**
เจามีมานานแล้ว วันนี้มา **“บทเรียน
ก่อนเกิด”** ก็เป็นรสชาติที่แปลก
ไปอีกแบบนะครับ

ถือเป็นข้อตกลง เป็นกติกาก
ที่ต้องยอมรับความจริงเป็นเบื้องต้น
เมื่ออุแว้อออกมาจะได้ไม่
โวยวาย ไม่ทุกข์มาก

ผ่านข้อตกลง หรือพันธสัญญา
๖ ข้อแล้วก็ขอต่ออีกนิดให้ความ
หลากหลายแห่งอึดตาหรือของ
ชีวภาพเกิดมรรคเกิดผล

**อานิสงส์แห่งการอยู่กับ
หมูกุ่มนั้น ถ้าเข้าใจศึกษาเรียนรู้
กลับจะเป็นทางรอดที่จะทำให้เรา
ประสบความสำเร็จและเป็นสุข!**

ข้อแรก เกิดปัญญา เพราะ
ต้องเรียนรู้ และช่วยปรับเปลี่ยน
ตัวเองตลอดเวลา

ท่านผู้อ่านสังเกตมั๊ยครับ คน
ที่อยู่คนเดียว ไม่สูงสิงกับใคร หรือ
มีอาชีพที่ไม่ค่อยจะได้ยุ่งเกี่ยวกับใคร
ก็มักจะมีบุคลิก มีวิธีคิดแปลก
ออกไป

เข้าใจลึกก็หนาวๆ ซีดๆ ไม่มี
เสน่ห์

การอยู่ด้วยกันเป็นสังคม
ย่อมมีการขัดแย้ง ย่อมมีความไม่
ลงตัว ไม่ถูกใจ จุดต่างๆ เหล่านี้
ทำให้เราได้มีโอกาสพัฒนาตัวเอง
ในทุกด้าน ความคิด อารมณ์ จิตใจ
รวมไปถึงบุคลิก ลีลา มารยาท

ครับ ปัญหาทำให้เกิดปัญญา
อยู่คนเดียว โดดเดี่ยว สบาย
ในช่วงต้น แต่จะอึดอัดขัดข้อง
หมองใจในช่วงปลาย ยิ่งแก่ก็

ยิ่งโง่ขึ้นนะครับ กลายเป็นคน
ยิ่งขี้โมโห ขี้หงุดหงิด น่ารำคาญ !

ข้อ ๒ เกิดภูมิต้านทาน เพราะ
ชีวิตไม่เป็นไปดังที่เราคาดคิด ยังมี
ตัวแปรอีกมากมาย ก่อเกิดความ
สับสน ความคับข้องใจ

ในความทุกข์เหล่านี้ จะ
ค่อยๆ หล่อเลี้ยงให้ภูมิต้านทาน
ของชีวิตเติบโตแข็งแกร่งขึ้น

เราจะอดทนได้แก่ยิ่งขึ้น เราจะ
สงบได้มากขึ้น เราจะหนักแน่นได้
มากกว่าเดิม

คนที่อยากจะพ้นทุกข์ ถ้าไม่มี
เรื่องมาให้ทุกข์ เขาจะก้าวพ้นห้วง
แห่งความทุกข์ได้อย่างไร จริง
มั๊ยครับ ?

ข้อ ๓ เกิดความสุข ปัญหา
นั้นทำให้เกิดความฉลาด เหตุการณ์
ก็จะคลี่คลาย ลุ่่วง

เป็นความสามารถเฉพาะตัว

และแม้จะแก้ไม่ได้ แต่ความ
อดทนถึงระดับหนึ่ง ก็ถือเป็น
“การพ้นทุกข์” ได้เช่นเดียวกัน

นักปฏิบัติท่านเรียกว่า
“ปัญญาวิมุตติ” ไม่พอ ต้องมี
“เจโตวิมุตติ” ด้วย

ชีวิตของคนเหล่านี้ ไม่มีฤทธิ์
ก็เหมือนมีฤทธิ์ เมาว่างสบายเหมือน
เหาะ มองปัญหาทะเลอุปรูปร่าง
เหมือนตาทิพย์ ฟังความอะไรก็มีสติ
มีหลักเกณฑ์ เข้าใจอารมณ์ของ
คนพูดเหมือนมีหูทิพย์

เป็นปาฏิหาริย์ที่ไม่ต้องเข้าป่า
 ครับผม !

ข้อ ๔ มีพรโตโมสะ (EQ)
 เป็นคนมีวิสัยทัศน์ เข้าใจโลก
 เข้าใจชีวิต เข้าใจสังคม เข้าใจ
 ตัวตน เข้าใจตัวกู-ของกู เข้าใจ
 อุตตาตัวตน

จะทำงานกับผู้อื่นได้เก่ง-คล่อง
 คนทำงานด้วยใช่แต่จะมี
 ประสิทธิภาพ แต่ยังได้ความสุข
 จากการทำงานกับบุคคลประเภทนี้

พรโตโมสะ เป็นจิตที่ฝึกฝน
 ให้มีใจกว้าง ใจอ่อนโยนที่ฟังความ
 คิดเห็นของผู้อื่นได้

เคารพความคิดของผู้อื่น
 พยายามหัดเข้าใจผู้อื่นอยู่เสมอ
 ฟังสิ่งขัดแย้งหรือที่เขาไม่เห็น-
 ด้วยกับเราได้อย่างเบิกบาน

ฟังคำต่าหนิ ด่าติเตียนด้วยใจ
 ที่เต็มและกระตือรือร้น

ฟังคำสั่งสอนจากคนอื่นได้
 โดยไม่ถือตัว

EQ หรือพรโตโมสะนี้ เป็น
 เรื่องที่เราจะทำงานได้อย่าง
 สนุกสนาน มีขวัญและกำลังใจ
 เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ครับ ๔ ข้อ ที่พอมีหน้า
 กระดาษเล่าสู่กันฟัง เป็นอานิสงส์
 หรือประโยชน์ที่เราจะได้ เมื่อไหนๆ
 ก็เกิดมาแล้ว และไหนๆ ก็อยู่
 สังคมโลกมนุษย์ ถอยกลับไม่ได้
 ก็น่าจะปฏิรูปให้เกิดคุณประโยชน์

* ศติทัตตชานา “อยู่อย่าง
 ठीोसा ینگานา ینگเห็นช้อบกพช้อง
 ของคนอื่น ینگเมื่อหนาย ینگเฮา
 แต่ไซ ینگคัับคััน!

อยู่อย่างคัักษา ینگานา ینگ
 เห็นช้อบกพช้องของคณชอบช้าง
 ینگเห็นไซ ینگเมตตทา”

นารัฐัก

○ ผ.ศ.รัศมี กฤษณมิมข

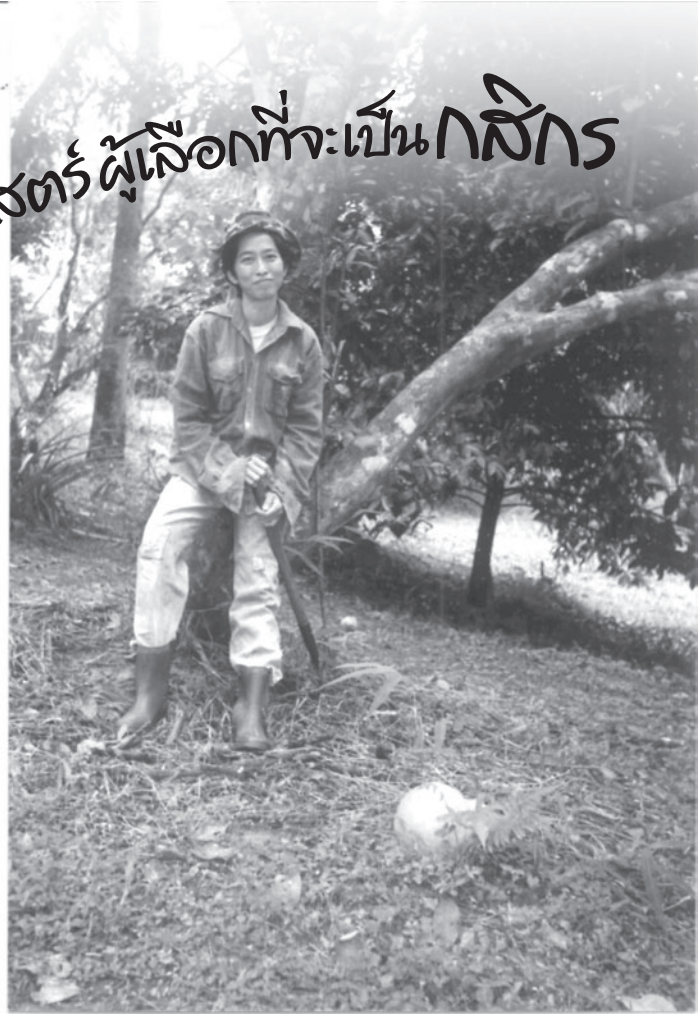
บัณฑิตอักษรศาสตร์ผู้เลือกที่จะเป็นกสิกร

ชื่อ **บุษกร (อ้อย) กุลมาตย์** อายุ ๔๐ ปี
สำเร็จการศึกษาจากคณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

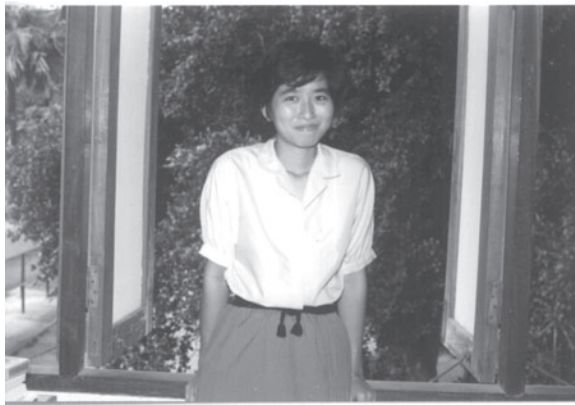
สามีชื่อ **พรรษา กุลมาตย์** อายุ ๔๔ ปี
สำเร็จการศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

◇ พื้นฐาน

เป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด เรียน
หนังสือที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่เล็กจนโต
ครอบครัวอยู่อย่างธรรมดาๆ ไม่ได้ร่ำรวยอะไร

ในช่วงที่เรียนคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี ๒๕๒๒ ก็ทำงานกิจกรรมนักศึกษา มาตลอด งานหลักคือออกค่ายอาสาสมัคร ทำให้มีโอกาสไปใช้ชีวิตในชนบท จึงรู้สึกประทับใจในชีวิตที่เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ

ประสบการณ์จากการทำกิจกรรมนักศึกษา ทำให้ได้รับรู้ปัญหาสังคมค่อนข้างหลากหลาย อันเป็นส่วนที่สร้างแนวคิดว่า ชีวิตคนเรานั้นควรทำงานที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคม ชีวิตไม่ได้เกิดมาเพื่อแสวงหาความร่ำรวย ฟุ้งเฟ้อ ลามก ยศ สรรเสริญ

เมื่อเรียนจบจึงเลือกที่จะเข้าร่วมโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม ไปทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่ง

ซึ่งต้องออกพื้นที่ตามหมู่บ้านต่างๆ ช่วงนี้เองที่ได้ซึมซับวิถีชีวิตในชนบท ตลอดจนได้เรียนรู้เรื่องการทำกิจกรรมมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ช่วยเสริมเติมรูปรอยความคิดของตัวเองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จนเป็นความใฝ่ฝันที่อยากจะใช้ชีวิตอิสระ มีที่ดินทำกิจกรรมอย่างนั้นบ้าง แต่ด้วยเหตุปัจจัยที่ยังไม่ลงตัว หลังจากหมดสัญญาทำงานอาสาสมัครจึงไปรับราชการครู อันที่จริงก็ฉันพอใจที่ได้เป็นครู แต่เมื่อหน้าระบบ มีอะไรหลายอย่างที่ต่างทำทั้งที่เห็นว่ามันไม่เหมาะสมไม่ควร มีการแก่งแย่งแข่งขัน ซึ่งลามก ยศ ตำแหน่ง ณ จุดนี้ได้เห็นข้อเปรียบเทียบชัดเจนกับวิถีชีวิตเรียบง่ายของชาวไร่ชาวนาที่ดิฉันเคยสัมผัส

✧ ครอบครัว

ช่วงที่ทำงานรับราชการอยู่นั้น ดิฉันมีแฟนซึ่งเป็นผู้ร่วมงานสมัยที่ทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชน เราได้พูดคุยกันมาตลอดถึงความคิดที่จะออกมาใช้ชีวิตทำกิจกรรม เพราะเราต่างชอบชีวิตอิสระ ฟังตนเองอยู่กับผืนดิน

ในที่สุดเมื่อลงตัวแล้ว จึงออกจากราชการหลังจากทำอยู่ได้เพียง ๒ ปี เราแต่งงานกัน แล้วไปเริ่มต้นชีวิตชาวสวนด้วยกันที่ อ.หลังสวน จ.ชุมพร ในปี พ.ศ.๒๕๓๐

✧ จากชีวิตชาวกรุงสู่ชีวิตชาวสวน

ที่ดินที่ทำเป็นของทางบ้านของสามีซึ่งปล่อยทิ้งไว้ ทั้งสามีและดิฉันต่างไม่เคยทำสวนมาก่อน ก็เริ่มลองผิดลองถูก อาศัยประสบการณ์จากคนรอบข้าง ศึกษาจากหนังสือบ้าง และสรุปบทเรียนจากภาคปฏิบัติ

ก็ค่อยๆ ทำกันมาเรื่อยๆ เราเริ่มต้นจากเงินทุนที่ไม่มากนัก จึงพยายามฟังตนเองในทุกๆ ด้านเท่าที่จะทำได้ คือ เริ่มทำตามกำลังที่มี พื้นที่บางส่วนปล่อยทิ้งไว้ก่อน ไม่มีเครื่องมือเครื่องมื่ออะไรมากนัก พันธุ์ไม้ก็พยายามเพาะเอาเอง

เราเลือกทำกิจกรรมแบบธรรมชาติไร้สารพิษ เพราะได้เห็นความล้มเหลวของเกษตรทั่วไป ที่ทำด้วยแนวคิดอยากได้ผลผลิตมากๆ จึงต้องอาศัยสารเคมี แต่กลับมีหนี้สินล้นตัว ผืนดินและสภาพแวดล้อมก็ยิ่งเลวลงเพราะถูกทำลาย

✧ การทำงานหนักเป็นดอกไม้แห่งชีวิต

เมื่อตัดสินใจเลือกแนวทางนี้ เรารู้ว่าต้องเหนื่อยมากๆ ต้องลงแรงมหาศาล อดทนกับแดดร้อนหรือสภาวะแปรปรวนต่างๆ โดยที่ตัวเราก็ไม่เคย ไม่คู้กับการทำงานหนักมาก่อน แต่เมื่อมาชัดเจนและเชื่อมั่น

ในหนทางนี้ เราจึงยินดีที่จะเหนื่อยหนัก พร้อมที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ

แรกๆ พื้นที่มีแต่หญ้าคาสูงท่วมหัว อากาศร้อนแล้ง ต้นไม้ที่ปลูกไว้เดิมมีอยู่ไม่มากนัก เราก็ค่อยๆ ทำไปด้วยความอดทน ใจเย็น และรู้จักรอคอย ปลูกพืชพันธุ์ต่างๆ เรียกว่ามีอะไรที่กินได้ก็ปลูกผสมปนเปกันไป ทั้งพืชผักผลไม้และสมุนไพร จนถึงทุกวันนี้เป็นเวลากว่า ๑๐ ปี ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง จากที่เคยร้อนแล้งก็กลายเป็นที่ร่มรื่น ชุ่มชื้นด้วยต้นไม้ใหญ่ มีสัตว์นานาชนิดมาอาศัยอยู่ รู้สึกได้ถึงระบบนิเวศที่สมบูรณ์ขึ้น บรรดาสัตว์เหล่านั้นได้อาศัยพืชผักที่เราปลูก ขณะเดียวกันเขาก็ช่วยกำจัดแมลงศัตรูพืชให้เรา บางครั้งผลผลิตอาจเสียหายไปบ้าง ก็ถือว่าเราได้พึ่งพาอาศัยกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ผลผลิตที่ได้ก็พอเพียงที่จะเลี้ยงตัวเอง คือมีพอกินและพอขายเป็นรายได้บ้าง

❖ *ความสุข*

ความสุขจากการเลือกวิถีชีวิตเช่นนี้ คือการได้ใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ กินอาหารที่มีคุณค่า ไร้สารพิษ ที่สำคัญเราตระหนักรู้ว่า มันเป็นงาน

ที่ก่อประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน เราผลิตอาหารที่มีคุณภาพเพื่อเพื่อนมนุษย์ อีกทั้งไม่ได้เบียดเบียนทำร้ายธรรมชาติแต่อย่างใด

ยิ่งเมื่อได้มาปฏิบัติธรรมตามแนวทางอโศก ได้ฟังคำสอนของพ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ ยิ่งเป็นการตอกย้ำกับตัวเราว่า นี่คือสัมมาอาชีวะที่ยิ่งใหญ่ มีคุณค่า

(บุญญารุทหมายเลข ๓) เรายิ่งเชื่อมั่นชัดเจนว่า วิถีชีวิตเรียบง่ายสมถะ อยู่อย่างกินน้อยใช้น้อย ทำงานติดดินเช่นนี้เป็นชีวิตที่ถูกต้อง มันเป็นพลังที่ทำให้เรายืนหยัดมาจนทุกวันนี้ แม้บางครั้งจะเกิดอุปสรรคใหญ่หลวง เราก็สามารถทนได้ เช่น เมื่อปี ๒๕๔๐ เกิดน้ำท่วมใหญ่ภาคใต้ สวนที่บ้านเสียหายมาก ต้นไม้ที่เพาะมากับมือล้มตายลง พื้นที่สูญหายไปก้นน้ำ เนื่องจากสวนอยู่ติดแม่น้ำ ข้าวของเครื่องใช้ หนังสือก็ถูกน้ำท่วม เราถือว่ามันเป็นแบบฝึกหัด ให้ฝึกวางใจ เราไม่เคยท้อแท้เลย เพราะเห็นว่าคนที่ทุกข์ยากเสียหายกว่าเรามีอีกมาก ในเมื่อเรียวรแรงแยงยังมี ก็เริ่มต้นใหม่ได้

การทำกิจกรรมธรรมชาติมากกว่า ๑๐ ปี ก็ช่วยหล่อหลอมให้เราเข้มแข็งและอดทน

❖ ผู้ทรงเกียรติ

ที่ผ่านมาคนในสังคมทั่วไปมักมองว่าอาชีพกสิกรรมเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย ยากจน ไร้เกียรติ แม่แต่ชาวไร่ชาวนาส่วนใหญ่ก็รู้สึกเช่นนั้น ลูกหลานจึงพากันทิ้งโรงเรียนไปทำงานในเมือง ตัวดิฉันเองไม่เคยรู้สึกเช่นนั้นเลย แม้ว่าเพื่อนฝูงที่ร่วมเรียนด้วยกันมาจะมีตำแหน่งหน้าที่การงานใหญ่โต มีชีวิตความเป็นอยู่หรูหรา นั่นเป็นเพราะเราพอใจกับสิ่งที่เราเลือกและเป็นอยู่

ในยุคฟองสบู่แตก น่าจะเป็นข้อพิสูจน์อย่างชัดเจนว่า การทำงานในระบบทุนนิยมที่หวังกอบโกยหวังความมั่งคั่ง มันได้สร้างความมั่นคง สร้างความสุขให้คนเราจริงหรือ ในขณะที่เราทำอาชีพกสิกรรมที่ใครๆ เคยเป็นหวัง เป็นกังวลว่าไม่มั่นคงนั้น เรากลับไม่ได้รับผลกระทบจาก IMF แต่อย่างใด **ดิฉันยังมีชีวิตที่เป็นสุขอยู่กับผืนดินทำงานหนักด้วยหงาดเหงื่อแรงกาย มีเวลาเหลือที่จะทำประโยชน์แก่คนรอบข้าง ทั้งนี้เพราะดิฉันเข้าใจชัดเจนถึงคุณค่าของการเป็นกสิกรอย่างแท้จริง.**

ดูจากภาพเข้าใจว่าคงจะเป็นนกกระเรียน เรื่องเกี่ยวกับนกกระเรียนเคยได้ยินได้ฟังมาบ้าง โดยเฉพาะในเรื่องของความซื่อสัตย์ต่อคู่ของตนเอง ถ้าตัวใดตัวหนึ่งต้องเสียชีวิตไปก่อน ตัวที่เหลือก็จะไม่หาคู่ใหม่ จะอยู่ตัวเดียวไปจนตาย

เมื่อไม่นานมานี้ ได้ฟังรายการวิทยุพูดถึงเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ของนกอีกชนิดหนึ่ง ดิฉันจำชื่อไม่ได้ ทางรายการวิทยุบอกว่านกชนิดนั้นก็มีความซื่อสัตย์เช่นเดียวกับนกกระเรียน และเขาได้วิจัยดูพบว่า มียีนส์หรือโครโมโซมในสัตว์ประเภทนี้ ที่ทำให้มันมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ของมัน เขายังบอกว่า น่าจะเอาเจ้าสารตัวนี้ของนกมาฉีดให้คนบ้าง จะได้มีความซื่อสัตย์เหมือนกับสัตว์เหล่านี้

ดิฉันชอบดูสารคดีและข่าวที่เกี่ยวกับสัตว์ เห็นเขาเอาสัตว์มาแสดงความสามารถต่างๆ ให้ดู น่าชื่นชมมาก สัตว์บางชนิดมีความสามารถที่เราคาดไม่ถึง เช่น เอาปลามาเดินระบำ นกขี้จ๊กขาน ช้างเล่นดนตรี และอื่นๆ

รายการโทรทัศน์ก็มักจะนำภาพสัตว์ต่างชนิด ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความรักใคร่กลมเกลียวกัน เช่น ลูกเสือและลูกหมี ลูกนมแม่หมูพร้อมๆ กัน เสือและสุนัขอยู่ในกรงเดียวกัน ะนะที่รักเจ้าแมวเหมียวเสียยิ่งกว่าลูก แมวที่เป็นเพื่อนกับนก ไม่ทำร้ายกัน แถมยังกินอาหารจานเดียวกัน ฯลฯ

ดูแล้วเกิดความคิดขึ้นมาสอนตัวเองว่า พวกมันเกิดเป็นสัตว์ยังมีคุณธรรม มีจิตใจที่ดีได้ถึงเพียงนี้ เพราะฉะนั้นถ้าใครก็ตามที่เกิดเป็นคนแล้ว ยังไม่สามารถทำตัวให้มีคุณธรรม อยู่ในศีลในธรรมได้ เกิดมาก็เสียชาติเกิด อายุบรรดาสัตว์เหล่านั้นเปล่านั้น

สรุป คนที่มีอารมณ์รัก โลก โกรธ หลง โดยไม่ฝึกกลดละให้ค่อยลงไปจนกว่าจะหมด ฐูปก็ไม่ได้ดีกว่าสัตว์เลย

บุคคลานะ

สิ่งที่คุณเคยมี
ไม่หู่หู่คะคินมาใหม่
ยังหำได้ดี
แต่แล้วก็เปลี่ยนแปลงไป
ยุคแห่งทันสมัยก้าวไกล
ยุคอันศิริโล่ห์อย่างนี้
ฉันยังหำ
ทำนสนนหลายหลากมกมาย
ของเล่นนี่โบราณ
จนหำไปหิมไป
ยุคแห่งประเพณีดิงาม
ยุควิจิหิวิจิไทยไทย
ฉันหู่หู่
ไม่หู่หู่ทำอย่างไ
ของเล่นนี่องงาน
ภาหู่หู่ปุ่นหอปไ
ยุคแห่งสมองกาสหู่หู่ยนต์
ยุคกตปุ่นหู่หู่มาายไ

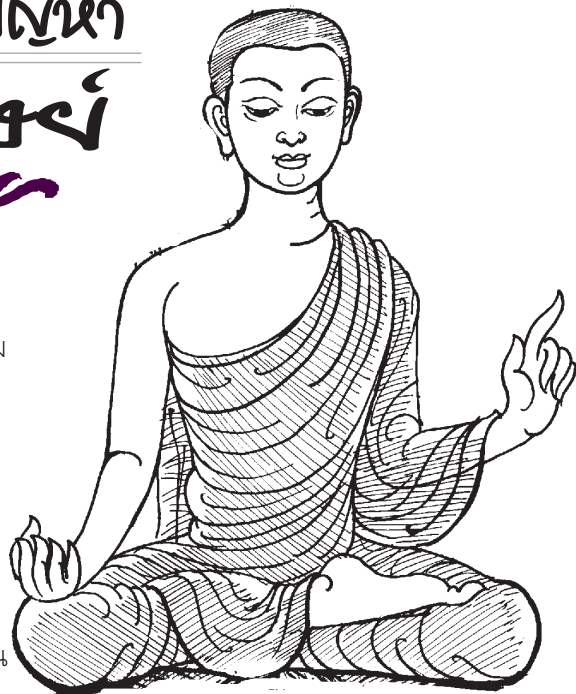
บัดนี้ได้หายหำงไป
หายไปหู่หู่หอย
ยังมียังอยู่ไ
กุกยุคสมัยเอาไปไมคิน
กสไกเทคไนโลย
ตอบที่สำนากหหือสพาย
ไยค่านุ่ยตาาย
ฉันได้วิหิชาติตตัว
ฮากาหคการหรวมนแบบไทย
งานร้ตเมื่อโตสอนุกเหสิอเกิน
เดินตามคนนำพาไป
กุกมีไยสิบสำนพานมีอ
วันนี้บางสิ่งหายไป
ยังใหม่เข้ามามาตแทน
ฮากาหขนมเด็กไทย
ดิไยเล่นแกมกจิวิ
พิกพนเส่าเซียนสิ่งไ
เด็กไทยไต่หนไคหคหะทำ

สุแดนดิน คงคาสุริยฉาย

ตัวตนที่สร้างปัญญา ให้แก่มนุษย์

พระพุทธรูปเจ้าได้ตรัสถึงประเภทของอุปาทานหรือความ
ยึดมั่นถือมั่นของมนุษย์ว่ามีอยู่ ๔ ประเภท ได้แก่

๑. กามุปาทาน (ความถือมั่นในกาม)
๒. ทิฏฐุปาทาน (ความถือมั่นในทิฏฐิความเห็น)
๓. สีสัปปตูปาทาน (ความถือมั่นในศีลและพรต)
๔. อัตตวาหุุปาทาน (ความถือมั่นในวาตะวาทน)

ในบรรดาอุปาทานทั้ง ๔ ประเภทนี้ อัตตวาหุุปาทาน
จัดเป็นระดับของความถือมั่นหรืออุปาทานที่ลึกละเอียดที่สุด
รู้ตัวยากที่สุด และถอนความถือมั่นได้ยากที่สุดด้วย

สมณะโพธิรักษ์แห่งสำนัก
สันติอโศก อธิบายความหมายของ
อัสตวาทุปาทานว่า มาจากรากศัพท์
อัสตวาทะ+อุปาทาน ซึ่งแปลเอา
ความว่า **“การยึดถือภาษา(หรือ
วาทะ)เป็นอัสตาทัตตน”**

มหาเปรียญที่ติดอยู่ในกรอบ
ความรู้ของพุทธศาสนากระแสหลัก
อาจจะเห็นว่าการแปลความหมาย
ของคำว่าอัสตวาทุปาทานแบบนี้
เป็นการพูดเอาเองตามใจชอบ
อย่างไรก็ดีแล้วแต่สำหรับผู้เขียนแล้ว
ความหมายของการ **“ยึดถือภาษา
เป็นอัสตาทัตตน”** ตามที่ท่าน
สมณะโพธิรักษ์อธิบายไว้นี้ มีนัย
แฝงที่กินความลึกซึ้งมากในทาง
พุทธปรัชญา

**เพราะมนุษย์คิดเป็นภาษา
(วจีสังขาร)และความคิดรวบยอด
(concepts)ต่างๆ ของมนุษย์จะ
สะท้อนผ่านทางภาษา โดยเฉพาะ**

**อย่างยิ่งในเชิงทฤษฎี (theoretical
terms) ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม
ต่างๆ อาทิ แรงโน้มถ่วง อนุภาค
สนามแม่เหล็ก อะตอม พระเจ้า
อาดัมมัน ปรอาดัมมัน ฯลฯ**

ความคิดรวบ
ยอดหรือมโนทัศน์
(concepts)ที่สะท้อน
ผ่านทางภาษาทั้งหลาย
เหล่านี้ เป็นหน่วย
พื้นฐานของ**“ความรู้”**
ที่ประกอบกันขึ้น
เป็น**โลกแห่งความจริง**
ในการรับรู้ของมนุษย์

การที่มนุษย์
ไปยึดถือตัวตนแห่ง
ความหมายของ
มโนทัศน์(หรือความ
คิดรวบยอด)ที่สะท้อน
ผ่านทางภาษาเหล่านี้
มาเป็นอัสตาทัตตน

จึงเป็นรากฐานที่ทำให้มนุษย์เกิด
ความรู้สึกลึกซึ้งคิดว่า มีตัวตนของ
สิ่งต่างๆ ที่ดำรงอยู่อย่างสัมบูรณ์
ในอวกาศและเวลาที่สัมบูรณ์(absolute
space and time)

ตัวอย่างเช่น ในขณะที่
ธรรมชาติจริงๆ ดำรงอยู่เพียงแค
แต่ละเลี้ยวของปัจจุบันขณะ เกิด
ขึ้นแล้วดับไป เกิดขึ้นแล้วดับไป
อดีตเมื่อวินาทีที่แล้วก็ดับสูญ มิได้
ดำรงอยู่ ณ ที่ไหนในกาลอวกาศ
อนาคตก็เป็นความว่างเปล่าที่ยังมา
ไม่ถึงและมิได้ดำรงอยู่ที่ไหนในกาล
อวกาศอีกเช่นกัน แต่ความจำ
(สัญญา) และความคิด(สังขาร)
ได้เชื่อมโยงภาพแต่ละภาพของ
ความทรงจำเกี่ยวกับตัวเราในอดีต
บูรณาการปรุงแต่งเป็นอัตตาตัวตน
ของสิ่งๆ หนึ่งในที่สะท้อนผ่านทาง
มโนทัศน์หรือภาษาคำว่า**“ตัวฉัน”**
การยึดเอามโนทัศน์(หรือความคิด
รวบยอด)ที่สะท้อนผ่านทางภาษา
คำว่า**“ตัวฉัน”** ว่าเป็นอัตตาตัวตน
ของสิ่งๆ หนึ่งในที่ดำรงอยู่จริงๆ
อย่างเที่ยงแท้สัมบูรณ์ในกาลอวกาศ
อันคือ **“ตัวตนของฉัน”** สิ่งนี้ก็คือ

อัตตวาหุปาทาน

เปรียบเสมือนฟิล์มภาพยนตร์
แต่ละเฟรมที่ถูกฉายไปปรากฏบน
จอภาพยนตร์อย่างต่อเนื่อง ความ
รับรู้ของเราที่เชื่อมโยงภาพแต่ละเฟรม
บนจอภาพยนตร์ให้ปะติดปะต่อกัน
เป็นบูรณาการของเรื่องราวต่างๆ
จะทำให้เราเกิดความรู้สึกนึกคิดว่
มีตัวตนของพระเอก นางเอก ผู้
ร้าย ฯลฯ ที่เป็นตัวละครซึ่งมีชีวิต
จิตใจจริงๆ ในภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ
ขณะที่ถ้ามีแต่ภาพเฟรมเดียว
โดดๆ ปรากฏบนจอภาพยนตร์แค
ไม่ถึงวินาทีแล้วหายไป ภาพดังกล่าว
จะไม่มี ความหมายอะไรสำหรับเรา
เลย ตัวตนแห่งความหมายของตัว
ละครในภาพยนตร์ จึงเกิดขึ้นจาก
กระแสความสืบต่อที่พุทธปรัชญา
เรียกว่า**“สันตติ”** โดยจิตของเราไป
ปรุงแต่งเชื่อมโยงกระแสสันตตินั้น
ให้เป็นตัวตนต่างๆ และยึดถือเอา

ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ที่
เกิดจากการปรุงแต่งของจิต (ซึ่ง
สะท้อนผ่านทางสัญลักษณ์ของ
ภาษารูปแบบต่างๆ) มาเป็นอัตตา
ตัวตนของสิ่งนั้นๆ

“อัตตวาหุปาทาน”

จึงเป็น
รากฐานแห่งเรื่องราวของปัญหา
ทั้งหลาย ที่ก่อให้เกิดภาวะความ
บีบคั้นเป็นทุกข์สำหรับมนุษย์

ตัวอย่างของอัตตวาหุปาทาน
เรื่องหนึ่งที่มีอิทธิพลกำหนดวิถี
ชีวิตของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง ภายใต
ระบบสังคมเศรษฐกิจของโลกทุก
วันนี้ก็คือ การมีอุปาทานยึดเอา
ภาษา(หรือสัญลักษณ์)คำว่า**“เงิน”**
มาเป็นอัตตาตัวตนของสิ่งๆ หนึ่ง
ที่เราเรียกกันว่า**“เงิน”** ว่าเป็นสิ่งที่
มีตัวตนแห่งมูลค่าดำรงอยู่อย่าง
จริงแท้ในชีวิตของมนุษย์

กระดาศเขื่อนหนึ่กที่เรารเรียกว่
“ธนบัตร” จึงมิได้มีคุณค่าความ

หมายถึงเป็นเพียงแค่เศษกระดาษชิ้นหนึ่งเท่านั้น แต่กลายเป็นตัวตนของสิ่งๆ หนึ่งที่มีมูลค่าในตัวเอง ซึ่งมีอิทธิพลกำหนดบทบาทวิถีชีวิตของเรา เช่นเดียวกับตัวตนแห่งความมีอยู่ของอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ฯลฯ (ที่มีคุณค่าจริงๆ สำหรับชีวิตเรา) โดยมูลค่าใช้สอย (value in use) ของเงินตราดังกล่าว จะอยู่ที่

ตัวกลางอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าต่างๆ เมื่อตัวตนของอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ฯลฯ มีมูลค่าแลกเปลี่ยน (value in exchange) ในฐานะเป็นสินค้าอย่างหนึ่งในตลาด ตัวตนของ“เงิน” ก็จะมีมูลค่าซื้อขายแลกเปลี่ยนในลักษณะเป็นสินค้าอย่างหนึ่งด้วยเช่นกัน

ฉะนั้นถ้าความต้องการหรืออุปสงค์(demand)ของมนุษย์ที่มีต่อสินค้า“เงิน” มีมากกว่าอุปทาน(supply) มูลค่าของเงินตราสกุลนั้นๆ ก็จะเพิ่มสูงขึ้น(เช่นเดียวกับราคาสินค้าชนิดอื่นๆ ที่แพงขึ้น) ส่งผลให้ค่าของเงินสกุลนั้นแข็งตัวหรือแพงขึ้น

ในทางกลับกัน ถ้ามนุษย์ผลิตเงินตราสกุลดังกล่าวออกมามากเกินไป (เช่น พิมพ์ธนบัตรออกมามากจนล้นตลาด) อุปทานของสินค้าเงินตราสกุลนั้นๆ ที่มีมากกว่าอุปสงค์ จะทำให้ราคาของเงินตราสกุลนั้นลดต่ำลง ส่งผลให้ค่าของเงินอ่อนตัวหรือถูกลง

การแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า “เงินตรา” จึงนำไปสู่การเก็งกำไร ได้เหมือนกับการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าชนิดอื่นๆ

เช่น พ่อค้าอาจจะกว้านซื้อ น้ำตาลทรายราคาถูกลงมากักตุนเก็บไว้ไม่กี่เดือน เมื่อน้ำตาลทรายขาดตลาดและมีราคาแพงขึ้น พ่อค้าก็จะระบายน้ำตาลออกจากโกดังมาขายในราคาแพง เป็นการกอบโกยเอากำไรโดยไม่ได้ใช้แรงงานที่มีอยู่ สร้างสรรผลิตสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์อะไรให้แก่ผู้บริโภคเลย เมื่อชาวไร่อ้อยที่ลงทุนปลูกอ้อยอันเป็นการสร้างผลผลิตในภาคการผลิตแท้จริงได้รับผลตอบแทนเพียงเล็กน้อย ขณะที่พ่อค้าซึ่งเก็งกำไรโดยไม่ได้ลงแรงสร้างผลผลิตอะไรให้แก่มนุษย์ กลับกอบโกยกำไรมากกว่า ความไม่เป็นธรรมและความเดือดร้อนของสังคมก็จะเกิดขึ้น เพราะผู้คนจะพากันเลิกสร้างผลผลิตจริงๆ แล้วเอาทุนรอนไปใช้ลงทุนในภาคการเก็งกำไรแทน เป็นต้น

ขณะที่การแลกเปลี่ยนซื้อขายหรือกักตุนสินค้า “เงินตรา” สามารถทำได้ง่ายกว่าการกักตุนสินค้าอื่นๆ อย่างกรณีการกักตุนน้ำตาลทรายในตัวอย่างข้างต้นต้องมีโกดังขนาดใหญ่สำหรับกักตุนน้ำตาลทราย ต้องมีค่าขนส่ง ต้องมีค่าเสื่อมราคากรณีที่สินค้าเกิด

ความเสียหาย ฯลฯ แต่การกักตุนเงินตราไม่ต้องเสียค่าเสียหายเหล่านี้เลย การเก็งกำไรจากสินค้า **“เงินตราในรูปแบบต่างๆ”** ไม่ว่าจะเป็นรูปของเงินตราต่างประเทศ หรือตราสารหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ จึงกลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของมนุษย์ทุกวันนี้

ประมาณกันว่ามูลค่าของเงิน
ที่ลงทุนในภาคเศรษฐกิจเชิงกำไร
รูปแบบต่างๆ เหล่านี้ในโลกปัจจุบัน
คิดเป็นมูลค่าสูงกว่าเงินที่ลงทุนใน
ภาคการผลิตแท้จริงกว่า ๔ เท่าตัว
เศรษฐกิจแบบฟองสบู่จึงได้เกิดขึ้น
เมื่อฟองสบู่แตก ก็ส่งผลให้เกิด
ภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจแผ่
ขยายไปทั่ว ดังที่ประเทศไทยกำลัง
เผชิญอยู่ทุกวันนี้

อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่อง
นุ่งห่ม ยารักษาโรค กระทั่งสิ่งต่างๆ
แม้แต่ตัวตนของเราที่เป็นรูปธรรม
จำเป็นต้องสัมผัสได้ เมื่อวิเคราะห์ถึง
องค์ประกอบพื้นฐานในมิติแห่ง
เวลาแล้ว พระพุทธเจ้ายังชี้ให้เห็น
ว่าเป็น“อนัตตา” กล่าวคือ ว่างเปล่า
จากแก่นสารแห่งความเป็นตัวตน

ฉะนั้นจะกล่าวไปเกี่ยวกับ “เงิน”
ที่เป็นนามธรรมซึ่งจับต้องสัมผัส
ได้ยากกว่า มีความว่างเปล่าจาก

แก่นสารแห่งความเป็นตัวตนยิ่งกว่า
เมื่อมนุษย์ไปมีอัตตวาหุพาทาน
ยึดถือสิ่งที่ว่างเปล่ายิ่งกว่ามา
เป็นอัตตาทัตตนเช่นนี้ อวิชชาที่
ซับซ้อนขึ้นดังกล่าวก็จะสร้าง
ปัญหาความบีบคั้นเป็นทุกข์ให้แก่
มนุษย์สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างเช่น เศรษฐีจำนวน
ไม่น้อยในโลกทุกวันนี้ มีเงินมาก
ขนาดใช้วันละ ๑ ล้าน
บาท ยังใช้ไม่หมด
ในชีวิต (ปีหนึ่งมี
๓๖๕ วัน ถ้าให้
เศรษฐีเหล่านั้น
มีอายุเฉลี่ยเหลือ
คนละ ๕๐ ปี
ก็จะเหลือวัน
เวลาใช้เงินอยู่
๑๘,๒๕๐ วัน
ในโลกปัจจุบัน
เศรษฐีที่มีเงิน

มากกว่า ๑๘,๒๕๐ ล้านบาทนั้น
มีอยู่ไม่น้อย) แต่การจะใช้เงินซื้อ
สิ่งของต่างๆ มาบริโภคและใช้สอย
วันละ ๑ ล้านบาททุกๆ วันนั้น
เป็นเรื่องยากมาก เพราะคนเรา
แต่ละคนจะกินจะใช้ในวันหนึ่งๆ
ก็แค่จำนวนหนึ่งเท่านั้น ถึงไปซื้อ
หोजโรมามากกับบริโภคใช้สอยไม่หมด

ได้แต่เก็บไว้เฉยๆ เท่านั้น ด้วยเหตุนี้เงินส่วนใหญ่ของเศรษฐีทั้งหลายจึงต้องเอาไปลงทุน(เพราะบริโภคไม่หมด) กำไรที่ได้เพิ่มจากการลงทุนก็จะเอาไปลงทุนเพิ่มมากขึ้นต่อไปอีก (เพราะไม่รู้จะเอามาใช้จ่ายในการบริโภคอะไร เก็บไว้เฉยๆ ก็ไม่ได้ประโยชน์ จึงต้องเอาไปลงทุนเพิ่มขึ้นต่อไปเรื่อยๆ)

ผลที่สุดเงินก็เป็นเพียงตัวเลขสำหรับเศรษฐี(ที่มีวิชา)ที่มีเงิน

๑๘,๒๕๐ ล้านบาท กับการมีเงิน ๑๘๒,๕๐๐ ล้านบาท จะไม่มีความแตกต่างอะไรในแก่นสารของชีวิตเลย (เพราะต่างก็ใช้เงินไม่หมดเหมือนกัน มีเงินเหลือกินเหลือใช้จนไม่รู้จะทำอย่างไรกับเงินดังกล่าว นอกจากการเอาเงินไปลงทุนเพิ่มมากขึ้นๆ ต่อไปไม่รู้จบเหมือนกัน) **ความแตกต่างดังกล่าวจึงเป็นความแตกต่างกันแค่ตัวเลข แล้วผู้คนที่พากันไปยึดเอา“ตัวเลข”เหล่านั้น**

เป็นอึดตายตัวตน และแข่งขันแย่งชิงแสวงหา“ตัวเลข”กันเพิ่มมากขึ้นๆ

การแย่งชิงวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่จำเป็นต้องสัมผัสได้ก็เป็นอึดตายตัวพาหนะในระดับหนึ่งแล้วการแย่งชิงเงินทองที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้นก็ยิ่งเป็นอึดตายตัวพาหนะที่ยึดเอาความว่างเปล่ามาเป็นแก่นสารแห่งอึดตายตัวตนมากขึ้น ส่วนการแย่งชิง**“ตัวเลข”** ที่ยิ่งเป็นความว่างเปล่าจากแก่นสารแห่งความเป็นตัวตนมากยิ่งขึ้นไปอีกนั้น ก็ยิ่งเป็นอริขาคความหลงในอึดตายตัวพาหนะที่มากยิ่งขึ้นๆ ขึ้น เป็นโมหะที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นเป็นลำดับๆ

ระบบทุนนิยมในโลกทุกวันนี้จึงกำลังพัฒนาไปสู่ทิศทางของโมหะความหลง ในสิ่งที่ว่างเปล่าจากแก่นสารมากยิ่งขึ้นๆ ขึ้น โลกถึงได้เดือดร้อนอยู่ทุกวันนี้.

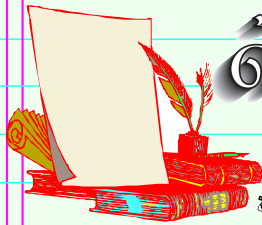

ห้อง แกร่ง ดีด้วยถ้อยคำ

เธอจงสู้สู้ด้วยใจที่ไฝ่ฝัน
ทุกข์โรมรันเธอจงปล่อยให้ลอยหาย
แล้วจะพบความสุขอีกมากมาย
จงผ่อนคลายทุกข์ให้เกิดเกิดผลดี

แม่น้ำตานองหน้าอย่าพาเศร้า
แม้สุดเหงาอ้างว้างไม่สุขขี
ทำหัวใจให้แกร่งเท่าแรงมี
โลกใบนี้จะสดใสไร้หมองมัว

ฟากฝั่งฝัน

ด้วยความห่วงใย จากใจครู

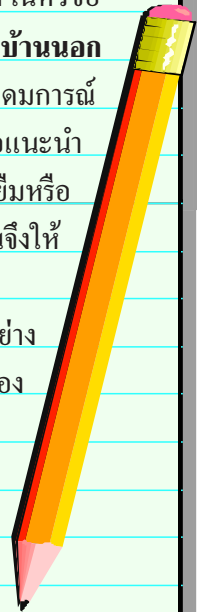
○ มาลา

ดิฉันได้ไปเป็นวิทยากรบรรยายและพูดคุยกับนิสิต หน่วยจุฬา-ชนบท ในหัวข้อ “เพื่อพรุ่งนี้ที่ดีกว่า” เป็นเวลา ๓ ชั่วโมง ดิฉันได้ให้นิสิตดูวีดิทัศน์ เรื่อง “ครูบ้านนอก เกาหลี” ซึ่งเป็นโครงการในยุคสมัยที่เกาหลีสร้างชาติ ด้วยการส่งครูที่มีอุดมการณ์ มีจิตใจเสียสละออกไปพัฒนาชนบทจนประสบผลสำเร็จ (วีดิทัศน์มีวันนี้ขอแนะนำ ให้ครูบาอาจารย์ทุกท่านดู จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งต่อครูและศิษย์ ขอยืมหรือซื้อได้ในราคามั่วนะ ๑๐๐ บาท ที่แผนกธรรมโศด สันตือโสภกะ) จากนั้นจึงให้ทุกคนเขียนเรื่อง “คุณครูในดวงใจ” ใครจะเขียนถึงครูก็คนก็ได้

หลังจากที่ดิฉันได้อ่านเรื่องราวของครูผู้เสียสละ และตั้งใจทำงานอย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อยของครูหลายๆ ท่าน รู้สึกเกิดปิติและซาบซึ้งใจในความดีของบุคคลเหล่านั้นเป็นอย่างมาก

อยากให้ครูทุกท่านที่ได้รับการเอ่ยถึงจากศิษย์ได้อ่านสิ่งเหล่านี้ และเพื่อเป็นการเชิดชูอาชีพครู ซึ่งเป็นอาชีพที่สำคัญที่สุดอาชีพหนึ่ง ดิฉันจึงขอนำงานเขียนของนิสิตเหล่านั้นมาลงเป็นตอนๆ เพื่อให้สังคมได้รับรู้ และร่วมอนุโมทนากับครูดีๆ ที่ควรยกย่องให้เป็นแบบอย่าง อีกทั้งควร

ช่วยกันเป็นกำลังใจให้ครูเหล่านั้นทำดีต่อไป เพราะ ณ ขณะนี้แม่สึดพันธุ์ที่พวกท่าน
ช่วยกันปลูกด้วยความรักและเสียสละได้เริ่มเจริญงอกงามแล้ว

ด้วยความชื่นชมจากใจจริง

แต่แม่พิมพ์ที่งดงามทุกท่าน

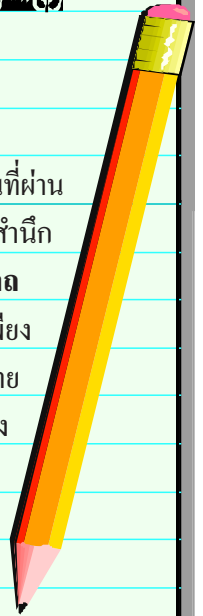
* รัศมี กฤษณมิมิ

คุณครูในดวงใจ
ของข้าพเจ้า

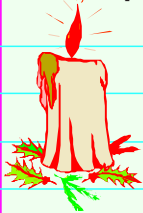
ตั้งแต่ที่ข้าพเจ้าได้เข้าศึกษา ก็เป็นเวลาที่ยาวนานมาก คุณครูแต่ละท่านที่ผ่าน
เข้ามาในชีวิตของข้าพเจ้า ทุกท่านล้วนแต่เป็นครูที่ข้าพเจ้าประทับใจ และสำนึก
ในพระคุณอยู่เสมอ ไม่มีพวกท่าน คงไม่มีข้าพเจ้าในวันนี้ **อ.อำภา ศรีวรรณ**

แต่คุณครูในดวงใจของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้ามีโอกาสเรียนกับท่านแค่เพียง
๑ ปีเศษๆ ท่านสอนวิชาภาษาไทย และท่านอาจได้สอนข้าพเจ้าเป็นรุ่นสุดท้าย
ในชั้น ม.๕ อาจารย์คนหนึ่งผิวดำ ตัวผอม ผมหยิก ได้เดินเข้ามาในห้อง
ไม่ทันที่เวลาจะเลยผ่าน ท่านได้เปิดหนังสือและรีบสอนข้าพเจ้าและเพื่อนฯ
ทุกบททุกตอนที่สอนละเอียดมากๆ มากเสียจนข้าพเจ้าไม่ยอมรับ แต่
อยากจะหลับมากกว่า คำพูดที่ข้าพเจ้าเบื่อหน่ายและฟังซ้ำซาก ก็คือคำว่า
“ชลธิชಾಯ่าหลับ ชลธิชಾಯ่าง่วง” แต่ข้าพเจ้าก็เฉยและรู้สึกลับข้านด้วยซ้ำ

แต่วันนี้ นี่ นาที่นี้ ตอนนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้ยื่นคำเตือนเหล่านั้นอีกแล้ว จากการสอนเด็กโดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย คาบซ่อมเสริมอย่าได้ว่าง อาจารย์ของยาวเหยียด ตะโกนสอนเสียงดัง ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ ทำไมต้องทุ่มเทถึงขนาดนั้น ข้าพเจ้าพอใจและภูมิใจกับเกรด ๔ ที่ได้ มันยากมาก แต่สิ่งที่อาจารย์ได้รับกลับเป็นว่า ในตอนปิดเทอม อาจารย์เอาเจียน ไอ้ออกมาเป็นเลือด ทานอะไรก็เอาเจียนออกมาเป็นเลือดหมด “อาจารย์เป็นอะไรคะ” “ครูเป็นมะเร็งในเม็ดเลือดขาวขั้นสุดท้าย อยู่ได้ไม่เกิน ๕ เดือน” คือคำตอบ ไม่มีอีกแล้ว ไม่เหลือเลย ทำไมต้องเป็นแบบนี้ คนดีๆ ทำไมถึงต้องทรมาณ ไม่มีความยุติธรรมเลย ไม่...ไม่มี...

อาจารย์คะ นับตั้งแต่ตอนที่หมอบอกว่า ครูเหลือเพียงเวลา ๕ เดือน ถึงแม้ตอนนี้หนูยังมีครู เพราะครูจะอยู่ในห้องปลอดเชื้อ ครูอาจไม่สามารถสัมผัสกับคนอื่นได้ แต่ครูสัมผัสใจหนูได้นะคะ หนูรักครู หนูขอโทษในทุกสิ่งทุกอย่างที่หนูเคยผิดกับครู หนูไม่มีความดีอะไรที่พอจะทำให้ครูชื่นใจได้เลย ในตอนนั้น แต่ครูคะ ต่อไปนี้หนูสัญญาค่ะ หนูจะเป็นคนใหม่ หนูจะตั้งใจเรียน หนูจะไม่ทำให้ครูผิดหวัง หนูจะใช้วันเวลาทุกนาทีที่ครูและหนูยังมีร่วมกันให้คุ้มค่าที่สุด ครูเป็นกำลังใจให้ลูกศิษย์คนนี้ด้วยนะคะ

ชลธิชา เกลิมทอง

โรงเรียนเบญจมอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี

ไต่ริมเงาไม้ใหญ่

เดินไปบนถนนดินนุ่มชุ่มชื้น ไต่ลี้บิไคล

ไปสู่นุบเงาของความชื้นโดย

อบอุ่นแสงแดดสาดส่อง ภูเขาโอบกอดดวงใจเรา

งามฟ้าคราม นอมสาขกลมสดชื่น

สาขน้ำไหลเร็วเย็นผ่านกรวดหินดินทราย

สาขลมบางเบาโชยผ่านยอดหญ้าที่รักไหน

นั่น... นมูวินคบินร้องทักทางดวงตะวัน

ไคลออกไปบนยอดเขาสูงชัน

พบผู้เฒ่าหนึ่งนั่งหลับตา - สงบ

จิตวิญญานพละนึ่งเงือก

งามเงินเสียงกลมเสียงดสน

โอ...ชีวิต นิ่งพิงสิ

บทเพลงแห่งความสามัคคี

ภู เชียงดาว

เรื่องสั้น
ประจวบ

ฉันเอง กับดา

• วิชาดา

ความรู้สึกถึงแม้ว่ามันจะไม่มี
ตัวตน จับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น
แต่ความร้ายกาจของมันสามารถฆ่า
คนได้ มันทำให้คนรู้ได้ถึงความเจ็บ
ปวด ทรมานเหมือนตกอยู่ในนรก
ทั้งเป็นได้ และตรงกันข้ามมันก็
สามารถทำให้เรารู้ได้ถึงความสุขใจ
สบายใจ อบอุ่นใจ เหมือนอยู่บน
สวรรค์ และแน่นอนไม่ว่าใครก็ตาม
ย่อมอยากจะอยู่กับความรู้สึกที่ดีที่
จะทำให้ตัวเองมีแต่ความสุขความ

สบายใจ และก็แน่นอนอีก
เหมือนกันคนยังงี้ก็ยังเป็นคน
ยอมที่จะต้องมีทั้งความรู้สึกที่ดี
และไม่ดีเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

บันดา เธอก็เป็นมนุษย์คน
หนึ่ง ที่อยากจะอยู่อย่างมีความสุข
ทั้งกายและใจ แต่เหมือนเกิดมา
มีกรรมมาก ชีวิตเธอหลังจากผ่าน
พ้นชีวิตในวัยเด็กอันแสนจะมี
ความสุข เธอต้องมาพบกับความ
ทุกข์ทรมานใจ ที่เกิดขึ้นกับเธอ
โดยที่เธอไม่ทันได้ทำใจตั้งรับ
เธอแทบจะเป็นโรคประสาท กลาง
คืนเธอต้องนอนหลับๆ ตื่นๆ
สะดุ้งผวาอยู่ตลอดเวลา เพราะใน
วันๆ หนึ่งตั้งแต่ลืมตาขึ้นมา ชีวิต
เธอต้องสาละวนอยู่กับงานๆ
วิตกกังวลอยู่แต่กับเรื่องเงินๆ
เพราะในแต่ละวันต้องหาเงินส่งหนี้
รายวัน ที่ยืมเงินดอกเบี้ยร้อยละ 20

มาจับจ่ายใช้สอยเลี้ยงชีวิตคนถึง 7 คน
ที่ผ่านมากครอบครัวเธออยู่ในฐานะ
พอมีอันจะกิน แต่หลังจากที่บิดา
เธอได้เสียชีวิตลง แม่เธอต้องเลี้ยง
ลูกตามลำพังถึง 9 คน โดยมีลูกชาย
คนที่ 2 เป็นกำลังสำคัญ

เมื่อก่อนบันดาไม่เคยต้องมา
รับรู้อะไรเลยว่า ครอบครัวเธอจะ
ทุกข์จะยากเช่นไร เธอเอาแต่เรียน
กับเล่นกีฬา งานบ้านภาระหน้าที่

รับผิดชอบอะไร เธอไม่เคยต้อง
ทำอะไรเลย เพราะเธอเป็นลูกคนที่
ที่ 7 ทุกอย่างมีพี่สาวและพี่สะใภ้
ทำให้หมด ดังนั้นเธอจึงไม่ค่อยรู้
ความทุกข์ความยากคืออะไรจวบจน
กระทั่งเธอเรียนจบ ม.6 เหตุการณ์
อันไม่คาดฝันก็ได้เกิดขึ้น

บ้านที่เช่าเขาอยู่มากกว่า 20 ปี
เจ้าของบ้านต้องการจะขายขึ้นมา
ประกอบกับบันดาซึ่งเรียนจบ ม.6

ก็สอบติดเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
ดังนั้นเธอจึงต้องตัดสินใจเลือก
ระหว่างอนาคตของตัวเองกับการ
โดดเข้ามารับผิดชอบ ภาระหน้าที่
เลี้ยงดูแม่และพี่น้องอีก 5 ชีวิต
เพราะตอนนั้นพวกพี่ๆ ต่างก็แต่ง
งานแยกย้ายครอบครัวกันไปบ้าง
ส่วนพี่ๆ ซึ่งยังอยู่ด้วยกันก็ยังไม่
มีความรับผิดชอบมากพอ ที่จะดูแล
แม่และคนอื่นๆ ได้ เธอคิดว่าหาก
เธอเลือกที่จะไปเรียน ตัวเธอคน
เดียวเท่านั้นที่จะมีความสุข โดยที่
ครอบครัวเธอต้องอยู่กับความทุกข์
แม่ซึ่งอายุมากแล้วและอ่อนแอ
เกินกว่าที่จะรับอะไรๆ มากไปกว่า
นี้อีกแล้ว รวมทั้งอนาคตของพี่
และน้องอีก 5 คน หากไม่มีผู้นำ
ทางเสียแล้วคงจะไปกันคนละทิศ
คนละทาง เมื่อเป็นเช่นนี้หากเธอ
เลือกที่จะเรียน เธอจะสบายใจได้
อย่างไรเพราะถ้าเธออยู่เป็นผู้นำ

เสียคนหนึ่ง แม่ก็สบายใจ พี่น้อง
ก็ได้อยู่ช่วยกันทำมาหากิน

บันดาจึงไม่ลังเลใจเลยในการ
สละสิทธิ์การเรียนเจ้าหน้าที่
สาธารณสุข เพราะเธอคิดว่าหาก
เรียนจบออกไปแล้ว เธอก็ต้อง
ออกไปช่วยคนเหมือนกัน แล้ว
ตอนนี้มีคนรอให้เธอช่วยอยู่ เธอ
จะทิ้งไปได้อย่างไร

เมื่อเธอตัดสินใจเลือก
ครอบครัวแล้ว ครอบครัวเธอซึ่ง
ไม่สามารถซื้อบ้านที่อยู่ตอนนั้นได้
จึงได้ย้ายบ้านมาอยู่ที่ จ.ขอนแก่น
ที่นี่ชีวิตเธอเปลี่ยนไปจากหน้า
มือเป็นหลังมือ เธอต้องย้าย

ครอบครัวมาอยู่บ้านเช่า เข้าต้อง
ตื่นตั้งแต่ตี 2 ตี 3 เพื่อลุกขึ้นมาทำ
แกงขาย ทำเสร็จก็รีบออกไปขายที่
ตลาด ระยะทางจากบ้านไปตลาด
ไกลพอสมควร ต้องจ้างสามล้อมา
บรรทุกของไป ความรู้สึกในตอน
นั้นกลัวมาก เพราะต้องนั่งรถไป
ตลาดกับสามล้อ กลัวเขาจะคิดไม่ดี
เพราะตี 5 ฟ้ายังไม่แจ่มเลย ชีวิต
ต้องอยู่กับความกลัว ความวิตก
กังวลมาโดยตลอด เหมือนว่าทุกข์
แค้นนี้ยังไม่พอ น้องชายยังมาเลือก
เดินทางผิด พี่ชายคนโตก็ประสบ
ไม่ปกติ ชีวิตของบันดาตอนนั้น
เหมือนตกอยู่ในนรกทั้งเป็น จาก
คนที่เคยร่าเริงแจ่มใส ไม่เคยต้อง
รับผิดชอบอะไร ไม่เคยคิดมาก
อยู่ๆ ต้องมาเจอกับสภาพปัญหา
เช่นนี้ ตอนนั้นเธอแทบบ้า หนัก
เกินไปสำหรับเธอจริงๆ มันทุกข์
เจ็บปวดทรมานใจเหลือเกิน เธอ

“ไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งไปปรึกษากับใคร ตอนนั้นเธอท้อแท้และหมดกำลังใจที่จะอยู่ในโลกนี้อีกต่อไปแล้ว เธอรับไม่ไหวจริงๆ เธอเหนื่อยกาย สายตัวแทบขาด เธอไม่เคยคิดบ่น แต่เหนื่อยใจนี้มันทรมาณเหลือเกิน ครั้นจะตัดช่องน้อยแต่พอตัว ก็สงสารแม่ หากตายแล้วปัญหาหมดไปหรือทุกอย่างดีขึ้นก็คงดี แต่มันไม่ใช่ ความทุกข์ยิ่งทับทวีครอบครัว ทุกข์ แค่นี้ยังไม่พออีกหรือ เมื่อคิดได้ดังนี้เธอจึงอดทนสู้ต่อไป

จนกระทั่งวันหนึ่ง เหมือนสวรรค์เมตตาให้ชีวิตเปลี่ยนแปลง ได้ย้ายมาอยู่ที่ จ.อุบลราชธานี มาอยู่ที่นี้ค้าขาย

เสื้อผ้า บ้านก็ผ่อนกับธนาคาร การดำเนินชีวิตรวมถึงความเป็นอยู่เริ่มดีขึ้น แต่ดูเหมือนว่ากรรมยังมีอยู่มากเหลือเกิน บันดาลต้องต่อสู้กับน้องชาย ซึ่งคอยสร้างแต่ปัญหาให้ตลอด ชีวิตครอบครัวเธอตอนนั้นไม่มีความสุขเลย เงินทองหาได้มาเท่าไรก็ไม่พอให้น้องชาย ยามไม่พอใจก็ทำลายมันหมดซะทุกอย่างแล้วยังต้องมาคอยระวังกับพี่ชาย

คนโต ซึ่งแกร็บกับสภาพที่บ้านไม่ค่อยได้ คอยแต่จะหาเรื่องอยู่เรื่อย อีกทั้งแม่ซึ่งอ่อนแอและไม่ค่อยแข็งแรง เมื่อมาเจอกับปัญหาแบบนี้จึงท้อ ในตอนนั้นเธอไม่รู้ว่าจะแก้ปัญหายังไง ได้แต่ไหว้พระขอให้ท่านได้โปรดเมตตาด้วยเถิด ชีวิตของลูกตั้งแต่เกิดมาไม่เคยสร้างบาปไม่เคยฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ทำแต่บุญกุศล เป็นลูกที่ดีของพ่อ-แม่มาโดยตลอด แต่ทำไมชีวิตเรายังเหมือนคนตกอยู่ในนรก มันไม่มีความสุขเลย จะกินจะนอนมันไม่มีความสุขเลย แต่เธอก็ไม่ยอมแพ้ อดทน สู้ทน มาโดยตลอด เพราะหวังว่าสักวันชีวิตคงเปลี่ยนแปลง ขอเพียงเราทำวันนี้ให้ดีที่สุดอนาคตจะเป็นเช่นไรช่างมัน

เธอจึงเริ่มต้น ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่คิดโทษใครอีกต่อไป และพยายามทำทุกอย่างเพื่อชดใช้

ห็นกรรม เธอยอมทุ่มเทชีวิตทั้งชีวิต
เพื่อน้องชายเธอ เธอยอมทนทุกข์
ยอมเหนื่อยยากทุกอย่าง พยายาม
เป็นกำลังใจให้เพื่อให้เขาเข้มแข็ง
และสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่าง
ปกติ

วันนี้เธอทำได้แล้ว ครอบครั
เธอมีบ้านเป็นของตัวเอง น้องชาย
ก็มีครอบครัวแล้ว ชีวิตเขาดีขึ้นมาก
จะมีบ้างก็เรื่องของ การควบคุม
อารมณ์ ซึ่งบังคับเองก็คอยช่วย
เหลือชี้นะเ้าให้คำปรึกษา จนกว่า
เขาจะไม่ต้องการ ส่วนพี่น้องคน
อื่นๆ ต่างก็มีครอบครัวกันบ้างแล้ว
ที่ยังไม่มีครอบครัวก็อยู่กับบิดาอยู่
กับแม่ ส่วนพี่ชายคนโตก็จิตใจดีขึ้น
คุณแม่ก็สุขภาพดีขึ้น ซึ่งเธอก็ได้
แต่หวังว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะดีขึ้นขึ้น
ตลอดไป เธอรู้สึกภูมิใจเหลือเกิน
ที่ชีวิตนี้เกิดมาคุ้มค่า เพราะตลอด
เวลาที่ผ่านมา ชีวิตเธอล้วนแต่ต้อง

ทำทุกอย่างเพื่อผู้อื่นมาโดยตลอด
เธอไม่เคยคิดเลยว่าชีวิตเธอ
ต้องการอะไร เธอรู้แต่ว่าผู้อื่น
ต้องการอะไร ทุกวันนี้เธอมีความ
สุขใจที่ได้ดูแลใกล้ชิดแม่ ไม่ว่า
ยามทำนุสุขหรือทุกข์หรือป่วย เธอ
จะเป็นลูกคนแรกที่ได้อยู่ดูแลท่าน
ตลอดเวลา เหตุการณ์ทุกอย่างที่
ผ่านเข้ามาในชีวิตเธอ ทำให้เธอ
เข้มแข็งขึ้น ปัญหาและความทุกข์
ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเธอทำให้เธอ
เกิดปัญญา เธอได้รู้แล้วว่ามนุษย์
ทุกคนเกิดมาเพื่อชดใช้หนี้กรรม
ไม่มีใครหนีพ้นไปได้ เมื่อเป็นเช่นนี้
เราต้องยอมรับ และยินดีชดใช้
อย่างนี้ ไม่ใช่ทางแก้ที่ถูกต้อง ขอ
เพียงเราน้อมรับกรรมเก่า เร่งสร้าง
กรรมใหม่ เพื่อชดใช้กรรมเก่าและ
เก็บกรรมใหม่ที่เหลือ ไว้ต่อไปใน
ชาติหน้า เพราะกว่าที่เราจะได้เกิด
มาเป็นคนนั้นแสนยาก เมื่อเราได้

กายสังขารนี้มาแล้ว เราต้องใช้กาย
สังขารนี้ให้คุ้มค่า เร่งสร้างบุญสร้าง
กุศล ทำแต่คุณงามความดี สร้าง
แต่ความดี เพราะความไม่แน่นอน
คือความแน่นอน ไม่ว่าจะไร้อะไร
อยู่ถึงวันพรุ่งนี้หรือไม่ เพราะ
ฉะนั้นอย่ารอเวลาอีกเลย ชีวิตนี้
สั้นนัก อะไรทำได้รับทำ เพราะ
ชีวิตคือการให้ คือการกระทำ คือ
การสร้างสรรแต่สิ่งที่ดีที่มีประโยชน์
บิดาเธอตั้งใจเอาไว้ว่า เธอ
จะใช้กายสังขารของเธอที่มีอยู่นี้ให้
เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นให้มากที่สุด
และจะเร่งสร้างบุญสร้างกุศล ทำ
แต่คุณงามความดี แม้ว่ามันจะมี
ปัญหาและอุปสรรคอะไรมาขวางกั้น
เธอก็จะอดทน เข้มแข็ง และจะไม่
ยอมแพ้มันเป็นอันขาด จนกว่าเธอ
จะหมดลมหายใจ

ถ้อยคำสิริมงคล

สุวดี

อย่า(ทำตัว) เป็น น้องเล็ก

ชีวิตคือการต่อสู้

ชีวิตคือการเดินทาง

ชีวิตคืออะไรอีกมากมาย

บนสายธารแห่งกาลเวลา เข็มนาฬิกาที่เคลื่อนผ่าน ยังมีฉากชีวิตอีกมากมายที่ต้องเจอเจอ เรียนรู้
บนเส้นทางแห่งการเดินทาง สะสมประสบการณ์ความชาญฉลาด ความมีไหวพริบ ความรู้เท่าทัน

แต่กับบางคน อาจหมายถึงการสอบตก เพราะ
ไม่ทันเกม ไม่ทันกติกาที่กำหนดในแต่ละช่วง

เวลาที่ผ่านไป คือ ตัวเราที่อายุมากขึ้นๆ
วันวานทำอะไรยังไม่เสียหาย ยังไม่มีใครรับผล
กระทบ ยังอยู่ในวงแคบๆ ของชีวิต
วันนี้ถ้ายังทำแบบเดิม อาจหมายถึง ความ
ไม่ถูกต้อง ความไม่เหมาะสม เป็นความเห็นแก่ตัว !

เมื่อเราก้าวออกสู่โลกกว้าง คนที่จะพร้อมให้อภัย
จริงใจที่จะช่วยเหลือเริ่มลดลง
การคบหาเป็นไปเพื่อผลประโยชน์มากขึ้น
คนดีที่สุด นอกจากพ่อแม่ผู้เป็นอรหันต์ของคุณ
เป็นพระพรหมของเรา ก็อาจจะหาได้ง่ายๆ อีกต่อไป

พ่อแม่อย่างไรก็เป็นพ่อแม่ ลูกจะมีนิสัยอย่างไร
ท่านก็ถือเป็นลูก เป็นดวงใจของท่าน

แม่แบกพร่องก็ให้อภัย

แม่ชี้รั้วชี้เหราก็ดูสวย !

แม่เรียกร้องก็พร้อมจะให้

แต่กับเพื่อนฝูง ญาติมิตร เป็นกลุ่มบุคคล
โดยรอบที่กว้างไกลออกไป

จะคิด จะพูด จะทำ ต้องสังวร ต้องรอบคอบ

“อย่า(ทำตัว)เป็นน้องเล็ก” เตือนใครเล่า
ถ้ามิใช่เตือนตัวเอง

เป็นน้องเล็ก สบายไปทุกอย่าง เหมือนเจ้านายน้อย
อย่าว่าแต่พ่อแม่ แม่พี่ๆ ก็ยังต้องมาดูแลเอาใจใส่

อยากได้อะไรก็ต้องหาให้ ไม่มีใครขัดใจ ใครๆ
เขาไม่ถือ ด้วยความเป็นพี่คือการเสียสละ

โชคดีของน้องเล็ก มีคนปรนเปรอ ห้อมล้อม
แต่โชคร้ายของน้องเล็กก็คือไม่รู้จักโต !

บริการคนอื่นไม่ค่อยเป็น
เพราะเคยชินแต่การเป็น “ผู้รับ”

พฤติกรรม “ผู้ให้” ไม่มี
โอกาสฝึกฝน

ไม่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
ตัวเอง พี่ๆ ต่างหากที่ต้องศิโรราบ

น้องเล็กจึงชนะมาตลอด

แต่เมื่อออกจากบ้าน เขา
อาจจะได้คิด “พี่ๆ ฆ่าฉัน ทำให้
ฉันนิสัยเสีย !”

น้องเล็กบางคนไหวทัน
กระโดดออกจากความน่ารังเกียจ
นำหมั่นใส่ได้ทันทั่วทั้งที่ !

น้องเล็กอีกหลายคนกระโดดไม่ทัน ไม่รู้ตัวว่า
ทำไมจะต้องกระโดด

น้องเล็กบางคนจึงนั่งรถด่วนมรณะตลอดชีวิต
จนแก่เฒ่าเฒ่าเข้าโลง ! พบเห็นแต่ข้อผิดพลาดของ
ผู้คนแวดล้อม

“ทำไมพวกนี้ถึงไม่ยอมเรา ?”

“ทำไมพวกนี้ถึงไม่รักเรา ไม่จริงใจกับเรา ?”

น้องเล็กนิสัยเสีย เปลี่ยนเป็นสันดานที่แก้
ไม่ได้ ไม่รู้ตัวสักนิด ชีวิตต้องมี GIVE จะมีแต่ TAKE
ก็ไม่ไหว

เดือนเถอะ เดือนคนเสมอๆ แมื่อดวงตาจะมีดบาด
การเดือนคนทำให้ฉุกละเอิบ

นกไม่เห็นฟ้า ปลาไม่เห็นน้ำ ของวางอยู่ข้างหน้า
เมื่อคลุกคลีจนชินชาชินก็ยากจะเห็นข้อบกพร่องของตัวเอง

“อย่า(ทำตัว)เป็นน้องเล็ก” โลกแห่งไมตรี
คือโลกแห่งการเอื้ออาทร มีจิตใจที่คิดแต่จะให้ ไม่
เรียกร้อยรางวัลตอบแทน

แต่ยิ่งให้ก็ยิ่งได้ เป็นเรื่องประหลาดนัก

ค่าของคน ขึ้นอยู่กับผลของงาน

คบกับใคร อย่าหวังตระหนี่ หัดเป็นผู้ให้ หัด
เป็นผู้รับใช้

ข้าวของไม่ต้องฝาก แต่มีน้ำใจ หมั่นช่วยเหลือ
บริการรับใช้

เป็นชินเดอเรลล่าภาคคนใช้ อดทนต่องานหนัก
ทำงานให้แม่เลี้ยงตัวเป็นเกลียวสักวันเจ้าชายจะผ่านพบ
ขอสมัครเป็นคู่คุณาหงัน

ขยัน ขันแข็ง มีน้ำใจ บริการรับใช้เหมือนมี
ดวงจ्यूดี ทำอะไรก็ประเสริฐผล !

“อย่า(ทำตัว)เป็นน้องเล็ก” อย่าจุกจิกจู้ อย่าร้อง
เอาโน่นเอานี่ อยู่อย่างเกรงใจ ดีกว่าอยู่อย่างเอาแต่ใจ

เราอาจสนิทกับเขา แต่เขาไม่สนิทกับเรา รู้ตัวบ้างไหม ?
มองแบบคนเอาแต่ใจสนิทกับใคร พานจะ ทีก
ทักให้เขามาเป็นพี่ใหญ่ของเรา... ก็ไม่พินให้มาดูแล
น้องเล็กอย่างหนู

ดูแลบกพร่อง ต้องประท้วง ถึงขั้นร้องห้าม
ร้องให้ก็เคยมี

ประวัติศาสตร์แห่งน้ำตาบันทึกไว้เช่นนั้น

“อย่า(ทำตัว)เป็นน้องเล็ก” คนเราต่างก็มีภาวะ
ต่างก็มีงานหนัก มีปัญหาชีวิตของแต่ละคน

ไม่ใช่รอแต่ความปรารถนาดีจากคนรอบข้าง
เราต่างหากที่ต้องแก้ไข จริงใจไมตรี ขอเป็นผู้ให้ เป็น
ผู้บริการ แม้ไม่ทันเอ่ยปากขอด้วยซ้ำ

ช่วยแบ่งเบาภาระให้เพื่อนฝูง
สิทธิที่จะได้รับ ลืมเสียเถอะ หน้าที่ต่างหากที่
เราพึงปฏิบัติ

เดือนตอนบ่อยๆ สักวัน คนที่เขาเบื่อ จะได้หัน
กลับมาชื่นชม

ยังไม่แก่เกินแกง ชีวิตมนุษย์ยังมีโอกาสแก้ไข
หากไม่ตาย ก็ยังมีโอกาสอยู่เสมอ

“อย่า(ทำตัว)เป็นน้องเล็ก” เตือนให้หนัก
เป็นเสน่ห์ของชีวิต

ไม่ว่าจะวัยรุ่น ไม่ว่าจะหนุ่มสาว วัยกลางคน
หรือวัยชรา...

อยู่บ้านท่านอย่านั่งดูกาย ปั่นวัวปั่นควายให้ลูก
ท่านเล่น

คบหากับใคร ทำตัวให้เป็นประโยชน์ อย่า
เรียกร้อง แต่จงปรนนิบัติรับใช้

ทำแบบนี้ ปั่นควายล้านตัวก็ยังไม่ได้อะไร !

ทิ้งไปเลย กะลาขอทานแห่งความรัก หมดสมัย
เดินเร่ถือขอเศษสตางค์แห่งความรัก !

ก็จะมีใครเล่า นำรังเกียจไปกว่า คนที่ชอบ ทำ
ตัวเป็นน้องเล็ก

เป็นพฤติกรรมที่ต้องทำหมั้น มิฉะนั้น จิตใจ
ของเธอยังอ่อนแอ

ยิ่งเรียกร้อง น้ำตาก็ไหลจ๊อกๆ

เลิกทำตัวเป็น “มนุษย์ทุเรียน” เสียที อย่ามัว
หลงเพื่อ เราแสนมีเสน่ห์ ที่จริงเขาสุดแสนจะรังเกียจ

พรรณนามาขนาดนี้ ยังมัวถือกะลาอยู่ ก็เกินไป
แล้วนะ คุณน้องเล็ก !

เต่าล้านปี (กัจฉปชาตก)

พระพุทธองค์เมื่อประทับอยู่ ณ พระเชตวัน
มหาวิหาร ทรงเล่าถึงชายผู้รอดชีวิตจากอหิวาตกโรค
คนหนึ่งว่า

ที่กรุงสาวัตถี ครั้งหนึ่งได้เกิดโรคอหิวาต์ขึ้น
ในบ้านตระกูลหนึ่ง เมื่อไม่อาจจะรักษาโรคได้ บิดา
มารดาจึงสั่งแก่บุตรชายของตนว่า

“ลูก! เจ้าอย่าอยู่ในบ้านหลังนี้อีกเลย ที่นี่

❀ โธ่เอ๋ย! ไร้เต่าล้านปี

หมายถึงคนที่ติดยึดความคิดเก่าๆ

หากเป็นการยึดถูกต้องก็ดีไป

แต่ถ้ายึดไว้ผิดก็อาจถึงตายได้

❶ ไม่มียาที่จะรักษาโรคนี้ได้ เจ้าจงหนีไปเสียในที่อื่น

❷ หารักษาชีวิตของตนให้รอด แล้วภายหลังจึงค่อย

❸ กลับมาชูดเอาทรัพย์ ที่ฝังซ่อนไว้ในที่นี้ นำไปเลี้ยงชีพ

❹ ให้เป็นสุขเถิด”

❺ บุตรชายแม้จะรักและห่วงใย แต่ก็เชื่อฟังใน

❻ คำสั่งของบิดามารดา จึงแอบหนีไปจากหมู่บ้านนั้น

❼ เทียวเสาะแสวงหาการรักษาโรค จนกระทั่งสามารถ

เต่า ล่า น ปี

รักษาโรคของตนหายดีแล้ว จึงเดินทางกลับบ้าน ซึ่งบิดามารดาทั้งสองได้เสียชีวิตไปแล้ว เขาจึงซุดเอาทรัพย์สินที่ฝังไว้ นำไปสร้างครอบครัว อยู่ครองเรือนอย่างเป็นสุข

วันหนึ่งเขาบารารถนจะทำบุญ จึงให้คนช่วยถือเอาเนยใส น้ำมัน ผ้า เครื่องนุ่งห่ม และของอื่นๆอีก ไปสู่วิหารเซตวัน พอถวายบังคมพระศาสดาแล้วก็นั่งลงในที่อันควร พระศาสดาได้ทรงทำปฏิสันถารด้วยแล้วก็ได้ตรัสถามว่า

“เคยได้ยินข่าวมาว่า อหิวาตกโรคเกิดขึ้นในบ้านของท่านมีใช่หรือ แล้วทำอย่างไรเล่าท่านจึงรอดชีวิตมาได้”

เขาจึงเล่าเรื่องราวรายละเอียดให้ทรงทราบ พระศาสดาทรงสดับแล้ว ก็ตรัสขึ้นว่า

“ดูก่อนอุบาสก แม้แต่ก่อนสัตว์เหล่าใดเมื่อมีภัยเกิดขึ้น แล้วมัววาลัยในที่อยู่ของตน ไม่ยอมมละทิ้งไปอยู่ที่อื่น สัตว์เหล่านั้นถึงแก่ความตายไปแล้ว แต่สัตว์เหล่าใดหากไม่ซุกซ้ออาลัยอาวรณ์อยู่ ยอมไปอยู่เสียในที่อื่น สัตว์เหล่านั้นได้รอดชีวิตแล้ว”

แล้วพระศาสดาทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าว่า

ในอดีตกาล ครั้งเมื่อ**พระเจ้าพรหมทัต**เสวยราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสีมี**ชายคนหนึ่งอยู่ในตระกูลช่างหม้อ**ใกล้หมู่บ้านแห่งหนึ่ง เขาดำรงชีพอยู่ด้วยการปั้นหม้อขาย อาศัยเลี้ยงดูบุตรภรรยาตลอดมา ครั้งนั้นเอง ในที่ใกล้ๆ กรุงพาราณสี มี**สระใหญ่**แห่งหนึ่งต่อเนื่องมาจากแม่น้ำใหญ่ คราวใดที่น้ำในแม่น้ำมาก สระก็จะเต็มเปี่ยมไปด้วยน้ำ หากคราวใดน้ำในแม่น้ำน้อย สระก็จะม่น้ำเหลือน้อยและแยกขาดออกจากแม่น้ำ

ปลาและเต่าในที่นั้นย่อมรู้ด้วยสัญชาตญาณว่า ปีนี้ฝนจะดี หรือปีนี้ฝนจะแล้ง

ก็ในปีนี้เอง สัตว์น้ำทั้งหลายในสระนั้นรู้สึกได้เองว่า ในปีนี้ฝนจะแล้งแน่นอน ดังนั้นก่อนที่สายน้ำจะแห้งขอดขาดออกจากกัน จึงพากันย้ายที่อยู่ออกจากสระ มุ่งไปสู่แม่น้ำใหญ่

แต่มี**เต่า**อยู่ตัวหนึ่ง ไม่ยอมมละทิ้งสระนั้นไป ด้วยเกิดความคิดว่า

“นี่เป็นที่เกิดของเรา นี่เป็นที่เติบโตของเรา นี่เป็นที่ที่พ่อแม่ของเราเคยอยู่ เราไม่อาจจะทิ้งไปจากที่นี่ได้”

เต่า ล่า ห ยี

ครั้นน้ำน้อยลงจนสายน้ำขาดออกจากกัน แล้วสระก็แห้งขอดในที่สุด เต่านั้นต้องขุดคุ้ยดินเลน อาศัยอยู่

วันหนึ่งชายบ้นหม้อได้ไปที่สระแห่งนั้น เพื่อต้องการหาดินเอาไปบ้นหม้อ พอเห็นบริเวณใดมีดินดี ก็ใช้จอบใหญ่ขุดดินในที่นั้น ยกจอบลับดินแต่ละที ก็ลับลงไปเต็มแรง เพื่อให้ได้ดินลึกลงในเบื้องล่าง

ปึก! เสียงดังผิดปกติ คมจอบกระทบถูกของแข็งเต็มที ชายบ้นหม้อต้องงัดจอบขึ้นมาสุดกำลัง ปรากฏคล้ายก้อนดินโดนทิ้งกลิ้งอยู่บนบก ที่แท้เต่าตัวนั้นโดนจอบลับ แล้วงัดขึ้นมาจากดินนั่นเอง มันได้รับทุกขเวทนาแสนสาหัส ร้องคร่ำครวญว่า

“เราเกิดที่นี่ เติบโตที่นี่ เพราะเหตุนี้เราจึงอาศัยอยู่ที่เปือกตมนี้ แต่เปือกตมกลับทับถมเราให้วอดวาย ช่างไม่น่าเลย! ที่แท้แล้วไม่ว่าจะเป็นที่เกิดที่เติบโต ที่บ้านหรือในป่าอื่นๆ หากได้รับความสุขในที่ใด พึงไปอยู่ในที่นั้นเถิด อย่ายึดอยู่แต่ที่เดิมที่เลวอย่าพึงให้ที่อยู่นั้นฆ่าตนเองเสียเลย”

เต่ากล่าวอย่างนี้ด้วยเสียงค่อยๆ แผ่วเบาลงสุดท้ายก็ถึงแก่ความตาย ชายบ้นหม้อจึงหยิบเอาเต่าตัวนั้นกลับไปด้วย แล้วนำไปใช้บอกสอน เล่าเรื่องราวให้แก่ชาวบ้านทั้งหลายฟัง

“พวกท่านจงดูเต่าตัวนี้เถิด มันอาลัยที่จะละทิ้งสระแห่งนั้นไป ครั้นเราไปขุดดินที่สระ ใช้จอบลับโดนมันเข้า ก่อนตายมันจึงเปิดเผยว่า เพราะมันอาลัยอวรณ์ในที่อยู่นั่นเอง จึงต้องถึงแก่ความตาย ฉะนั้นแม้พวกท่านก็อย่าเป็นเช่นเต่าตัวนี้เลย **อย่าติด**

เต่าล้านปี

ยึดด้วยอำนาจของความอยากในของกินของใช้ว่า นี่
รูปเสียดกลืนรสสัมผัสของเรา ลูกของเรา หาสของเรา
เงินทองของเรา บ้านของเรา หากมันวาลัยอยู่ก็จะ
ต้องทุกข์โศกหา เวียนตายวนเกิดอยู่กับทุกข์ที่ติดยึด
ไว้ นั่นตลอดกาล”

ชนทั้งหลายก็เชื่อฟังในคำสอนของช่างปั้นหม้อ

นำไปปฏิบัติตาม ทั้งทำบุญทำทาน ทำทางสวรรค์ให้
บริบูรณ์จนตราบสิ้นอายุขัย

พระศาสดาทรงแสดงชาดกนี้จบแล้ว ก็ตรัสว่า
“เต่าในครั้งนั้น ได้มาเป็นพระอานนท์
ในบัดนี้ ส่วนช่างปั้นหม้อก็คือ เรอตถาคต”

แล้วทรงประกาศอริยสัจ เมื่อทรงแสดงธรรม
จบแล้ว อุบาสกนั้นก็ตั้งอยู่ในโสตถาปัตติผลทันที

ผนวมพุทธ

พุทธ ๒ เม.ย. ๒๕๔๐

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ ข้อ ๒๐๕,
อรรถกถาแปลเล่ม ๕๗ หน้า ๑๕๖)

❁ ของเก่าแม่เลวยังยึด
ยึดยึดนี้ก็เขาแต่ได้
ไม่หยุดไม่ยังรังใจ
บรรลี่ยสุดสุดถึงยฉม
❁ ชวิญกุล้า

มาช่วยกันกอบกู้ฟ้าดิน

● กองบรรณาธิการ

คุณสมหมาย หนูแดง อดีตตำแหน่งศึกษา
นิเทศ ซี.๖ ปัจจุบันเป็นเกษตรกรอยู่บ้านพุน้ำทิพย์
อ.หนองแขม ต.โคกลำโรง จ.ลพบุรี ลาออกจาก
ราชการเมื่อประมาณ ๘ ปีที่แล้ว สาเหตุเพราะมี

- ความรู้สึกที่ว่า ชีวิตไม่มีประโยชน์ ตื่นตี ๔ ทุกวัน
- แล้วก็กระเสือกกระสนรีบแต่งตัวไปทำงาน ไปถึงที่
- ทำงานประมาณ ๗ โมงเช้า ทำโน่นนี่นั่นเหนื่อย ถึง
- เวลา ๕ โมงเย็นก็เลิกงาน กว่าที่จะถึงบ้าน ๔ ทุ่ม

เป็นอย่างนี้ทุกวัน รู้สึกเบื่อหน่าย อีกประการพ่อแม่เธอก็เป็นชาวนาอยู่ อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี เป็นลูกชาวนาโดยกำเนิด นั่นคือจุดหักเหให้เธอย้อนรอยกลับมาใช้ชีวิตเกษตรกรที่ไผ่ผ่น

● ชีวิตอิสระ

ดิฉันนึกย้อนไปถึงชีวิตของพ่อแม่ที่ทำนาอยู่ว่าชีวิตเขามีอิสระ ไม่ต้องมาดิ้นรนกระเสือกกระสนแบบเรา เขามีความสุข มีอิสรภาพ จึงปรึกษาพ่อแม่ว่าจะลาออกจากราชการ พ่อแม่ญาติพี่น้องทุกคนห้าม ดิฉันก็ว่าอยากจะทำอะไรสักอย่างหนึ่งที่มีอิสระ ทำอะไรก็ได้อย่างใจชอบ เพราะดิฉันมีความรู้สึกส่วนตัวว่าชีวิตราชการนั้นไม่มีอิสระ บางครั้งเราคิดโครงการที่คิดว่าดีที่สุด มันก็ผ่านโน่นผ่านนี่ไปจนกระทั่งผลสุดท้ายไม่ประสบผลสำเร็จ รู้สึกขัดใจตลอดเวลา เลยตัดสินใจลาออกจากราชการ

พอไปบอกพ่อแม่ พ่อแม่แทบเป็นลม บอกว่าอุตส่าห์ส่งเสียลูกให้ไปเป็นเจ้าเป็นนายแล้วก็มาลาออก ดิฉันไม่สนใจ ไปตั้งต้นอยู่ที่ 'บ้านพุน้ำทิพย์' ซึ่งเป็นที่ของพ่อแม่ เป็นที่เปิดป่าใหม่เมื่อประมาณ ๕๐ ปีมาแล้ว ปลูกข้าวโพดมาตลอดอย่างเดียว ให้เขาเช่า ไม่เคย

บำรุงรักษา ตอนแรกก็ไปดู ข้าวโพดฝักเท่าแขน ตอนหลังเข้าไปดูเหลือฝักนิดเดียว พร้อมกันนั้นพื้นที่ตรงนั้นเขาเรียกว่าเป็นสังคมแบบล่มสลาย เมื่อก่อนคนแถบนั้นก็มีพื้นที่ของตนเอง ปลูกข้าวโพดกันคนละ ๑๐๐-๒๐๐ ไร่ หรือ ๔๐-๕๐ ไร่ แต่ที่ดิฉันไปตอนหลังนั้น ที่ที่เป็นของชาวบ้านแทบไม่มี เป็นของนายทุนแทบทั้งหมด จุดนี้ก็เป็นจุดหนึ่งที่ตัดสินใจมาทำเกษตร

อีกจุดหนึ่งคือ ตั้งแต่ตอนเด็กๆ ผู้ปกครองมักพูดว่า ลูกคนไหนเรียนหนังสือไม่เก่งก็ให้ไปทำเกษตร ส่วนคนเรียนเก่งก็ให้ไปเรียนเป็นเจ้านาย ดิฉันเรียนเก่ง สอบได้ที่ ๑ ตลอด พ่อแม่จึงไม่เอายากให้มาทำเกษตร

● บททดสอบความเข้มแข็ง

เมื่อดิฉันลาออกจากราชการก็คิดว่าจะทำอาชีพเกษตรนี้แหละ ที่ใครๆ ดูถูกว่าเป็นอาชีพต่ำต้อยสำหรับคนโง่เขลา ดูซิว่า ดิฉันทำเกษตรแล้วจะเป็นยังไง ที่แรกตอนลาออกมาก็ฝันหวานคิดว่าง่าย คิดว่าที่ดินเหมือนกับเปิดป่าใหม่ คิดวางแผนทำการใหญ่โต ขุดหลุมกว้าง ๑ เมตร ยาว ๑ เมตร เตรียมวางแผนปลูกเต็มพื้นที่ ๕๐ ไร่ ผลที่สุด ปีเดียวต้นไม้ตายหมดเลย ใครปลูกอะไรดิฉันก็ปลูกตาม ฝักอะไรที่เขาวัวได้ราคาดีก็ปลูกตาม ผลที่สุด ๒ ปีผ่านไป ดิฉันแทบเอาตัวไม่รอดกับความล้มเหลว ถ้าหากใจไม่สู้ ดิฉันคงจะต้องเป็นคนล้มละลาย เลิกทำเกษตร แต่ด้วยใจสู้คิดว่า ถ้าทำไม่สำเร็จดิฉันจะไม่ยอมเลิก

หลังจากนั้น ดิฉันก็ศึกษาทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกษตรหรืออะไรก็แล้วแต่ เพราะจุด

มุ่งหมายที่คิดแต่แรกคือ **ปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษจนบัดนี้จึงรู้ว่าเกษตรธรรมชาติไม่ใช่ของยาก** แต่ตอนแรกยากมาก เพราะจับต้นชนปลายไม่ถูก ใครว่าอะไรดี? ดิฉันก็ทำตามเขาหมด แต่เป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น ดิฉันจึงศึกษาทุกเรื่อง ศึกษาจากแหล่งวิชาการ เอกสารทางวิชาการ ไม่ว่าจะใครว่าอะไรตรงไหนดี ดิฉันจะไปศึกษาทั้งหมดแล้วก็นำมาประยุกต์ใช้ ดิฉันไม่เคยจะยึดอะไรเป็นหลัก มีแต่เอามาลองแล้วประยุกต์ใช้ จนทุกวันนี้

ปัจจุบันนี้ดิฉันเห็นว่าง่ายค่ะ ไม่ใช่ของยากอย่างแต่ก่อนแล้ว

ปัจจุบันดิฉันไม่มีการฉีดสารเคมี ดิฉันทำเกษตรธรรมชาติแบบชีววิถี คือ ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ไม่มีการขับไล่แมลงอะไรทั้งนั้น ไม่มีการใช้สมุนไพรรักษาโรคให้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ ให้อยู่กับธรรมชาติ แมลงปราบแมลง โรคก็ปราบด้วยโรค ถ้าแมลงตัวไหนไม่มีในไร่ในสวน ดิฉันก็จะไปขอจากศูนย์ Bio เช่น มวลพิษผสมชาติ ตัวทำตัวเบียน ซึ่งมันจะทำลายหนอน ทำลายเพลี้ย เขาก็เอามาปล่อยให้บางอย่างก็ปราบด้วยไล่เดือนฝอย โรคราก็ใช้ไตรโคโดมา แล้วก็ทำดินให้อุดมสมบูรณ์ ทุกอย่างก็เป็นไปอย่างธรรมชาติ ปัจจุบันนี้เกษตรธรรมชาติที่บ้านสบายที่สุดแทบว่าไม่ต้องทำอะไรเลย ถึงเวลาปลูกก็ปลูก ถึงเวลาเก็บก็เก็บ

● วิธีบำรุงดิน

วิธีบำรุงดินก็คือทำดินให้เป็นดิน **เปิดป่าใหม่** คือจะต้องยึดหลักว่า ถ้าดินเปิดป่าใหม่มีลักษณะเป็นแบบไหน ก็ทำดินให้เป็นอย่างนั้น ดินเปิดป่าใหม่นั้น

จะต้องเป็นดินที่อุดมสมบูรณ์ด้วยอินทรีย์วัตถุ ป่าที่เกิดจากไฟไหม้ กิ่งไม้ทับถมกันนานๆ เข้า ดินก็จะนุ่มเต็มไปด้วยอินทรีย์วัตถุ ดิฉันก็จะเอาอินทรีย์วัตถุนั้นมาหมัก แล้วคลุกเคล้ากันจำนวนมากจนกระทั่งลักษณะดินนั้นเหมือนกับดินเปิดป่าใหม่ ทำดินให้ดีที่สุด เหมือนกับมันเป็นฐาน เหมือนร่างกายคนเราแข็งแรง ก็จะได้ ไส้โรตได้ ทุกวันนี้จึงรู้สึกง่ายและไม่มีการขับไล่แมลง

● วิธีทำปุ๋ยหมัก

วิธีทำปุ๋ยหมัก ขั้นแรกต้องหาน้ำจุลินทรีย์ ตามที่ศึกษามานั้นมีจุลินทรีย์เยอะแยะ พด.๑ ของกรมวิชาการเกษตรก็เป็นจุลินทรีย์สำหรับย่อยอินทรีย์วัตถุได้ EM ของคิวเซกิใช้ได้ หรือแม้แต่จุลินทรีย์ที่เกิดในป่าก็เป็นจุลินทรีย์ได้ จะเห็นว่าพวกใบไม้ที่ทับถมกันต่างๆ ที่เราเอามาใช้นั้นก็เป็นดินปุ๋ยหมักซึ่งมันถูกย่อยแล้ว มันมีจุลินทรีย์จำนวนมาก ซึ่งเราสามารถเอามาหมักแล้วใช้ละลายเป็นน้ำจุลินทรีย์ได้

จุลินทรีย์ที่อยู่ในป่านั้น จะเห็นได้ชัดในฤดูฝน ใบไม้ทับถมกัน หากไปดูแถวใต้ต้นไม้ตามป่าจะเห็น

เชื้อราขึ้นเต็มไปหมด ให้ไปเก็บเอาเชื้อราพวกใบไม้ที่ทับถมต่างๆ เอาหลายๆ จุด อย่าเอาจุดเดียว เราจะได้อุจลินทรีย์หลายตัว แม้แต่ตามคอกหมู คอกวัวที่มีใบไม้ทับถมกัน เอามารวมกันหมักกับน้ำตาลและรำจนได้ที่ แล้วละลายด้วยกากน้ำตาล เอามาเลี้ยงไว้เมื่อได้อุจลินทรีย์มาเลี้ยงไว้แล้ว เมื่อนำไปใช้ เราก็สามารถจะต่อเชื้อไปได้ตลอด ที่บ้านดิฉันทำน้ำจุลินทรีย์ไว้ใช้อยู่ ๒ แกลลอน ทำ ๔ ปี ๕ ปี เท่านั้นไม่เคยหาใหม่ ใช้ได้ตลอด เมื่อดูตไปใช้ครั้งแกลลอนก็เติมน้ำให้เต็ม แล้วก็เติมกากน้ำตาลไปด้วย ถ้าไม่เติมกากน้ำตาล จุลินทรีย์มันจะไม่ขยายตัวเพราะจุลินทรีย์จะขยายตัวเมื่อได้อาหาร หรือจะเป็นน้ำตาลทรายแดงก็ได้ หลังการใช้เราก็เติมเข้าไป เพราะฉะนั้นเราจะมิจุลินทรีย์ใช้ตลอดหรือจะแจกญาติพี่น้องทั้งหมดบ้านก็ได้โดยไม่ต้องไปซื้อหา มีแค่ถังสองถัง ก็ใช้ตลอดชีวิต เพียงแต่ต้องรู้จักขยาย ไม่ต้องหมักไว้นาน ดมดูจะมีกลิ่นหอมหวาน ถ้ามีกลิ่นเ็นๆ แสดงว่าอาหารไม่พอ ต้องเติมกากน้ำตาลเข้าไป

เมื่อเรามีจุลินทรีย์เป็นหลัก ต่ไปจุลินทรีย์ตัวนี้เราก็จะเอาไปหมัก จุลินทรีย์ตัวนี้เหมือนน้ำย่อยในอาหาร นึกถึงคน เรากินอาหารเข้าไปวันนี้ มันจะมี

น้ำย่อยเพื่อไปย่อยอาหารเพื่อให้ร่างกายเอาอาหารไปใช้ ส่วนกากก็จะถูกถ่ายออกมา จุลินทรีย์ตัวนี้ไม่ใช่ปุ๋ย จุลินทรีย์เหมือนกับตัวย่อยอินทรีย์วัตถุ เราก็ไปหาพวกเศษวัสดุทั้งหลาย จะเป็นใบไม้ มูลสัตว์ เอามา ผสมกับรำอ่อน รำอ่อนก็เป็นอาหารของจุลินทรีย์ เหมือนกัน เราก็ดูเอาจุลินทรีย์นั้นไปคลุกเคล้าแค่ พอหมาดๆ แล้วก็เอาเขี่ยกองไว้กับพื้นซีเมนต์ แล้ว ทาซาเลนหรือถูกก็ได้คลุมไว้ ให้ใช้ความสูงประมาณ ๓๐-๔๐ ซม. นี้ทำไว้ประมาณ ๗ วัน ก็ใช้ได้ ไม่ต้องไปกลับกองนะคะ มันจะเป็นงานยุ่งยากเกินไป คุณภาพก็ใช้ได้ดี อย่าย่ไปทำกองใหญ่ๆ จุลินทรีย์จะ ได้เดินทั่วถึง ภายในวันสองวัน จุลินทรีย์ก็เดินทั่ว

- ชมพูที่สวนก็มี เพชรน้ำผึ้ง ทับทิมจันทร์
- ทอยยก้นออกตลอดเวลาโดยไม่มีกรฟ่นสารกระตุ้นใดๆ
- ที่บ้านมันจะทยอยออกเป็นรุ่นๆ ๔, ๕, ๖ รุ่นในปีหนึ่งๆ
- โดยเราใช้ปุ๋ยหมัก ใช้น้ำหมัก หมายถึง เราหาพวก
- อินทรีย์วัตถุที่เหมาะสมที่จะทำให้ผลไม้ ออกดอกออก
- ผลได้ตลอดเวลา แล้วก็ไปบำรุงความหวาน เราก็
- วิเคราะห์เอาจากน้ำหมักตัวนี้เหมือนกัน

● เพิ่มรสชาติ

- ตัวบำรุงความหวานของผลไม้ คือ พวก
- ฟอสฟอรัส โปแตสเซียม ซีลีเนียม ฟอสฟอรัส โปแตสเซียม
- เยอะ เอาซีลีเนียมมาก่อน จะช่วยให้ผลไม้มีรสชาติ
- มากขึ้น ลำหรับมะละกอที่สวนดิฉัน ปีแรกประกวด
- ได้ชนะที่ ๑ ประเภทมะละกอหวานพันธุ์แขกดำ
- หลังจากนั้นก็มีมะละกอแม่เนื้อหอม ซึ่งทั้งหวาน
- ทั้งหอมใหญ่ ลูกใหญ่ประมาณ ๑ ๑/๒ - ๒ กก.
- มันใหญ่เกินไป ดิฉันไม่ชอบ จึงมาผสมใหม่ก็ได้พันธุ์
- หวานน้ำทิพย์ ซึ่งได้ลูกพอเหมาะขนาดหนึ่งกิโล ผล
- จากการที่ดิฉันใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกเป็นหลัก ปุ๋ยเคมี
- เม็ดหนึ่งก็ไม่ได้ใช้ จึงอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่มันไม่
- เป็นโรควงแหวน ดิฉันใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ

แมลงปราบแมลง ถ้านักวิชาการเขาบอกว่าโรควงแหวนนี้เกิดจากเชื้ออ่อนเป็นตัวนำเชื้อโรค ดิฉันทำอาชีพปลูกมะละกอมา ๖ ปี ผลสุดท้ายเพราะปลูกซ้ำที่เดิมนานเข้า มะละกอตรงบริเวณที่ปลูกผักทั้งหมด ๖ ไร่ นั้นเป็นโรควงแหวนทั้งหมด แต่พอเกษตรธรรมชาติสมบูรณ์แบบ ก็มีมะละกอที่ดิฉันผสมได้เป็นพันธุ์หวานน้ำทิพย์ ซึ่งอยู่ท่ามกลางของโรควงแหวนแต่มันทนต่อโรค ดิฉันก็เอาต้นนี้มาขยายพันธุ์ ลักษณะแข็งแรง ไม่มีอาการของโรค มีรสชาติหวานหอม คิดว่ามันคงจะมาจากดินซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปุ๋ยหมัก

● มีความคิดอย่างไรเรื่องของการตลาด

บริเวณที่ดิฉันอยู่ค่อนข้างจะโดดเดี่ยว ไม่มีกลุ่มเหมือนทางวังน้ำเขียว ครั้งแรกทำอยู่คนเดียว ปัจจุบันมีเพื่อนกลุ่มอยู่ ๘ คน เรื่องตลาดเมื่อก่อนดิฉันจะไปขายเองในตลาดโคกสำโรง ตลาดบ้านหมี่ ก็พออยู่ได้ ตอนหลังเลมอนฟาร์มเปิด ดิฉันก็ไปเสนอ

ขายที่เลมอนฟาร์ม เขาเช็คดูแล้วว่าดิฉันผักผลไม้ทำปลอดสารพิษ เพราะมีทั้งหนังสือและรายการโทรทัศน์ มีการออกเอกสาร แล้วก็มีส่วน Bio รับรอง เขาก็รับเข้าไปขาย ต่อมาลูกชายเหนื่อย ขอหยุดส่ง

สำหรับตลาดนี้ดิฉันจะไม่ค่อยมีปัญหาเพราะจะวางแผนปลูก ตอนแรกดิฉันทำตามเขาหมด ตอนหลังดิฉันก็วิเคราะห์ดูในฐานะที่เป็นแม่บ้านรู้ว่าฤดูไหนอะไรแพง พร้อมกันนั้นก็เปิดตำราดูด้วย ดิฉันก็จะวางแผนปลูกโดยการศึกษารีวิวหรือโทรศัพท์ติดต่อไปที่กรมอุตุฯ ว่าบ้านเราฝนตกชุกช่วงไหน ที่ของมันแพงเพราะมันไม่มี หรือของมันมีเยอะราคาถูกแล้วก็ขายไม่ได้ นี่คือทฤษฎีหลักเลยของพี่น้องชาวเกษตร ถ้าของที่มีเยอะเกินไปจะขายไม่ได้และถูกด้วย แต่ถ้าของไม่มีจะขายคล่องได้ราคาแพง เมื่อรู้ว่าการปลูกผักผลไม้ขึ้นอยู่กับอากาศเป็นตัวหลัก การทำมาหากิน ถ้ารู้จักวางแผน เราจะทำเพียงไม่กี่เดือน ถ้าจะให้อยู่ได้ก็อยู่ได้ สมมุติว่าผักซีมันจะแพงช่วงเดือนกันยา-ตุลา เพราะภาคกลาง-เหนือ-ตะวันออกเฉียงเหนือ ฝนจะตกชุกประมาณเดือนกรกฎา พื้นที่แฉะจะปลูกไม่ได้ ดิฉันก็เตรียมลงเลยตั้งแต่เดือนกรกฎาไปเรื่อยๆ ผักซีก็ได้กิโลละเป็นร้อย ไร่หนึ่งจะเอาแสนหนึ่งก็ได้

เรื่องจริงนะคะ ไม่ใช่ไม้ ปีที่ผ่านมาพื้นที่ ๑ ไร่ก็ได้ เป็นแสนเหมือนกัน ขณะที่คนอื่นเขาขาย ๑๒๐ ดินน์บอกว่าเอาแคร์ร็อยเดียว ผักชีของดิฉันต้นใหญ่ ใช้วิธีเกษตรธรรมชาติ ไครบอกว่าทำเกษตรใช้ปุ๋ย อินทรีย์แล้วเบา ดิฉันไม่เชื่อ เพราะผักของดิฉันหนัก **ต้องมีการวางแผนล่วงหน้า รู้ดินฟ้าอากาศ** ฤดูหนาว ผักเยอะ ดิฉันก็จะไม่ค่อยปลูก ถ้าหากจะเอาราคาดีๆ ก็ให้ไปเริ่มต้นกลางเดือนมีนา เพราะช่วงเมษา-พฤษภา อากาศร้อนจัด ปลูกผักไม่ขึ้น ตรงจุดนี้แหละ เราต้องศึกษาตรงนี้ ถ้าเราเลี้ยงเวลา ผักก็才不会ล้มตลาด ก็จะพออยู่ได้

ประมาณเดือนมีนาคี้ จะมีชมพู่ออกเป็นจำนวนมาก ดิฉันอยากเชิญพี่น้องไปเยี่ยม และชิมชมพู่ปลอดสารว่ารสชาติชมพู่ที่ไม่ใช้สารเคมีเป็นอย่างไร มันชุ่มคอชื่นใจ ไครๆ ที่ชิมว่าอย่างนั้น แยกไปดิฉันไม่ขาย จะให้เก็บเอาเอง ขอยืนยันว่า **ไร้สารเคมีค่ะ**

๕๔

ดิฉันขอฝากพี่น้องว่า **เมื่อก่อนดิฉันคิดว่า เกษตรกรคือคนโง่ คนโง่เท่านั้นที่จะเป็นเกษตรกร แต่มาถึงวันนี้ ดิฉันรู้ว่าเกษตรกรไม่ใช่คนโง่ เพียงแต่ว่า เราต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง** เรียนเมื่อไร ตอนไหนก็ได้ คือถ้าเรียนแล้ว เราคิดว่าเราโง่ เราก็จะไม่สำเร็จ แต่ถ้าคิดว่าฉลาด เราต้องพยายามทำให้สำเร็จให้ได้ **ดิฉันภูมิใจมากที่ได้มาเป็นเกษตรกร** และอยากให้พี่น้องภูมิใจในอาชีพเกษตรกรค่ะ

ถอดความจากรายการภาคตัด้า
งานพุทธาภิเษกสุดยอดปาฏิหาริย์ ครั้งที่ ๒๕
วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

ขอเชิญรับฟังธรรมะจาก สมณะโพธิรักษ์

ออกอากาศกระจายเสียงทางสถานีวิทยุตามวันและเวลาดังนี้

ที่	รายการ	สถานีวิทยุ	คลื่นความถี่	วัน	เวลา
๑.	ชีวิตมีความหมาย (ออกอากาศสลับวันกับ รายการ “สิ่งแวดล้อมและ เกษตรกรรมชาติคิวเซ” จันทร์ พุธ ศุกร์)	๑. รต. กรุงเทพฯ	AM 747 KHZ	อ.,พฤ.	๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น.
		๒. สทร.๔ จันทบุรี	AM 1170 KHZ	อ.,พฤ.	๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น.
		๓. สทร.๖ สงขลา	AM 1431 KHZ	อ.,พฤ.	๐๖.๐๐-๐๗.๐๐ น.
		๔. รต. เชียงราย	FM 90.75 MHZ	อ.,พฤ.	๐๕.๐๐-๐๖.๐๐ น.
		๕. ตร.ร.๔ ร้อยเอ็ด	FM 98.75 MHZ	อ.,พฤ.	๐๕.๐๐-๐๖.๐๐ น.
๒.	ตามประสา	รต.กรุงเทพฯ	AM 747 KHZ	จ.-พ.	๑๒.๐๐-๑๒.๓๐ น.

“เพื่อนร่วมเดินทาง”

กิตติบ้านเพียงสัปดาห์ละหนึ่งวัน เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการงานในองค์กรธุรกิจบุญนิยมที่เป่าหมายมิใช่เพื่อ ‘ทำกำไรสูงสุด’ แต่คือการลดละกิเลส ลดอัตตาตัวตน และปฏิบัติธรรมควบคู่ไปกับการทำงานโดยมีผัสสะเป็นปัจจัย โบนัสคืองานและความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

นั่งรถเล็กเข้าซอยพร้อมกลุ่มหนุ่มสาวอีก ๔-๕ คน กดกริ่งเมื่อถึงซอยแยกเข้าบ้าน แต่กริ่งไม่ดัง คนขับจึงขับไปเรื่อย หนุ่มหนึ่งแก้มสถานการณ์ขึ้นว่า “ช่วยเกาะกระจกหน่อยครับ” อีกสองคนที่นั่งหันหลังให้คนขับก็ช่วยกันเกาะเสียงดังสนั่นจนรถหยุด ลงจากรถ จ่ายค่าโดยสารและบอกคนขับว่า “กริ่งคุณเสียนะ” แต่ไม่ทันได้ขอบคุณหนุ่มสาวเพื่อนร่วมทางในน้ำใจเล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่ ที่ทำให้รู้สึกว่ ‘โลกยังน่าอยู่ ผู้คนยังน่ารัก’

วันก่อน เพื่อนเก่ามาหาด้วยใบหน้าหม่นหมอง หลังจากทักทายกันแล้ว เขาก็ตั้งคำถามว่า “ทำไมคนที่เราจริงใจด้วย เขาจึงไม่มีความจริงใจให้เราเลย” โอ้...ทำอะไรต้องคุยกันยาว

ถามเขาว่า “ความจริงใจของเธอคืออะไร” เขาว่า “ก็ช่วยเหลือทุกอย่าง สนับสนุนทุกอย่าง ไม่ให้เดือดร้อน อาหาร ห่วงใย อยากให้เขาได้ดี”

“แล้วเขาชอบไหม”

“ก็นี่แหละที่รู้สึกว่าเขาไม่จริงใจ เวลาเขาอยู่กับเพื่อน เขาจะ ‘สุดๆ’ เลยนะ แต่เวลาอยู่กับเราเหมือนเขาไม่มีความสุข แสดงว่าเขาคบเราเพื่อผลประโยชน์อย่างเดียวใช่ไหม เขาจึงเห็นคนอื่นดีกว่า”

เอา-ตกลง ! เรามาคุยกันแค่สองประเด็นนี้ก่อน แต่อย่าเสียใจนะ ถ้าจะบอกว่า ฉันรู้สึกกลับกันกับเธอ เพราะฉันรู้สึกว่าการจริงใจที่เธอคิดยังไม่ใช่ แต่ของเขาจริงใจ-ใช่เลย !

พระท่านว่า ถ้าถวายของพระ แล้วคอยตามดูว่า ท่านฉันของเราหรือเปล่า ท่านใช้ของเราหรือเปล่านั้นก็ยังไม่จริง หน้าซำ ถ้าท่านเอาไปให้ใคร (ที่ขาดแคลนกว่า) ยังไม่ชอบใจอีก ยิ่งไม่ใช่ ‘บุญ’ เลย

ทำนองเดียวกัน การช่วยเหลือ ทุ่มเทแรงกายแรงใจแรงทรัพย์ แล้วคาดหวังว่าอีกฝ่ายจะประทับใจ จะยกไว้-ให้ค่า เห็นความดีของเรา เห็นเราเป็น ‘คนพิเศษ’ แม้จะบอกว่าต้องการแค่อยากให้เราได้ดี ก็ยังไม่ให้การช่วยอย่างบริสุทธิ์ใจ แต่เป็นการช่วยอย่างมีกิเลส เพื่อเสริมอรรถาตัวเอง ในเมื่อยังมีคนนำสงสาร นำช่วยตั้งมากมาย ทำไมจึงทุ่มเทให้แค่คนนี้เล่า

“ก็มีนผูกพัน” เพื่อนว่า

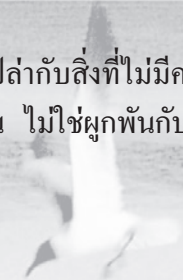
“แล้วความผูกพันทำให้เป็นทุกข์ใหม่ ทำให้เจริญขึ้นหรือเปล่า นอกจากจะช่วยให้เขาดีขึ้นไม่ได้แล้ว เรายังก็ตกต่ำไปด้วยซะใหม่ และที่ว่าเขาไม่จริงใจนะ ฉันทกลับรู้สึกว่าเขาจริงใจที่จะเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของเขาว่า เขาเป็นอย่างไร หลงแสงสี หลุกหลือบายมุข ชอบคบเพื่อนที่มีรสนิยมเดียวกัน ทั้งที่ถ้าเขาแสแสรังให้เธอตายใจ เขาก็จะได้ผลประโยชน์ไปเรื่อยๆ จริงไหม

ปล่อยเขาไปเถอะ ให้เขาไปตามทางของเขา พ่อแม่เขายังไม่เดือดร้อน เราเป็นใครจึงต้องรับผิดชอบชีวิตของเขาว่าจะดีจะเลว บางทีเราก็อาจเข้าก็เข้ากรรมมากไปด้วยซ้ำ เก็บความปรารถนาดีไว้ใช้กับตัวเองดีกว่า ทำจิตใจให้สงบ รู้ความจริงตามที่มันเป็น เมื่อต่างจรดนิสัย ฝ่ายหนึ่ง ‘รักสงบ’ อีกฝ่าย ‘รักสนุก’ มันจะไปกันราบรื่นได้อย่างไร แคได้ร่วมทางมาช่วงเวลาหนึ่งก็เก่งแล้ว แต่ถ้าเธอยังไม่เหนียวก็แล้วแต่นะ”

จบการสนทนา เพื่อนจากไปด้วยสีหน้าที่ดีขึ้น และบอกว่าจะเอาสิ่งที่คุยกันวันนี้ไปทบทวน ที่จริงพูดกับเพื่อนก็เตือนตัวเองไปด้วย เพราะถ้าเพียงแต่เห็นทุกชีวิตเป็นเพื่อนร่วมเดินทาง จะช่วงสั้นหรือยาว สิบนาทีหรือสิบปี ก็ล้วนมีความหมายเดียวกัน

เจอกันก็ดี จากกันก็ได้ เหมือนคำขวัญบนรถเมล์ที่ว่า “นั่งขึ้นรถที่จิตใจ นั่งจากไปที่คิดถึง” ก็เท่านั้น ไม่เห็นจะต้องเป็นทุกข์ ห่วงหาอาลัยอาวรณ์

เวลาชีวิตเหลือน้อย หมดเวลาเอาเรื่องกับสิ่งเล็กน้อย อย่าเปลืองเปล่ากับสิ่งที่ไม่มี ความหมาย เมื่อถึงทางแยก ทางตัน ทางที่ไม่เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ ก็อาจต้องแยกทางกัน ไม่ใช่ผูกพันกับเพื่อนร่วมเดินทางจนหลงประเด็น ลืมเป้าหมาย ไม่ยอมลงจากรถ

สัมพันธภาพสังคมพุทธ

ความยิ่งใหญ่ในธรรม ไม่มีอยู่แต่ผู้ไม่รักอุทิศ
ชีวิตที่ต่ำต้อยด้วยเห็นแก่ตัว เป็นความชั่วแก่ตนโดยตรง กระจายเชื้อชั่วแก่โลกโดยรอบ
อุทิศเกิด เพื่อมวลมนุษยชาติ ด้วยธรรม แล้วเราจะไม่เสื่อมต่ำ
ทั้งดีแก่ตนโดยตรง กระจายเชื้อดีแก่โลกโดยรอบ

ในความเป็นนักศึกษาโลกุตระ ปัญญาภาษิตดังกล่าวต้องฟังหัวใจยิ่งไว้ มิเช่นนั้นจะกลายเป็นเดียรฉัตร
หลุดทางพระศาสนาได้ง่าย และพึงทราบ โลกุตระวิทยาลัยนั้น มีการเกื้อกูลกันเป็นที่ศึกษา มีใช้ต่างคน
ต่างเจริญตามประสงค์ แล้วเข้าใจว่าตนคือนักศึกษาผู้ลูถึงซึ่งเสรี

เสรีภาพในการสนองภพ นั้นยังไม่ใช่อิสระเสรี

ผู้ทำดีในหมู่มนุษย์ยังสงบเย็นเป็นที่สุด นี่จึงเป็นอิสระเสรีที่แท้

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาสังคม เรียกว่าสังคมพุทธบริษัท ฉะนั้นจึงมีใช้แหล่งรวมนักท่องเที่ยว
ซึ่งหากผู้ใดยังติดเตร็ดเตร่ นั้นก็ล้มเหลว หรือวิญญูณเก่ายังครอบงำนำเที่ยวได้อยู่ สังเกตดูย่อมเห็นได้
พวกเสือ สิงห์ กระหิง แรด ก็ชอบไปเขาไปป่า พวกกิ้ง หอย ปู ปลา ก็ชอบหาดทรายชายทะเล ...

ซึ่งนี้ไม่ใช่วิญญูณเสรี ยิ่งไม่ใช่พุทธวิธี

พระพุทธองค์ตรัส มิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี เป็นทั้งหมดทั้งสิ้นของพรหมจรรย์
หมายความว่า สังคมพุทธต้องอยู่ร่วมเป็นหลัก ดูได้ในนักบวช หากยังถูกอารมณ์หรือถิ่นเก่าทางวิญญูณ

เราให้ต้องเตร็ดเตร่ลี้ภัยไป แต่ช่วงเข้าพรรษาต้องมาอยู่ร่วมกันตามพุทธบัญญัติ เพราะอยู่ร่วมย่อมทำให้บริบูรณ์ ตามโอวาทปาติโมกข์ที่ว่า...สพฺพปาปสฺส อภฺรณํ กุสลสฺสํ สัมปทา สจฺจิตฺต ปรีโยทปนํ ไปได้โดยง่าย ...

ซึ่งนักศึกษาเข้าใจดี สองตาของตัวมองทั่วเรือนร่างไม่ได้ ฉะนั้นอยู่ร่วมนี้แหละ จะมีผู้สะท้อนให้เราเห็นตนเองชัดขึ้น ซึ่งเป็นเบื้องต้นการละบาปหรือความหลงติดทั้งปวง

สองมือของตนทำกุศลถ้วนทั่วไม่ได้ ฉะนั้นอยู่ร่วมอย่างเอามือมาให้ เอาใจมาร่วมนี้แหละ จะเอื้อเราบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อมได้

และเพียงหนึ่งสมองกับสองมือตน บุคคลจะรู้ซึ่งถึงความใจดำไม่ง่าย เปลืองกล่าวไปไปถึงชำระให้ขาวสะอาด ฉะนั้นอยู่ร่วมมิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดีนี้แหละ ที่จะทำให้เรารู้ซึ่งถึงความใจดำ มีเรื่องเร้ามนธธรรมให้รักอุทิศ และมีช่องทางชำระจิตให้ขาวรอบได้

แน่นอน! ต้องอดทน ซึ่งต่างกับความอดทนบนเส้นทางเดียรฉัตรผู้ยินดีในการสนองภพแน่นอน...เพราะความอดทนบนเส้นทางของพุทธ คืออยู่ในหมู่มนุษย์อย่างเกื้อกูล และตั้งมั่นไม่หวั่นไหวด้วยนิเวศน์ธรรมใดๆ

เชื่อมิใช่หรือที่พระพุทธองค์ตรัส เหตุแห่งการหาทรัพย์ได้เสมอด้วยความอดทนมิได้มี และพึงเข้าใจให้ดีให้ได้ว่า ทรัพย์แท้มิได้มีอยู่นอกหมู่มนุษย์ และในหมู่มนุษย์ที่เราอยู่อยู่อย่างเป็นผู้เกื้อกูล ย่อมเป็นบ้ำหลอมบ่มเคี้ยวสติ ปัญญา เมตตา สัมปยุตธรรมให้เติบโตในตน กล่าวให้ง่ายว่า จะเก่ง ดี มีประโยชน์คุณค่า ต้องดำเนินรอยทางเดียวกับพระศาสดา คือ แสวงหาการเกื้อกูล

อาจไม่ง่าย เพราะอยู่กับคนไม่เหมือนต้นไม้ แต่วิถีนักศึกษาโลกุตรจะเป็นเช่นนี้ ซึ่งจะทำให้เราทำได้ในสิ่งที่คนอื่นทำได้ยาก ได้ทนในสิ่งที่คนอื่นทนได้ยาก ได้สละในสิ่งที่คนอื่นสละได้ยาก เยี่ยงนี้แล้วเราจึงจะได้สิ่งที่คนอื่นได้โดยยาก กล่าวคือ ความรู้อันลึกซึ้ง ความสงบอันลึกซึ้ง และความรักอันลึกซึ้ง หรือภาษาศาสนาเรียกว่า “นิพพาน”

ดังนั้นแม้ไม่ง่าย แต่หากเป็นผู้ใฝ่ศึกษาโลกุตรวิชาจริงแล้ว ต้องอยู่ร่วมกันให้ได้ และ
บทเรียนในโลกบอกสอนให้เรารู้ว่า หากประสงค์อยู่ร่วมกันอย่างสมานสามัคคี เราต้องมีศัตรูร่วมกัน ...ไม่!
ไม่ใช่ใครคนนั้น แต่เราหมายตามพระบรมครูโดยนัยที่ว่า ทุกข์เป็นภัยใหญ่ในหมู่มนุษย์ อวิชาเป็นศัตรู
ร้ายที่สุด

เชื่อว่าหากผมองเราเห็นความทุกข์เป็นภัย เห็นอวิชาเป็นข้าศึกที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันเช่นนี้ การวิวา
บาทหมายย่อมลดลง ความรัก ความปรารถนาดีจะมีให้กันมากขึ้น ที่สำคัญเราจะไม่หักนิ้วครูบาอาจารย์
หรือเพื่อนนักศึกษาที่ซื่อบอกหรือสะท้อนให้เห็นอวิชาหรือกิเลสตัณหาในตน ทั้งยังจะขอบคุณและเข้าข้าง
ผู้ช่วยซื่อบอก เพื่อร่วมมือกันกำจัดข้าศึกศัตรูที่สิงสู่อยู่ในตัวด้วยซ้ำ ... นี่เป็นประโยชน์ใหญ่ในการอยู่ร่วม
ทั้งเป็นนัยที่ต้องเข้าใจเป็นเบื้องต้นให้สำหรับนักศึกษา มิเช่นนั้นนอกจากกลายเป็นผู้เห็นอวิชา กิเลส
ตัณหา หรืออตตาเป็นตน แล้วคอยปกปักรักษาคุ้มกันไว้ ซึ่งหากเช่นนี้ แม้ศึกษาปฏิบัติไปนานปานใด...
ไม่รุ่ง!

เมื่อเลือกแล้วที่จะเป็นนักศึกษาสังคมพุทธ การอยู่ร่วมเป็นเรื่องไม่ควรเลี่ยง และเพื่ออยู่ร่วมจะ
มีความหมาย นักศึกษาทั้งหลายควรตระหนักงานวลีนี้ไว้ ...เพียงบุพผาคลีบาน จักรวาลก็สิ้นไหว
หมายความว่า ทุกบทบาทพฤติกรรมที่แสดงออก มีผลกระทบทั้งสิ้น เราสมควรตระหนัก
สร้างสรร กำนัลกุศลแต่ผู้คนเป็นอาจิดน ซึ่งความที่กล่าวแล้วมีวาตะพระศาสดารับรองที่ว่า ชีวิตเราเนื่องด้วย
ผู้อื่น ควรทำตนให้เป็นคนเลี้ยงง่าย และกายกรรม วจกรรมที่ดีกว่านี้ยังมีอยู่อีก ฯลฯ

คำความเหล่านี้หากไม่เห็นสำคัญ ไม่จัดสรรตนตาม เชื่อเลยที่เราเลี้ยงการเป็นแบบอย่างสร้าง
บารมีได้แล้ว ยิ่งอยู่ในหมู่คน บาบอกุศลยิ่งแพร่เชื้อได้ไกล และเราต้องแบกรับวิบากบารปัลกเท่าไร?

จริงอยู่ การทำดีหรือกุศลไม่ง่าย แต่อย่างไรชีวิตต้องผ่านการกระทำ มีกายกรรม วจกรรม มโนกรรม
เมื่อเป็นเช่นนี้ควรมีเซ่หรือที่ทุกกิจกรรม ทุกคำกล่าว ทุกเรื่องราวที่เราคิด แม้ที่สุดทุกขณะจิตแห่งชีวิต...

เราควรทำดี ให้ดีที่สุด เก่งที่สุด เป็นประโยชน์คุณค่ามากที่สุด

เราควรพูดดี ให้ดีที่สุด เก่งที่สุด เป็นประโยชน์คุณค่ามากที่สุด
เราควรคิดดี ให้ดีที่สุด เก่งที่สุด เป็นประโยชน์คุณค่ามากที่สุด
ซึ่งเป็นทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านโดยแท้

และธรรมดา อยู่ร่วมกับผู้คนย่อมส่งผลเป็นสอง คือเป็นที่ชื่นชอบหรือชิงชัง ยังอารมณ์ชื่นหรือ
อารมณ์ขำให้เกิด จริง...นักศึกษาควรเป็นที่ชื่นชม มีอารมณ์แจ่มชื่น แต่ไม่่ง่าย เพราะในบางกรรมที่ทำให้
แก่นักศึกษาไม่ผิดจริงก็อาจเป็นที่ผิดใจได้ แม้ดีจริงก็ยังเป็นที่หมั่นไส้ได้ ที่สำคัญตนเองนั้นแหละ กว่าจะ
เข้าตากรรมการ ประมาณลัทธิปริยธรรมได้ดี นี่เสียก ...ต้องฝ่าฟัน และเหล่านี้คือโจทย์เพื่อทำใจ แม้
จัดจ้านปานใดก็สมควรอารมณ์ดีให้มากไว้

โบราณยังเคยปลอบ “คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ” ซึ่งจริงแท้แต่ใครตรวจสอบภาษิตนั้นดู
และรู้ไว้ด้วยว่า...แม้พระพุทธรองค์ทรงศพลก็เชื่อว่าทุกคนจะยอมรับ เราควรดับฐูลีหมองแห่งใจเรียกร้อง
การยอมรับให้สิ้น พร้อมเพื่อพัฒนาปรีชาญาณอยู่เป็นอาจิดน ซึ่งหากเขาไม่ยอมรับ เราก็สบายใจ เขา
ยอมรับ ประโยชน์ท่านของเราก็ยิ่งใหญ่ ...รู้ไม่ใช่หรือ...ผู้มากบารมีใช่เพียงอยู่เฉยๆ ก็ได้มา แต่วิริยะและ
ปัญญานำมาซึ่งบารมี

โดยจริงก็มีส่วนดีที่มีคนยอมรับบ้าง ปฏิเสธบ้าง กับคนยอมรับก็ไม่ควรหลงใจไปลุ่มหลง กับผู้
ปฏิเสธก็ไม่ควรแหยงหน้าขลาดปรารถนาดี ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ หากถือสาผู้เยาว์ เมตตาและปัญญาบารมีจะ
เพิ่มได้แต่ไหน

ดังนั้นควรยิ่งที่เราจะตอกย้ำเตือนตนให้รู้จักวางใจกับผู้ไม่เข้าใจ และอภัยกับทุกผู้ทุกคน ฝาก
ปัญญาภาษิตบทนี้ไว้เป็นเครื่องนำทางสร้างสุขในการอยู่ร่วมอีกหนึ่งบท...

ไม่มีความเจริญในธรรมหรืออรรถผลแต่คนผู้ไม่รู้จักอภัย

เพียงใจรู้แจ้งไฟโทสะ การละก็สมควรยิ่งแล้ว

เพราะอภัยจึงอบอุ่น เพราะอภัยจึงยิ่งใหญ่

เพราะอภัยจึงหนักแน่นสุขุมภายใน
เพราะอภัยปัญญาญาณจึงพัฒนาการยิ่งๆ ขึ้นไป
อภัยเถิด อภัยทุกวินาที อภัยทุกชีวิต
อภัยไปตลอดโลก แล้วเราจะเป็นโอตอกอย่างแท้จริง
จริงแท้แค่ไหน เชิญพิสูจน์ทดสอบไป และเพื่อง่ายต่อความสบายใจ รู้ไว้เถอะว่า โลกนี้มีความ
ถูกแค่สองเท่านั้นคือถูกจริงกับถูกใจ เช่นกัน ความผิดก็สองนัยคล้ายนั้นคือผิดจริงกับผิดใจ
ถูกใจใคร หากไม่ใช่สัจจะ คุณค่าความหมายย่อมไม่มากและอาจไม่มี กับที่มีแม้ให้ความรู้สึก
เหมือนดี แต่โดยคุณค่าความหมายที่แท้...ไม่ดีแน่!
ส่วนผิดใจใคร หากเป็นไปด้วยสัจจะ แม้โลกยังไม่มอบน้อมยอมรับ แต่ใจผู้ดำเนินไปด้วยสัจจะ
ก็ได้ลิ้มลองรสชาติแห่งสัจจะหรือความถูกจริง แล้วจริง...
แต่แม้เข้าใจตนถูกต้องตรงจริงแล้ว ก็อย่าด่วนหลงใจไป ในฐานะนักศึกษา หากยังไม่จบก็จับ
โลกุตระปริญา คารตอกย้ำเตือนตนไว้เสมอๆ เอะอะว่า...
ตราบยังไม่พ้นปลักแห่งความหลง บุคคลไม่พึงอวดตระหง
การบรรลุความดีไม่่ง่ายเหมือนล้างก้น
แม้ความเก่งก็ประหนึ่งร้านเช่าที่เรายังซื้อไม่ได้
มีเพียงความเป็นอเสขะบุคคลเท่านั้น
ที่บรรลุความดีอย่างคงมั่น เป็นคนเก่งไม่กลับแพ้
จงนอบน้อม หนักแน่น และเอาจริงในสิ่งประสงค์เกิด
สุขในการสร้างสรรค์ สวรรค์ นิพพาน และวิญญาณเสรี จงเกิดมีแต่่นักศึกษาทุกผู้ที่อยู่ร่วม
สังคมพุทธ

ปรารถนาดีจาก.....ส.ร้อยดาว

บ๊อบ พุง

ชั้น ป.๑ ในโรงเรียนของผมมีทั้งหมด ๕ ห้อง คือห้อง ก ถึงห้อง จ และเนื่องจากโรงเรียนของผมเป็นโรงเรียนชาย ครูส่วนใหญ่ที่สอนก็เป็นผู้ชาย ยกเว้นห้อง ป. ๑ ก ที่มีครูประจำชั้นเป็นผู้หญิงชื่อคุณครูอมร ซึ่งตัวโตมากและหน้าตาตลกจะดูเหนื่อย กับห้อง ค ของผมที่มีคุณครูสุดาอรเป็นครูประจำชั้น เพื่อนๆ ทุกคนในห้องรวมทั้งผมด้วยดีใจมากที่ โชคดีได้มาอยู่ห้องนี้ เพราะครูสุดาอรน่ารัก แต่งตัวดี และก็สวยกว่าครูผู้หญิงทุกคนในโรงเรียน แต่คุณครูจะดูเฉยๆ เงียบๆ ไม่ค่อยสนใจนักเรียนคนไหนเป็นพิเศษ และไม่คอยดูพวกเรามากนัก แถมยังตัวเล็กด้วย ดูเหมือนครูจะสูงกว่ามีชัยเพื่อนที่สูงที่สุดในห้องของเราแค่นี้เดียว เพื่อนบางคนบอกว่าที่ครูดูสูงกว่ามีชัยนิดหนึ่งนั้นเพราะครูใส่รองเท้า ส้นสูงถ้าลองให้ครูถอดรองเท้าออก แล้วมาเทียบกัน บางทีครูอาจจะเตี้ยกว่ามีชัยก็ได้ ส่วนบางคนก็บอกว่า คุณครูเหมือนพี่สาวคนโตที่บ้าน แต่พี่สาวที่บ้านดูว่า เผลอผมไม่มีพี่สาว จึงคิดว่า การที่มีคุณครูประจำชั้นเหมือนเป็นพี่สาวนี้ก็คงดีไม่น้อย

เพราะครูสุดารดูเฉยๆ เงียบๆ ไม่ค่อยพูดเสียงดัง หรือดูพวกเรามากนัก ทำให้เวลาเข้าแถวที่ได้ดูตีก่อนขึ้นห้องเรียน เพื่อนๆ บางคนมาเข้าแถวช้า บางที จนเสียงกระดิ่งเงียบไปแล้ว ถึงวิ่งกรูกันเข้ามา แถมพวกที่เข้าแถวอยู่ก่อนก็คุยกันเอะอะ เสียงดังจนครูใหญ่ทนไม่ไหว ต้องออกมาประกาศผ่านเครื่องขยายเสียง เตือนพวกเราให้รักษาระเบียบ รู้จักเตรียมตัว เมื่อจะถึงเวลาเข้าแถวควรจะเลิกเล่นเลิกคุย และมารวมกันใกล้ๆ บริเวณที่จะเข้าแถว เพื่อว่าเมื่อเสียงกระดิ่งดังจะได้เข้าแถวได้ทันที ครูใหญ่ยังบอกอีกว่านักเรียนชั้น ป.๑ นอกจากจะเข้าแถวช้าแล้ว ยังชอบส่งเสียงคุยกันในแถว ต่อไปนี้จะให้ครูประจำชั้นคอยดูแลเวลาเข้าแถวเป็นพิเศษด้วย

หลังจากที่ครูใหญ่ประกาศแล้ว ครูประจำชั้นทุกห้องต้องมาคอยยืนคุมแถวห้องของตนเองอย่างใกล้ชิด ทุกครั้งที่เข้าแถวก่อนขึ้นห้องเรียน โดยเฉพาะชั้น ป.๑

เนื่องจากพวกเรากลัวครูใหญ่กันมาก ทำให้ในช่วง ๒-๓ วันแรก ดูนักเรียนจะเชื่อฟังและทำตามโดยพร้อมเพรียงกัน แต่พออย่างเข้าวันที่ ๔ นักเรียนบางคนก็ทนไม่ไหว เริ่มกลับเป็นแบบเดิมอีก โดยเฉพาะพวกเพื่อนตัวโตๆ ที่อยู่ห่างแถว ก็จะเริ่มมาเข้าแถวช้า และขณะอยู่ในแถวก็ชอบคุยกัน โดยอาศัยหัวของเพื่อนที่อยู่ข้างหน้าบังไว้ ไม่ให้ครูเห็นที่กำลังแอบคุยกันอยู่ แต่ครูสุดารรู้แถวจึงเดินตรวจแถวตลอด

พอครูเดินจากหัวแถวมาหางแถว พวกเพื่อนตัวเล็กๆ ที่อยู่หัวแถวก็โล่งอกที่ครูเดินจากไป

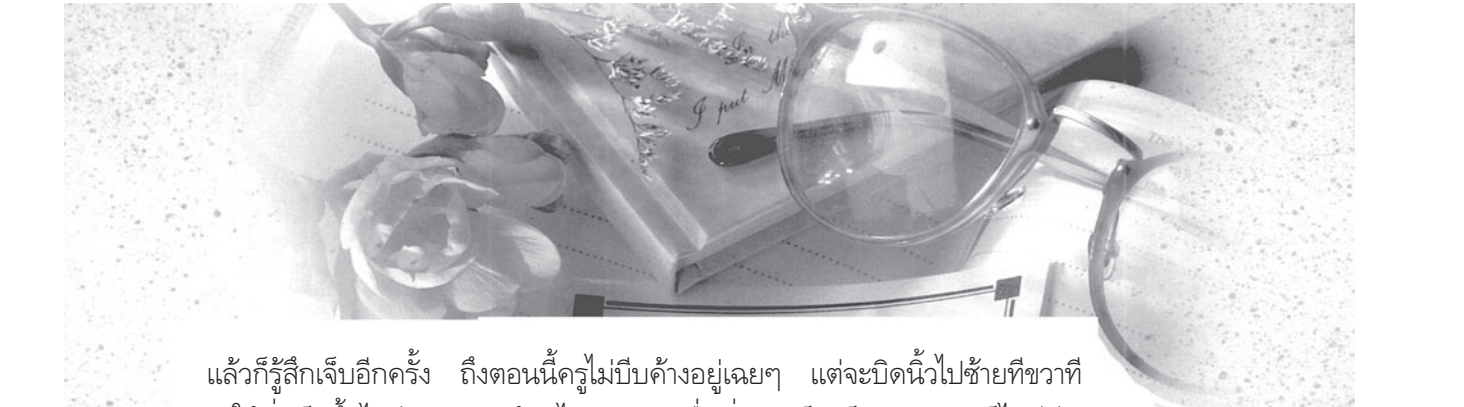
และรีบคุยกัน ครั้นครูเดินกลับไปหัวแถว พวกตัวโตๆ ท้ายแถวก็คุยกันต่อ แต่ถ้าครูอยู่ข้างหลังแล้วมองพวกเรา ก็จะไม่รู้ว่าใครเป็นคนส่งเสียงคุย เพราะมองไม่เห็นว่ปากใครเป็นคนพูด จึงทำให้ครูรู้สึก ไม่พอใจมากขึ้น พอพวกเราเดินแถวเข้าห้องเรียนเรียบร้อย ครูสุดาอรก็เข้ามา แล้วบอกว่า ต่อไปนี้จะไม่มีการเตือนนักเรียนที่คุยกันในแถวอีกแล้ว ถ้าใครคุยกันให้ครูเห็น จะถูกทำโทษทันที

พวกเรากลัวครูสุดาอรน้อยกว่าครูใหญ่ เลยเชื่อฟังแค่ ๒ วัน พอวันที่ ๓ ก็เริ่มคุยกันในแถวอีก คราวนี้ครูจะคอยเดินตรวจตลอดแถว ถ้าพวกเราไม่หันไปมองก็จะไม่มีทางรู้ได้เลยว่าตอนนี้ครูอยู่ตรงไหน และในที่สุดครูก็จับได้ว่า สมชาติและปรีดาซึ่งอยู่ทางหัวแถว แอบคุยกัน ครูจะไม่เรียกคนที่คุยกันออกไปจากแถวทันที แต่จะรอจนถึงเวลาที่แถวของเราต้องเดินขึ้นห้อง พอนักเรียนคนที่คุยกันเดินมาถึง ครูก็จะเรียกให้ออกจากแถวมาทำโทษ พวกเราไม่รู้ว่าครูทำโทษอย่างไร เลยเกิดความรู้สึกอียากรู้สึกเห็นกันมารวมทั้งผมด้วย พอถึงช่วงพัก ๑๐ นาที ก็เลยถามเพื่อนว่า “คุณครูทำโทษยังไง” สมชาติตอบว่า “ก็เอาหัวแม่มือและนิ้วชี้บีบตรงห้อง เหนือสะดือขึ้นมาหน่อย” ผมถามต่อว่า “แล้วเจ็บมากไหม” สมชาติว่า “ก็เจ็บ แต่ไม่มาก” แล้วผมก็ไม่ได้สังเกตอีกว่า สมชาติแอบคุยในแถวกับปรีดาอีกหรือเปล่า

ต่อมาเมื่อปรีชา เพื่อนสนิทซึ่งอยู่ด้านหลังผมเวลาเข้าแถว ถูกครูจับได้ ผมก็ถามเขา

เหมือนเดิมว่า “คุณครูทำโทษยังไง” ปรีชาว่า “ครูเอานิ้วมาบีบพุง” “บีบเฉยๆ ไม่ได้หยิกเทร
รอ” ผมถาม “บีบเฉยๆ” ปรีชาตอบ ผมยังไม่หายสงสัย จึงถามต่อว่า “ก็ถ้าบีบเฉยๆ แล้ว
มันจะเจ็บได้ไง” ปรีชาจึงอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า “เจ็บเหมือนกัน แต่ไม่มากเท่าไร เพราะคุณ
ครูตัวเล็ก นิ้วมือก็เล็ก แรงครูเลยน้อย เวลาบีบจะเจ็บมากได้ไง” ผมเลยถามย้ำให้มันใจว่า
“ไม่เจ็บจริงๆนะ” ปรีชายืนยันว่า “เจ็บนิดเดียว เหมือนมดกัดแหละ” แล้วผมก็สงสัยต่ออีกว่า
แล้วครูจะรู้ไหมว่า ที่คุณครูทำโทษนะ เราไม่เจ็บหรอก แล้วเจ้าความ สงสัยก็ค้างคาไปจนวัน
รุ่งขึ้น ในตอนเช้าเวลาเช้าแถว ผมเลยคิดจะทดลองให้รู้ความจริง ด้วยตัวเอง ผม
จึงชวนปริญญาเพื่อนที่ยืนอยู่ข้างๆ คอย แต่เขาไม่ยอมคูดด้วย ผมเลยไปสะกิดอนุชิตที่อยู่ข้างหน้า
แต่เขาก็สะบัดหัวทำเหมือนอย่ามายุ่งกับเขา ผมไม่รู้จะคูดกับใคร เลยหันไปจะคูดกับปรีชาซึ่ง
อยู่ด้านหลัง ก็พอดีเจอเข้ากับครูสุดาออร์ ผมรีบหันหลังกลับ พอได้เวลาเดินแถวเข้าห้อง ครู
ก็เรียกผมให้ออกมายืนข้างๆ ครู จนนักเรียนเข้าห้องไปหมดแล้ว ครูก็ถามผมว่า “คูดใน
แถวใช่ไหม” ผมพยักหน้าพร้อมตอบว่า “ครับ” ครูจึงเอานิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้บีบพุงผมและขยับ
หาที่เหมาะสมๆ จะบีบ ในตอนนั้นผมไม่นึกกลัวเลย จนครูเจอที่เหมาะสมๆ ก็เริ่ม
คอดๆ บีบพุงผมโดยจับเนื้อเพียงนิดเดียวและบีบแรงขึ้นๆ จากแต่แรกที่ไม่ค่อยเจ็บ ก็จะ
เจ็บมากขึ้นๆ จนผมทนแทบไม่ไหว และไม่อาจยืนตัวตรงได้ดังเดิม ผมพยายามจะ แหม่วท้อง
เพื่อจะช่วยบรรเทาอาการเจ็บได้บ้าง แต่ครูก็พูดขึ้นว่า “ยืนให้ตัวตรงๆ นะ” ผมจึงต้องยึดตัว

แล้วก็รู้สึกเจ็บอีกครั้ง ถึงตอนนี้ครูไม่บีบค้ำอยู่เฉยๆ แต่จะบิดนิ้วไปซ้ายทีขวาที ทำให้ยิ่งเจ็บขึ้นไปอีก ตัวผมร้อนไปหมด เหงื่อเริ่มผุดเป็นเม็ดๆ แต่ครูก็ไม่มีทีท่าจะเลิกบีบพุงผม ผมเจ็บจนบิดตัวไปมา ครูก็สั่งว่า “ยืนดีๆ นะ ถ้านิ้วมือครูหลุดออกมาจากพุงเธอ จะต้องเริ่มใหม่” ผมจำใจต้องยึดตัวอีกครั้ง เหงื่อที่แต่แรกผุดเป็นเม็ด ตอนนี้เริ่มไหลเป็นทางลงมาที่ขอบกางเกง ผมเจ็บจนแทบจะร้องไห้ น้ำตาเริ่มคลอเบ้า แต่ครูก็ยัง ไม่ยอมปล่อย ผมนี่ละลายใจและโกรธตัวเองที่อยากลองดี ลักพักครูก็ปล่อยและพูดว่า “ทีหลังอย่าคุยในแถวอีกนะ” ผมรีบปาก รู้สึกตัวเบาขึ้น ความร้อนลดลง เหงื่อก็ไหลน้อยลง แต่ความเจ็บยังคงอยู่อย่างเดิม “กลับไปห้องได้แล้ว” ครูบอก ผมรีบวิ่งขึ้นไปบนห้อง ทั้งอายุทั้งเจ็บ ไม่อยากให้ใครรู้ว่าผมถูกทำโทษ เดินก้มหน้ารีบไปนั่งที่โต๊ะ

ตอนพักเที่ยงผมตามหาปรีชา ยังไงเขาก็หนีไปไหนไม่ได้ เพราะต้องกินข้าวของโรงเรียนเหมือนผม ไม่ได้ซื้อกินเองอย่างเด็กบางคน ผมกินข้าวจนเสร็จก็ไม่เห็นปรีชา จนลุกไปเข้าห้องน้ำออกมาเห็นปรีชานั่งกินข้าวอยู่ ผมรีบเข้าไปหาแล้วถามว่า “ทำไมต้องโทษกว่าไม่เจ็บ” ปรีชาก็ตอบว่า “บอกว่าเจ็บก็อายสิ ! อยากให้คนอื่นโดนด้วยจะได้รู้รส อยากมาหลงตัวเอง ช่วยไม่ได้”

ผมก็ไม่รู้จะไปโทษเขายังไง ต้องโทษตัวเองที่อยากไปเชื่อเขา และเพราะความอยากรู้ อยากเห็น อยากลองดี อยากรู้ความจริง จึงโดนครูสุุดาธาทำโทษ พอหันที่เจ้าความอยาก

“**ขอบคุณ**” เป็นคำพูดที่เราจะใช้เมื่อมีผู้มาแสดงน้ำใจกับเรา ไม่ว่าจะด้วยคำพูดหรือการกระทำ คำขอบคุณจะถ่ายทอดความรู้สึกซาบซึ้งใจที่จะบอกกับคนๆ นั้นได้เป็นอย่างดี ในขณะที่คำ**“ขอโทษ”** ก็จะบอกถึงความรู้สึกเสียใจรู้สึกผิด เมื่อมีการกระทำล่วงเกินฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดขึ้น

คำขอบคุณ และขอโทษเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะในสังคมครอบครัว สังคมการทำงาน และสังคมวงกว้าง คำพูดสองคำสั้นๆ นี้มีอนุภาพยิ่งใหญ่อย่างที่หลายๆ คนอาจจะนึกไม่ถึง ทำให้ความขัดแย้ง ความเข้าใจผิด ลดความรุนแรงหรือหายไปได้ ทำให้ความสัมพันธ์และมิตรภาพระหว่างผู้คนแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

แต่ naïf ใจหายที่ถ้อยคำดีๆ สองคำนี้ กำลังจะหายไปจากริมฝีปากของคนจำนวนมากในสังคมปัจจุบัน บ่อยครั้งที่เห็นผู้ใหญ่ลูกให้เด็กนักเรียนตัวเล็กๆ นั่งบนรถเมล์ น้อยครั้งที่เห็นเด็กยกมือไหว้ หรือกล่าวคำขอบคุณต่างๆ ที่อยู่ในวัยพ่อแม่ต้องสอน โรงเรียนต้องสอน ส่วนใหญ่จะเป็นแบบ “เขาลูกให้หนึ่ง ฉันทิ้งหนึ่ง” เห็นแล้วเศร้าใจที่เด็กน้อยในวันนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความกระด้างในวันข้างหน้า

หรือการเหยียบเท้า กระแทบกระแทก
สว่างเกินร่างกายซึ่งกันและกันบนรถเมล์ นับวันผู้คน
จะรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดา การเอ่ยปากพูดขอโทษ
คุณจะเป็นสิ่งที่น่าอายที่ไม่มีใครอยากทำ (ก็ยุคนี้เขาวัว
คนมักเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นถูกเป็นผิด
เห็นผิดเป็นถูก ทั้งๆ ที่ทำแล้วเป็นตัวอย่างที่ดีแก่
ผู้พบเห็น)

การพูดคำว่าขอบคุณและขอโทษ ไม่เฉพาะ
ว่าเด็กต้องพูดกับผู้ใหญ่เท่านั้น แต่เป็นความรู้สึที่ควร
จะมีอยู่ในใจของคนเราทุกคน ทุกเพศทุกวัย เมื่อไหร่
ที่พ่อแม่ทำอะไรไม่เหมาะสมต่อลูก พ่อแม่เองก็ควรจะ
พูดขอโทษลูกได้เช่นกัน หรือแม้ว่าเราอาจจะไม่ใช่
เป็นฝ่ายผิด แต่ถ้า “ขอโทษ” แล้วทุกสิ่งทุกอย่างดีขึ้น
เป็นผลดีกับทุกฝ่าย ก็เป็นสิ่งที่น่าทำเช่นกัน

รู้ไหมว่าการหัดพูด “ขอบคุณ” และ
“ขอโทษ” จนเป็นนิสัย เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของ
คนเรา

(จากนิตยสาร “หมอชาวบ้าน” ฉบับที่ ๒๕๔)

การสนทนา ตามวิธีการ ของพระพุทธเจ้า

วินธรรม อดิเกตระกูล

พุทธ ศาสนาเกิดขึ้นในประเทศ
อินเดีย ท่ามกลางความเชื่ออันหลากหลาย
มีเจ้าสำนักอยู่มากมาย (พระไตรปิฎก เล่ม
๙ ข้อ ๒๖-๓๓) ผู้ที่ยึดถือความเชื่อต่าง
ๆเหล่านี้ได้แต่เชื่อตามกันมา โดยปราศจาก
ความเข้าใจที่แจ่มชัด (พระไตรปิฎก เล่ม ๙
ข้อ ๓๔-๓๕) อีกทั้งไม่มีอิสระทางความคิด
พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบว่า “เป็นดุษ
ขายปកคลุมไว้ อยู่ในข่ายนี้เอง เมื่อผู้ใดก็

ผู้ด้อยอยู่ในข่ายนี้ ติดอยู่ในข่ายนี้ ถูกข้ายปกคลุมไว้ เมื่อผู้ด้อยก็ผู้ด้อยในข่ายนี้ เปรียบเหมือนชาวประมงหรือลูกมือชาวประมงผู้ฉลาด ถูกแหครอบไว้ อยู่ในแห เมื่อผู้ด้อยก็ผู้ด้อยในแห ติดอยู่ในแห ถูกแหครอบไว้ เมื่อผู้ด้อยก็ผู้ด้อยในแห” ข้ายที่ปกคลุมชาวอินเดียส่วนใหญ่ในสมัยนั้น คือ ศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเป็นศาสนาเทวนิยม เชื่อพระเจ้าและระบบวรรณะ พระพุทธเจ้าเมื่อครั้งยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็ทรงได้รับการศึกษาในศาสนาพราหมณ์ แต่ทรง “ฉุกคิด” ได้ว่า ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ไม่อาจทำให้คนพ้นทุกข์ได้ จึงเสด็จออกบรรพชา ทรงแสวงหาวิธีพ้นทุกข์ จนกระทั่งทรงค้นพบ “มัชฌิมาปฏิปทา” คือ สัมมาอริยมรรคมีองค์ ๘ (พระไตรปิฎก เล่ม ๔ ข้อ ๑๓) สัมมาอริยมรรคประกอบด้วย ความเห็น ความคิด การพูด การงาน การเลี้ยงชีวิต ความพยายาม การระลึกรู้ตัว การตั้งจิตในทางที่ถูกต้อง(สัมมา) สัมมาอริยมรรคนี้มีความเห็น(ทิฐฐิ) และความคิด(สังกัปปะ) เป็นเบื้องต้นที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมอีก ๖ ประการต่อมา ดังนั้น การสอนของพระพุทธเจ้าจึงทรงเน้นให้ผู้ศึกษารู้จักคิดด้วยตนเอง โดยทรงใช้วิธีการหลายประการกระตุ้นให้ผู้ศึกษารู้จักคิด แต่บทความนี้ จะเน้นเฉพาะการสอนโดยการใช้คำถาม

★ ขั้นตอนการสอน

ถ้าจะถือว่า การศึกษาพระเวท เป็นการศึกษาในระบบของชาวอินเดียสมัยพุทธกาล ซึ่งมีเนื้อหาหลักสูตรเดียวคือคัมภีร์พระเวท มีระยะเวลาศึกษาตายตัวอีกทั้งมีการกำหนดบุคคลผู้มีสิทธิ์ได้รับการศึกษาประกอบด้วยวรรณะและอายุเป็นหลัก (นอกจากนี้ก็ดูเหมือนว่า ชายจะมีโอกาสได้รับการศึกษามากกว่าสตรี เหตุที่ไม่อาจกล่าวได้ว่า สตรีไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเนื่องจากในวรรณคดีสันสกฤตหลายเรื่อง เป็นต้นว่า มหาภารตะและศกุนตลา ตัวละครสตรีบางคนก็มีความรู้พระเวทเป็นอย่างดี) การศึกษาในพระพุทศศาสนาเป็นการศึกษานอกระบบที่ไม่มีข้อกำหนดใดๆ เนื้อหาหลักสูตรขึ้นอยู่กับปัญหาหรือความสนใจของผู้เรียน ระยะเวลาการศึกษาขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกวรรณะได้รับการศึกษาโดยไม่มีข้อจำกัด วิธีการสอนจึงมีหลากหลายตามลักษณะเนื้อหาและพื้นฐานของผู้เรียน แต่อาจกล่าวสรุปถึงขั้นตอนการสอนโดยทั่วไปได้ดังนี้

๑. **รู้จักผู้เรียน** คือ ทราบปัญหาหรือความสนใจของผู้เรียน พื้นฐานทางสังคมและการศึกษาของผู้เรียน ปัญหาและความสนใจของผู้เรียนจะเป็นเนื้อหาการเรียนการสอน

๒. เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและพื้นฐานของผู้เรียน เช่น การใช้เรื่องเล่า การใช้เหตุการณ์ที่ปรากฏ การใช้สื่อต่างๆ (เช่น ของจริง หรือ ภาพซึ่งในพระไตรปิฎกเขียนว่า พระพุทธเจ้าทรงเนรมิตขึ้นอันอาจเปรียบได้กับภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ในสมัยนี้) การเปรียบเทียบ การศึกษาด้วยตนเอง และการใช้คำถาม

๓. สรุบบทเรียน ขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การสรุบบทเรียน ซึ่งจะ

เป็นการตอบปัญหาของผู้เรียน หรือเป็นการให้ข้อสรุปแนวคิด สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

★ การใช้คำถาม

แม้ในการสนทนาทั่วไป คู่สนทนาก็ต้องเลือกใช้คำถามที่เหมาะสมอยู่แล้ว เพื่อให้การสนทนาดำเนินไปอย่างน่าสนใจ และเป็นที่พอใจของคู่สนทนา ทว่าการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้ฟังคิดโดยไม่เมื่อหน่ายเสียก่อนยิ่งจะต้องมีการคัดเลือกคำถามอย่างพิถีพิถันยิ่งกว่าการเรียนการสอนด้วยการถาม-ตอบ จึงไม่เป็นที่นิยมของผู้เรียนและผู้สอนส่วนใหญ่ สำหรับผู้เรียนที่ไม่ชอบให้ครูถาม ก็เนื่องจากไม่อยากจะใช้ความคิดส่วนครูที่ไม่นิยมใช้คำถาม จะมีเหตุผลต่าง ๆ นานา เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการคิดต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการคิดต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ดังนี้คือ

๑. พื้นฐานของผู้เรียน

ครูที่รู้พื้นฐานของผู้เรียนจะสามารถตั้งคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดตามศักยภาพของตน ซึ่งมีความแตกต่างทั้งในระดับการศึกษา ประสบการณ์ และภูมิหลัง ด้วยเหตุนี้ ครูจึงต้องมีความรู้กว้างขวาง

ครอบคลุมประสบการณ์ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ครูการศึกษาออกโรงเรียนที่ต้องพบผู้เรียนที่มีพื้นฐาน
หลากหลายมาก จากการศึกษาพระไตรปิฎก จะพบว่า
พระพุทธเจ้าทรงอาศัยความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน
อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจคำสอนของพระองค์ได้ง่ายขึ้น เช่น
ในพระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ ข้อ ๖๗๒-๖๗๓ พระองค์
ทรงเปรียบเทียบภารกิจของพระองค์ว่าเหมือนกับการ
ทำนา ให้กสิกรทวาทพราหมณ์

ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมพึง

อีกตัวอย่างหนึ่ง ในพระไตรปิฎกเล่ม ๙ ข้อ ๑๕๕-
๑๕๘ พระพุทธเจ้าทรงสอนอัมพัฏฐมาณพให้ละความ
ยึดถือในความสูงส่งของวรรณะพราหมณ์ โดยทรง
ถามถึงธรรมเนียมปฏิบัติของวรรณะพราหมณ์ดังนี้
(พระพุทธเจ้า = พ และ อัมพัฏฐมาณพ = อ)

พ : ดูกอัมพัฏฐะ เธอจะสำคัญความข้อนั้น
เป็นไฉน ชัตตियกุมารในโลกนี้พึงสำเร็จการอยู่ร่วมกับ
นางพราหมณ์กัญญา เพราะอาศัยการอยู่ร่วมกันของ
คนทั้งสองนั้น พึงเกิดบุตรขึ้น บุตรผู้เกิดแต่นาง
พราหมณ์กัญญากับชัตตियกุมารนั้น จะควรได้
ที่หนึ่งหรือนำในหมู่พราหมณ์บ้างหรือไม่

อ : ควรได้ พระโคตม
ผู้เจริญ.

พ : พวกพราหมณ์จะ
ควรเชิญเขาให้บริโภคน้ำในการ
เลี้ยงเพื่อผู้ตาย ในการเลี้ยง
เพื่อการมงคล ในการเลี้ยง
เพื่อยัญพิธี หรือในการเลี้ยง
เพื่อแขกบ้างหรือไม่

อ : ควรเชิญเขาให้
บริโภคน้ำได้ พระโคตมผู้เจริญ.

พ : พวกพราหมณ์จะควรรอบกมนต์ให้เขาหรือไม่

อ : ควรรอบกให้ พระโคตมผู้เจริญ.

พ : เขาควรจะถูกห้ามในหญิงทั้งหลายหรือไม่

อ : เขาไม่ควรถูกห้ามเลย พระโคตมผู้เจริญ.

พ : เขาควรจะได้รับอภิเษกเป็นกษัตริย์ได้บ้างหรือไม่

อ : ซ่อนี่ไม่ควรเลย พระโคตมผู้เจริญ

พ : เพราะเหตุอะไร

อ : เพราะเขาไม่บริสุทธิ์ข้างฝ่ายมารดา.

พ : ดูกรอัมพัญญู เธอจะสำคัญความซื่อนั้นเป็นไฉน พราหมณกุมารในโลกนี้ พึงสำเร็จการอยู่ร่วมกับนางขัตติยกัญญา เพราะอาศัยการอยู่ร่วมของคนทั้งสองนั้น พึงเกิดบุตรขึ้น บุตรผู้เกิดแต่ขัตติยกัญญากับพราหมณกุมาร จะควรได้ที่นั่งหรือน้ำในหมู่พราหมณ์บ้างหรือไม่

อ : ควรได้ พระโคตมผู้เจริญ.

พ : พวกพราหมณ์จะควรเชิญเขาให้บริโภคนในการเลี้ยงเพื่อผู้ตาย ในการเลี้ยงเพื่อการมงคล ในการเลี้ยงเพื่ออัญพิธิ หรือในการเลี้ยงเพื่อแขกได้บ้างหรือไม่

อ : ควรเชิญเขาให้บริโภคนได้ พระโคตมผู้เจริญ.

พ : พวกพราหมณ์ควรรอบกมนต์ให้เขาหรือไม่

อ : ควรรอบกให้ พระโคตมผู้เจริญ.

พ : เขาควรถูกห้ามในหญิงทั้งหลายหรือไม่

อ : เขาไม่ควรถูกห้ามเลย พระโคตมผู้เจริญ.

พ : เขาควรจะได้รับอภิเษกเป็นกษัตริย์ได้บ้างหรือไม่

อ : ซ่อนี่ไม่ควรเลย พระโคตมผู้เจริญ.

พ : เพราะเหตุอะไร

อ : เพราะเขาไม่บริสุทธิ์ฝ่ายบิดา.

พ : ดูกรอัมพัญญู เมื่อเทียบหญิงกับหญิงก็ดี เมื่อเทียบชายกับชายก็ดี กษัตริย์พวกเดียวประเสริฐ พวกพราหมณ์แล้ว ดูกรอัมพัญญู เธอจะสำคัญความซื่อนั้นเป็นไฉน พราหมณ์ทั้งหลายในโลกนี้ พึงโกนศีรษะพราหมณ์คนหนึ่ง มอมด้วยเถ้า เนรเทศเสียจากแคว้นแคว้นหรือจากเมืองเพราะโทษบางอย่าง เขาจะควรได้ที่นั่งหรือน้ำในหมู่พราหมณ์บ้างหรือไม่

อ : ไม่ควรได้เลย พระโคตมผู้เจริญ.

พ : พวกพราหมณ์ควรเชิญเขาให้บริโภคนในการเลี้ยงเพื่อผู้ตาย ในการเลี้ยงเพื่อการมงคล ในการเลี้ยงเพื่ออัญพิธิ หรือในการเลี้ยงเพื่อแขกได้บ้างหรือไม่

อ : ไม่ควรเชิญเขาให้บริโภคนเลย พระโคตมผู้เจริญ.

พ : พวกพราหมณ์ควรรอบกมนต์ให้เขาหรือไม่

อ : ไม่ควรรอบกให้เลย พระโคตมผู้เจริญ.

พ : เขาควรถูกห้ามในหญิงทั้งหลายหรือไม่

อ : เขาควรถูกห้ามทีเดียว พระโคตมผู้เจริญ.

พ : อัมพัฏฐะ เธอจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน กษัตริย์ทั้งหลายในโลกนี้ ฟังปลงเกศากษัตริย์องค์หนึ่ง มอมด้วยเถ้า แล้วเนรเทศเสียจากแว่นแคว้นหรือจากเมืองเพราะโทษบางอย่าง เขาจะควรได้ที่นั่งหรือน้ำในหมู่พราหมณ์บ้างหรือไม่

อ : ควรได้ พระโคตมผู้เจริญ.

พ : พวกพราหมณ์ควรเชิญเขาให้บริโภคน้ำในการเลี้ยงเพื่อผู้ตาย ในการเลี้ยงเพื่อการมงคล ในการเลี้ยงเพื่ออัญพิธิ หรือในการเลี้ยงเพื่อแขกได้บ้างหรือไม่

อ : ควรเชิญให้เขาบริโภคน้ำได้ พระโคตมผู้เจริญ.

พ : พวกพราหมณ์ควรบอกมนต์ให้เขาหรือไม่

อ : ควรบอกให้ พระโคตมผู้เจริญ.

พ : เขาควรถูกห้ามในหญิงทั้งหลายหรือไม่

อ : เขาไม่ควรถูกห้ามเลย พระโคตมผู้เจริญ.

พ : ดุรอำมพัฏฐะ กษัตริย์ย่อมถึงความเป็นผู้เลวอย่างยิ่ง เพราะเหตุที่ถูกกษัตริย์ด้วยกัน ปลงพระเกศา มอมด้วยเถ้า แล้วเนรเทศเสียจากแว่นแคว้นหรือจากเมือง ดุรอำมพัฏฐะ แม้ในเมื่อกษัตริย์ถึงความเป็นผู้เลวอย่างยิ่งเช่นนี้ พวกกษัตริย์ก็ยังประเสริฐ

พวกพราหมณ์แล้ว ด้วยประการฉะนี้

คำว่า “เลว” ในที่นี้มีความหมายต่างจากคำว่า “ชั่ว” แต่หมายถึง “ต่ำ” ในที่นี้ สาเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงชี้แจงให้อัมพัฏฐะมาจนพเห็นว่า วรรณะกษัตริย์สูงส่งกว่าวรรณะพราหมณ์นั้นเป็นเพราะอัมพัฏฐะมาจนพ ซึ่งเป็นพราหมณ์ดูหมิ่นพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นกษัตริย์ หลังจากทรงชี้แจงให้อัมพัฏฐะมาจนพลดความเยอหยิ่งในวรรณะของตนและยอมรับพระพุทธเจ้าแล้ว พระองค์จึงทรงสอนธรรมะอื่นๆ ต่อไป จะเห็นได้ว่าเมื่อสอนกษัตริกร พระองค์ก็ทรงรู้จักกษัตริกร เมื่อสอนพราหมณ์ พระองค์ก็ทรงทราบความคิดของพราหมณ์ ในพระไตรปิฎกซึ่งบันทึกรายละเอียดการสอนของพระพุทธเจ้าไว้ในหลายโอกาส จะเห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงคำนึงถึงพื้นฐานของผู้ศึกษาธรรมของพระองค์อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นนางทาส นางพราหมณ์ พราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญพระเวท กษัตริย์ พ่อค้า ภิกษุ หรือภิกษุณี ประกอบกับความรอบรู้ของพระองค์ พระองค์จึงทรงดำเนินการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้

๒. เลือกวิธีการสอน

เนื่องจากผู้เรียนมีพื้นฐานต่างๆ กัน พระพุทธเจ้าจึงทรงใช้วิธีสอนอันหลากหลาย ซึ่งอาจสรุปได้ว่า

พระองค์ทรงพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้ ประกอบการเลือกวิธีสอน คือ

- ภูมิหลังของผู้เรียน ได้แก่ วรณะ ระดับการศึกษา (รวมถึงความสามารถในการคิด) และอาชีพ เช่น เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ๆ พระองค์ทรงสอนปัญจวัคคีย์ซึ่งเป็นพราหมณ์ที่ออกบวชเพื่อแสวงหาทางพ้นทุกข์ โดยได้ตรัสถึงมัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่ สัมมาอารยมรรคมีองค์ ๘ และญาณทัสสนะ ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา และเป็นสิ่งที่ไม่อาจเข้าใจได้โดยง่าย (พระไตรปิฎกเล่ม ๔ ข้อ ๑๒-๑๗) อีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระองค์ถูกอภิกษพราหมณ์ซึ่งยังเป็นผู้ครองเรือนอยู่ บริภาษด้วยความโกรธ พระองค์ทรงทำให้อภิกษพราหมณ์ตระหนักได้เองว่าการบริภาษพระองค์นั้นไม่มีประโยชน์ โดยทรงถามถึงการเตรียมอาหารต้อนรับแขก แล้วแขกไม่รับอาหารนั้น อาหารย่อมตกเป็นของเจ้าของบ้านเช่นเดิม (พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ ข้อ ๖๓๑-๖๓๒)

- ปัญหาของผู้เรียน กล่าวโดยสรุปมีปัญหา ๒ ประเภท คือ ปัญหาทางด้านความคิด และปัญหาในชีวิตประจำวัน ปัญหาทางด้านความคิดมักจะเป็นปัญหาที่ยากจะอธิบายให้เข้าใจได้ พระพุทธเจ้าจึงทรงถามความเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไป

สู่ความเข้าใจในเรื่องนั้น เช่น ในการสอนปัญจวัคคีย์เรื่องความไม่ยึดมั่นถือมั่น พระพุทธเจ้าทรงใช้คำถามกระตุ้นให้ค้นพบข้อสรุปด้วยตนเอง ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเล่ม ๔ ข้อ ๒๑ ดังนี้

พ : รูปเที่ยงหรือไม่เที่ยง

ป : ไม่เที่ยงพระพุทธเจ้าข้า

พ : ก็เมื่อสิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุขเล่า

ป : เป็นทุกข์พระพุทธเจ้าข้า

พ : ก็สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรหรือจะตามเห็นสิ่งนั้นว่า นั่นของเรา นั่นเป็นเรา นั่นเป็นตนของเรา

ป : ไม่ควรเลย พระพุทธเจ้าข้า

จากคำถามเหล่านี้ ในที่สุดปัญจวัคคีย์ได้ข้อสรุปให้ตนเองว่า ไม่ควรยึดมั่นถือมั่นในรูป จะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงถามให้ปัญจวัคคีย์ให้เหตุผลทีละขั้นตอน และทรงถามต่อไปถึงเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ในท้ายที่สุดจึงทรงสรุปว่า อริยสาวกย่อมเบื่อหน่ายรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เมื่อเบื่อหน่าย จึงสิ้นกำหนด และหลุดพ้นในที่สุด

ในกรณีนี้ผู้เรียนประสบปัญหาชีวิต พระพุทธเจ้าจะทรงพิจารณาสภาพจิตใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ แล้ว

ทรงใช้วิธีที่เหมาะสมแก่สถานการณ์ เช่น เมื่อนาง
กิสาคอตมิโศกเศร้าเสียใจอย่างมากเพราะบุตรของนาง
เสียชีวิต และได้กราบทูลพระพุทธเจ้าขอให้ช่วยชีวิต
บุตรของนาง ในสภาวะการณ์เช่นนั้น นางกิสาคอตมิ
คงจะไม่มีแก๊ใจฟังธรรมเป็นแน่ พระพุทธเจ้าจึงทรงให้
นางไปหาเมล็ดพันธุ์ฝักกาดจากบ้านที่ไม่มีคนตายมาให้

ได้ก่อน แล้วพระองค์จึงจะทรงช่วย ด้วยวิธีเช่นนี้
นางจะได้เรียนรู้ด้วยตนเองว่า ความตายเป็นเรื่องธรรมดา
ที่ทุกคนต้องประสบ (พระไตรปิฎกเล่ม ๓๓ ข้อ ๑๖๒)

อีกตัวอย่างหนึ่ง เป็นเรื่องของยสกุลบุตรซึ่งเกิด
เมื่อหน่วยชีวิตการครองเรือน พระพุทธเจ้าทรงแนะนำ
ยสกุลบุตรว่า ชีวิตนักบวชไม่มีความวุ่นวาย ไม่มีปัญหา
แล้วทรงสอนธรรมะจนยสกุลบุตรบรรลุธรรม ครั้นคหบดี
บิดาของยสกุลบุตรมาตามยสกุลบุตร พระพุทธเจ้าทรง
แสดงธรรมให้คหบดีเกิดความเลื่อมใสในพระธรรมก่อน
แล้วจึงตรัสถามบิดาของยสกุลบุตร (พระไตรปิฎกเล่ม
๔ ข้อ ๒๘) ดังนี้

พ : ดูกรคหบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็น
ไฉน ยสกุลบุตรได้เห็นธรรมด้วยญาณทัสสนะเพียง
เสขภูมิเหมือนท่าน เมื่อเธอพิจารณาภูมิธรรมตามที่ตน
ได้เห็นแล้ว ได้รู้แจ้งแล้ว จิตพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย
เพราะไม่ถือมั่น ดูกรคหบดี ยสกุลบุตรควรหรือเพื่อ
จะกลับเป็นคฤหัสถ์บริโศกคาม เหมือนเป็นคฤหัสถ์
ครั้งก่อน

ค : ข้อนั้นไม่ควรเลยพระพุทธเจ้าข้า.

พ : ดูกรคหบดี ยสกุลบุตรได้เห็นธรรมด้วย
ญาณทัสสนะเพียงเสขภูมิเหมือนท่าน เมื่อเธอพิจารณา

ภูมิธรรมตามที่ตนได้เห็นแล้ว ได้รู้แจ้งแล้ว จิตพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น ตูรคหบดี ยสกุลบุตรไม่ควรจะกลับเป็นคฤหัสถ์บริภคคาม เหมือนเป็นคฤหัสถ์ครั้งก่อน.

ค : การที่จิตของยสกุลบุตรพ้นจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่นนั้น เป็นลาภของยสกุลบุตร ยสกุลบุตรได้ดีแล้วพระพุทธเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคมียสกุลบุตรเป็นปัจฉาสมณะ จงทรงรับภัตตาหารของข้าพระพุทธเจ้า เพื่อเสวยในวันนี้เถิดพระพุทธเจ้าข้า

จะเห็นได้ว่า วิธีสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงใช้กับยสกุลบุตรต่างจากวิธีที่ทรงใช้กับบิดาของยสกุลบุตร เพราะยสกุลบุตรเกิดความเบื่อหน่ายในชีวิตการครองเรือนอยู่แล้ว การเสนอทางเลือกในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างออกไปจากเดิมจึงสามารถทำให้ยสกุลบุตรสนใจได้ ส่วนบิดาของยสกุลบุตร เมื่อมาเฝ้าพระพุทธเจ้านั้น ยังไม่ได้เห็นทุกข์ของการครองเรือน และยังไม่ได้คร่ำครวญในพระศาสนา หากพระพุทธเจ้าทรงถามว่าผู้ที่เข้าใจธรรมแล้ว ควรกลับไปครองเรือนอีกหรือไม่ บิดาของยสกุลบุตรก็จะยังไม่เข้าใจสภาพจิตของผู้ที่เข้าใจธรรม พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนจนคหบดีนั้นเข้าใจธรรมก่อน แล้วจึงตรัสถาม และจากคำตอบของผู้เรียนนั่นเอง พระพุทธเจ้าก็ทรงนำมาใช้

เป็นการสรุปบทเรียน

๓. สรุปบทเรียน

สำหรับการสอนโดยวิธีใช้คำถาม ซึ่งพระพุทธเจ้าจะทรงถามจากสิ่งที่คุณเรียนเคยทราบมาแล้ว โดยทรงเลือกเรื่องที่จะนำไปสู่การตอบปัญหาของผู้เรียน และผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ด้วยการสรุปประสบการณ์ของตนเอง และในที่สุดพระพุทธเจ้าจะทรงสรุปบทเรียนเป็นข้อธรรม

ตัวอย่างวิธีการถามและการสรุปบทเรียน

ตัวอย่างที่ ๑ เรื่องความสงบและความอดทน (พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ ข้อ ๗๕๗-๗๖๓ และพระไตรปิฎกเล่ม ๑๘ ข้อ ๑๑๕-๑๑๖) การสนทนาระหว่างพระพุทธเจ้ากับพระปุนณะ เนื่องจากพระปุนณะจะจาริกไปยังสุนาปรีนตชนบท

พ. ตูรปุนณะ พวกมณุษย์ชาวสุนาปรีนตชนบท ดูร้ายหยาบข้านัก ถ้าพวกมณุษย์ชาวสุนาปรีนตชนบท จักดำ จักบริภาษเธอ เธอจักมีความคิดอย่างไรในมณุษย์พวกนั้น ฯ

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมณุษย์ชาวสุนาปรีนตชนบทจักดำ จักบริภาษข้าพระองค์ ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า พวกมณุษย์ชาวสุนาปรีนตชนบทนี้ ยังตึ๊กหนกที่ไม่ให้การประหารเรา

ด้วยฝ่ามือ ข้าแต่พระผู้มีพระภาคผู้สูงสุด ข้าพระองค์
มีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้ ฯ

พ. ดูกรปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต
ชนบทจักให้การประหารเธอด้วยฝ่ามือ เธอจักมีความคิด
อย่างไรในมนุษย์พวกนั้น ฯ

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาว
สุนาปรันตชนบทจักให้การประหารข้าพระองค์ด้วยฝ่ามือ
ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า พวก
มนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ยังดีนักหนาที่ไม่ให้การ
ประหารเราด้วยก้อนดิน ข้าแต่พระผู้มีพระภาคผู้สูงสุด

ข้าพระองค์จักมีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้ ฯ

พ. ดูกรปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต
ชนบทจักให้การประหารเธอด้วยก้อนดิน เธอจักมี
ความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น ฯ

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาว
สุนาปรันตชนบทจักให้การประหารข้าพระองค์ด้วย
ก้อนดิน ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า
พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ยังดีนักหนาที่ไม่ให้
การประหารเราด้วยท่อนไม้ ข้าแต่พระผู้มีพระภาคผู้สูงสุด
ข้าพระองค์จักมีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้ ฯ

พ. ดูกรปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต
ชนบทจักให้การประหารเธอด้วยท่อนไม้ เธอจักมี
ความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น ฯ

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาว
สุนาปรันตชนบทจักให้การประหารข้าพระองค์ด้วย
ท่อนไม้ ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า
พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตชนบทนี้ ยังดีนักหนาที่ไม่
ให้การประหารเราด้วยศาสตรา ข้าแต่พระผู้มีพระภาค-
ผู้สูงสุด ข้าพระองค์จักมีความคิด ในมนุษย์พวกนั้น
อย่างนี้ ฯ

พ. ดูกรปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต
ชนบทจักให้การประหารเธอด้วยศาสตรา เธอจักมี

ความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น ๆ

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรีนตชนบทจักให้การประหารข้าพระองค์ด้วยศาสตรา ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรีนตชนบทนั้นยังดีนักหนาที่ไม่ปลิตชีพเราเสียด้วยศาสตราอันคม ข้าแต่พระผู้มีพระภาคผู้สุคต ข้าพระองค์จักมีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้ ๆ

พ. ดูกรปุณณะ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรีนตชนบทจักปลิตชีพเธอเสียด้วยศาสตราอันคม เธอจักมีความคิดอย่างไรในมนุษย์พวกนั้น ๆ

ป. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรีนตชนบทจักปลิตชีพข้าพระองค์ด้วยศาสตราอันคม ข้าพระองค์จักมีความคิดในพวกเขาอย่างนี้ว่ามีเหล่าสาวกของพระผู้มีพระภาคที่อึดอัดเกลียดชังร่างกายและชีวิตพากันแสวงหาศาสตราสังหารชีพอยู่แล้ว เราไม่ต้องแสวงหาสิ่งดั่งนั้นเลย ก็ได้ศาสตราสังหารชีพแล้ว ข้าแต่พระผู้มีพระภาคผู้สุคต ข้าพระองค์จักมีความคิดในมนุษย์พวกนั้นอย่างนี้ ๆ

พ. ดีละฯ ปุณณะ เธอประกอบด้วยทมะและอุปสมะดั่งนี้แล้ว จักอาจเพื่อจะอยู่ในสุนาปรีนตชนบทได้แล ดูกรปุณณะ เธอจงสำคัญกาลที่ควร ในบัดนี้เถิด ฯ

ตัวอย่างที่ ๒ เรื่องโทษของการบริหารผู้อื่น (พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ ข้อ ๖๓๑-๖๓๒)

พระพุทธเจ้าทรงสนทนากับอัครโกสการทวาช-พราหมณ์ ที่มาบริหารพระพุทธเจ้า

เนื่องจากพวกพราหมณ์มาบวชในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก

พ : ดูกรพราหมณ์ ท่านย่อมสำคัญความซื่อ นั้นเป็นไฉน มิตรและอำมาตย์ ญาติสาโลหิต ผู้เป็นแขกของท่าน ย่อมมาบ้างไหม ฯ

อ : พระโคตมผู้เจริญ มิตรและอำมาตย์ ญาติ-สาโลหิต ผู้เป็นแขกของข้าพระองค์ย่อมมาเป็นบางครั้ง ฯ

พ : พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรพราหมณ์ ท่านย่อมสำคัญความซื่อ นั้นเป็นไฉน ท่านจัดของเคี้ยวของบริโภคหรือของดื่มต้อนรับมิตรและอำมาตย์ ญาติสาโลหิตผู้เป็นแขกเหล่านั้นบ้างหรือไม่ ฯ

อ : พระโคตมผู้เจริญ ข้าพระองค์จัดของเคี้ยวของบริโภคหรือของดื่มต้อนรับมิตรและอำมาตย์ ญาติสาโลหิตผู้เป็นแขกเหล่านั้นบ้างในบางครั้ง ฯ

พ : ดูกรพราหมณ์ ก็ถ้าว่ามีมิตรและอำมาตย์ ญาติสาโลหิตผู้เป็นแขกเหล่านั้นไม่รับ ของเคี้ยวของบริโภคหรือของดื่ม นั้นจะเป็นของใคร ฯ

อ : พระโคตมผู้เจริญ ถ้าว่ามีมิตรและอำมาตย์

เป็นต้นนั้นก็เป็นของท่านผู้เดียว ๆ

ดูกรพราหมณ์ ผู้ใดด่าตอบบุคคลผู้ด่าอยู่ โกรธตอบบุคคลผู้โกรธอยู่ หมายถึงมันตอบบุคคลผู้หมายมันอยู่ ดูกรพราหมณ์ ผู้นี้เรากล่าวว่า ย่อมบริโภคร่วมกัน ย่อมกระทำตอบกัน เรานั้นไม่บริโภคร่วม ไม่กระทำตอบด้วยท่านเป็นอันขาด ดูกรพราหมณ์ เรื่องมีการด่าเป็นต้นนั้นเป็นของท่านผู้เดียว ๆ

กล่าวโดยสรุป พระพุทธเจ้าทรงใช้คำถามเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดแสวงหาคำตอบหรือแก้ปัญหาของตนเอง นอกจากนี้ยังทรงใช้คำถามเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนความคิดของ

ญาติสาโลหิตผู้เป็นแขกเหล่านั้นไม่รับของเคี้ยวของบริโภคหรือของดื่มนั้น ก็เป็นของข้าพระองค์อย่างเดิม ๆ

พ : ดูกรพราหมณ์ ข้อนี้ก็อย่างเดียวกัน ท่านด่าเราผู้ไม่ด่าอยู่ ท่านโกรธเราผู้ไม่โกรธอยู่ ท่านหมายมันเราผู้ไม่หมายมันอยู่ เราไม่รับเรื่องมีการด่าเป็นต้นของท่านนั้น ดูกรพราหมณ์ เรื่องมีการด่า

ผู้ที่เข้าใจพระองค์และคำสอนของพระองค์ไม่ถูกต้องด้วยทั้งนี้ พระพุทธเจ้าทรงคำนึงถึงพื้นฐานของผู้เรียนเป็นสำคัญ แล้วทรงเลือกใช้คำถามที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสรุปทเรียนจากคำตอบของผู้เรียนนั่นเอง ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงหลักการตั้งคำถามพร้อมทั้งยกตัวอย่างจากที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

★ หลักการตั้งคำถาม

สำหรับครูการศึกษาออกโรงเรียน ผู้เรียนจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันมาก พระพุทธเจ้าทรงเป็นครูที่คำนึงถึงประสบการณ์ของผู้เรียนอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้ว่า พระองค์จะทรงตั้งคำถามตามประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนตอบได้ และสามารถโยงประสบการณ์เดิมไปสร้างความรู้ใหม่หรือสร้างข้อสรุปขึ้นใหม่ได้ จากสถานการณ์การเรียนการสอนในพระไตรปิฎก สามารถสรุปหลักการตั้งคำถามของพระองค์ได้ ๕ ประการ คือ

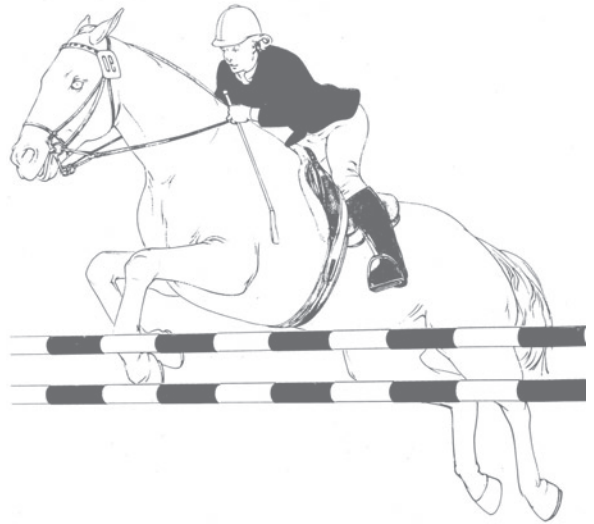
๑. ถามตรงประเด็น

จุดมุ่งหมายของการถาม คือการนำไปสู่ข้อสรุปเพื่อตอบปัญหาของผู้เรียน หรือเพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียน ผู้สอนจึงต้องตั้งคำถามที่สามารถนำไปสู่ข้อสรุปดังกล่าวได้อย่างสมเหตุสมผล

ตัวอย่างเรื่อง **การสอนคน** พระพุทธเจ้าทรงสนทนากับสารีบุตรผู้ฝึกม้า (พระไตรปิฎกเล่ม ๒๑ ข้อ ๑๑๑)

พ : ดูกรเกสี ท่านอันใดใครๆ ก็รู้กันดีแล้วว่าเป็นสารีบุตรผู้ฝึกม้า ก็ท่านฝึกหัดม้าที่ควรฝึกอย่างไร

เก : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ฝึกหัดม้าที่ควรฝึกด้วยวิธีละม่อมบ้าง รุนแรงบ้าง ทั้งละม่อม

ทั้งรุนแรงบ้าง ฯ

พ : ดูกรเกสี ถ้าม้าที่ควรฝึกของท่านไม่เข้าถึงการฝึกหัดด้วยวิธีละม่อม ด้วยวิธีรุนแรง ด้วยวิธีทั้งละม่อมทั้งรุนแรง ท่านจะอย่างไรละมัณ ฯ

เก : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าม้าที่ควรฝึกของข้าพระองค์ ไม่เข้าถึงการฝึกหัดด้วยวิธีละม่อม ด้วยวิธีรุนแรง ด้วยวิธีทั้งละม่อมทั้งรุนแรง ก็ข้ามันเสียเลย ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะคิดว่าโทษมิใช่คุณอย่าได้มี แก่สกุลอาจารย์ของเราเลย ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็พระผู้มีพระภาคเป็นสารีบุตรผู้ฝึกนรุษชั้นเยี่ยม ก็พระผู้มีพระภาคทรงฝึกนรุษที่ควรฝึกอย่างไร ฯ

พ : ดุกรเกลี เราแล ย่อมฝึกบุรุษที่ควรฝึก ด้วยวิธีละม่อมบ้าง รุนแรงบ้าง ทั้งละม่อม ทั้งรุนแรง บ้าง ดุกรเกลี ในวิธีทั้ง ๓ นั้น การฝึกดังต่อไปนี้ เป็นวิธีละม่อม คือ ภายสุจริตเป็นดังนี้ วิชาแห่ง ภายสุจริตเป็นดังนี้ วจิสุจริตเป็นดังนี้ วิชาแห่ง วจิสุจริตเป็นดังนี้ มโนสุจริตเป็นดังนี้ วิชาแห่งมโน สุจริตเป็นดังนี้ เทวดาเป็นดังนี้ มนุษย์เป็นดังนี้ การ ฝึกดังต่อไปนี้ เป็นวิธีรุนแรง คือ ภายสุจริตเป็นดังนี้ วิชา แห่งภายสุจริตเป็นดังนี้ วจิสุจริตเป็นดังนี้ วิชา แห่งวจิสุจริตเป็นดังนี้ มโนสุจริตเป็นดังนี้ วิชาแห่ง มโนสุจริตเป็นดังนี้ นรกเป็นดังนี้ กำเนิดสัตว์ ดิรัจฉานเป็นดังนี้ ปิตติวิสัยเป็นดังนี้ การฝึกดังต่อไปนี้ เป็นวิธีทั้งละม่อมทั้งรุนแรง คือ ภายสุจริตเป็นดังนี้ วิชา แห่งภายสุจริตเป็นดังนี้ ภายสุจริตเป็นดังนี้ วิชา แห่งภายสุจริตเป็นดังนี้ วจิสุจริตเป็นดังนี้ วิชา แห่งวจิสุจริตเป็นดังนี้ วจิสุจริตเป็นดังนี้ วิชาแห่งวจิสุ สุจริตเป็นดังนี้ มโนสุจริตเป็นดังนี้ วิชาแห่งมโน สุจริตเป็นดังนี้ มโนสุจริตเป็นดังนี้ วิชาแห่งมโน สุจริตเป็นดังนี้ เทวดาเป็นดังนี้ มนุษย์เป็นดังนี้ นรก เป็นดังนี้ กำเนิดสัตว์ดิรัจฉานเป็นดังนี้ ปิตติวิสัย เป็นดังนี้

ก : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าบุรุษที่ควรฝึก

ของพระองค์ไม่เข้าถึงการฝึก ด้วยวิธีละม่อม ด้วยวิธี รุนแรง ด้วยวิธีทั้งละม่อมทั้งรุนแรง พระผู้มีพระภาค จะทำอย่างไรกะเขา ฯ

พ : ดุกรเกลี ถ้าบุรุษที่ควรฝึกของเราไม่เข้าถึง การฝึกด้วยวิธีละม่อม ด้วยวิธีรุนแรง ด้วยวิธีทั้ง ละม่อมทั้งรุนแรง เราก็ฆ่าเขาเสียเลย ฯ

ก : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ปาณาติบาตไม่สมควร แก่พระผู้มีพระภาคเลย ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น โฉนพระ ผู้มีพระภาคจึงตรัสอย่างนี้ว่า ฆ่าเขาเสีย ฯ

พ : จริง เกลี ปาณาติบาตไม่สมควรแก่ตถาคต ก็แต่ว่าบุรุษที่ควรฝึกใด ย่อมไม่เข้าถึงการฝึกด้วยวิธี ละม่อม ด้วยวิธีรุนแรง ด้วยวิธีทั้งละม่อมทั้งรุนแรง ตถาคตไม่สำคัญบุรุษที่ควรฝึกนั้นว่า ควรว่ากล่าว ควรสั่งสอนแม้พรหมจารีผู้เป็นวิญญูชนก็ย่อมไม่สำคัญว่า ควรว่ากล่าว ควรสั่งสอน ดุกรเกลี ข้อที่ตถาคต ไม่ สำคัญบุรุษที่ควรฝึกว่า ควรว่ากล่าว ควรสั่งสอน แม้ พรหมจารีผู้เป็นวิญญูชนทั้งหลายก็ไม่สำคัญว่า ควร ว่ากล่าว ควรสั่งสอน นี่เป็นการฆ่าอย่างดี ในวินัยของ พระอริยะ ฯ

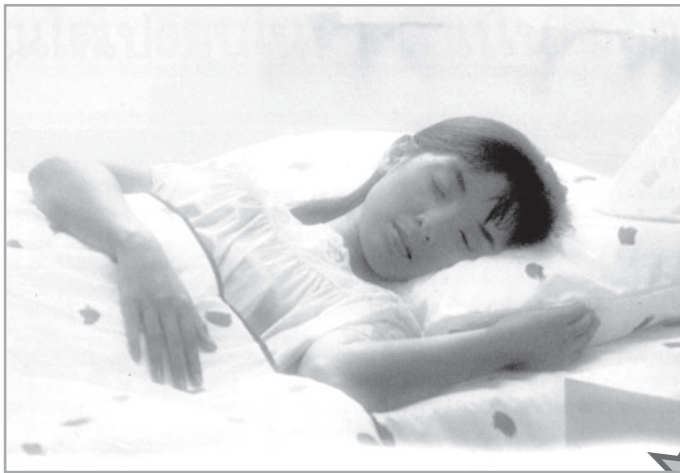
ในกรณีนี้ พระองค์จะทรงสอนถึงวิธีการสอนคน โดยทรงเปรียบเทียบกับการฝึกม้า พระพุทธเจ้าจึงทรง ถามถึงวิธีการฝึกม้า เป็นการนำเรื่อง ซึ่งนอกจากจะ

แสดงถึงการตั้งคำถามที่ตรงประเด็นแล้ว ยังทรงถามถึงเรื่องที่คุณเรียนมีความรู้อยู่แล้วด้วย

๒. ถามถึงเรื่องที่คุณเรียนมีความรู้อยู่แล้ว หรือถามถึงประสบการณ์เดิมของคุณเรียน

ดังได้กล่าวแล้วว่า ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนมีประสบการณ์หลากหลาย ผู้ศึกษาธรรมของพระพุทธเจ้าก็เช่นกัน พระองค์จึงทรงกระตุ้นให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมมาใช้เป็นพื้นฐานของการศึกษาต่อไป

ตัวอย่างเรื่อง โทษของการเห็นแก่การนอน (พระไตรปิฎกเล่ม ๒๒ ข้อ ๒๘๘) พระพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุ

พ : ดูรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายเป็นพระเถระหรือหนอ เธอทั้งหลายเป็นภิกษุใหม่หรือหนอ กัดฟันอยู่จนพระอาทิตย์ขึ้น ดูรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน เธอทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังมาบ้างไหมว่า พระราชาผู้กษัตริย์ได้รับมูรธาภิเษกแล้ว ทรงประกอบกรนอนสบาย เอนข้างสบาย บรรทมหลับสบาย ตามพระประสงค์อยู่ เสวยราชสมบัติอยู่ตลอดพระชนม์ ย่อมเป็นที่รักเป็นที่พอใจของชาวชนบท ฯ

ภ : ทามิได้พระเจ้าข้า ฯ

พ : ดูรภิกษุทั้งหลาย ตีละ ข้อนั้นแม้เราก็ไม่ได้เห็น ไม่ได้ฟังมาแล้วว่า พระราชาผู้กษัตริย์ได้รับมูรธาภิเษกแล้ว ทรงประกอบกรนอนสบาย เอนข้างสบาย บรรทมหลับสบาย ตามพระประสงค์ เสวยราชสมบัติอยู่ตลอดพระชนม์ ย่อมเป็นที่รัก เป็นที่พอใจของชาวชนบท ดูรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน เธอทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังมาบ้างไหมว่าท่านผู้ครองรัฐ ท่านผู้เป็นทายาทแห่งตระกูล ท่านผู้เป็นเสนาบดี ท่านผู้ปกครองบ้าน ท่านผู้ปกครองหมู่คณะ ประกอบกรนอนสบาย เอนข้างสบาย นอนหลับสบายตามประสงค์ ปกครองหมู่คณะอยู่ตลอดชีวิต ย่อมเป็นที่รัก เป็นที่พอใจของหมู่

คณะ ฯ

ภิก : หามิได้ พระเจ้าข้า ฯ

พ : ดุกรภิกษุทั้งหลาย ดิละ ข้อนั้นแม้เราก็ไม่ได้เห็น ไม่ได้ฟังมาแล้วว่า ท่านผู้ปกครองหมู่คณะ ประกอบการนอนสบาย เอนข้างสบาย นอนหลับสบาย ตามประสงค์ ปกครองหมู่คณะอยู่ตลอดชีวิต ย่อมเป็นที่รัก เป็นที่พอใจของหมู่คณะ ดุกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน เธอทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังมาบ้างไหมว่า สมณะหรือพราหมณ์ประกอบการนอนสบาย เอนข้างสบาย นอนหลับสบาย ตามประสงค์ ไม่ค้ำครองทวารในอินทรียทั้งหลาย ไม่รู้ประมาณในโภชนะ ไม่ประกอบความเพียร ไม่เห็นแจ้งกุศลธรรมทั้งหลาย ไม่ประกอบการเจริญโพธิปักขิยธรรม ทั้งเบื้องต้นและเบื้องปลายแห่งวันคืน แล้วกระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะอาสวะทั้งหลายสิ้นไป ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง ในปัจจุบันเข้าถึงอยู่ ฯ

ภิก : หามิได้ พระเจ้าข้า ฯ

พ : ดุกรภิกษุทั้งหลาย ดิละ ข้อนั้นแม้เราก็ไม่ได้เห็น ไม่ได้ฟังมาแล้วว่าสมณะหรือพราหมณ์ ประกอบการนอนสบาย เอนข้างสบาย นอนหลับสบาย ตามประสงค์ ไม่ค้ำครองทวารในอินทรียทั้งหลาย

ไม่รู้ประมาณในโภชนะ ไม่ประกอบความเพียร ไม่เห็นแจ้งกุศลธรรมทั้งหลาย ไม่ประกอบการเจริญโพธิปักขิยธรรมทั้งเบื้องต้นและเบื้องปลายแห่งวันคืน แล้วกระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะอาสวะทั้งหลายสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งเอง ในปัจจุบันเข้าถึงอยู่ ดุกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แหละ เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราทั้งหลายจักเป็นผู้ค้ำครองทวารในอินทรียทั้งหลาย จักเป็นผู้รู้ประมาณในโภชนะ จักเป็นผู้ประกอบความเพียร จักเป็นผู้เห็นแจ้งกุศลธรรมทั้งหลาย จักประกอบการเจริญโพธิปักขิยธรรม ทั้งเบื้องต้นและเบื้องปลายแห่งวันคืนอยู่ ดุกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แล ฯ

จะเห็นได้ว่า คำถามของพระพุทธเจ้าอ้างประสบการณ์เดิมว่า เคยได้เห็นหรือได้ฟังมาหรือไม่ การอ้างถึงประสบการณ์เดิมเช่นนี้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจคำสอนได้ง่ายขึ้น ยิ่งกว่านั้น พระพุทธเจ้ายังทรงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยทรงใช้ภาษาเรียบง่ายด้วย

๓. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

ตัวอย่างเรื่อง โทษของการผิดศีล ๕ (พระไตรปิฎก เล่ม ๒๒ ข้อ ๑๗๘) พระพุทธเจ้าตรัสกับเหล่าภิกษุ

พ : ดูกรภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายย่อมเข้าใจความซอ้นนั้นเป็นไฉน คือว่า ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังมาแล้วบ้างหรือว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละปาณาติบาต งตเว่นจากปาณาติบาต พระราชาจับเขามาประหาร จองจำเนรเทศหรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งการงตเว่นจากปาณาติบาต

ภ : ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า มิได้เห็นหรือมิได้ฟังมาเลยพระเจ้าข้า ฯ

พ : ดีละ ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็มิได้เห็น มิได้ฟังมาแล้วว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละปาณาติบาต งตเว่นจากปาณาติบาต พระราชาจับเขามาประหาร จองจำเนรเทศหรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งการงตเว่นจากปาณาติบาต แต่ว่าบาปกรรมของเขานั้นแหละย่อมบอกให้ทราบว่าเป็นคนผู้นี้ฆ่าหญิงหรือชายตาย พระราชาจับเขามาประหาร จองจำเนรเทศ หรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งปาณาติบาต ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังบาปกรรมเห็นปานนี้บ้างหรือไม่ ฯ

ภ : พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ทั้งหลายได้เห็นมาแล้ว ได้ฟังมาแล้ว และจักได้ฟังต่อไป ฯ

พ : ดูกรภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายย่อมเข้าใจความซอ้นนั้นเป็นไฉน คือว่า ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังมาแล้วบ้างหรือว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละอกินนาทาน

งตเว่นจากอกินนาทาน พระราชาจับเขามาประหาร จองจำเนรเทศ หรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งการงตเว่นจากอกินนาทาน ฯ

ภ : มิได้เห็นหรือมิได้ฟังมาเลย พระเจ้าข้า ฯ

พ : ดีละ ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็มิได้เห็น มิได้ฟังมาแล้วว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละอกินนาทาน งตเว่นจากอกินนาทาน พระราชาจับเขามาประหาร จองจำเนรเทศหรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งการงตเว่นจากอกินนาทาน แต่ว่าบาปกรรมของเขานั้นแหละย่อมบอกให้ทราบว่าเป็นคนผู้นี้ลักทรัพย์เขามาจากบ้านหรือจากป่า พระราชาจับเขามาประหาร จองจำเนรเทศหรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งอกินนาทาน ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังบาปกรรมเห็นปานนี้บ้างหรือไม่ ฯ

ภ : พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ทั้งหลายได้เห็นมาแล้ว ได้ฟังมาแล้ว และจักได้ฟังต่อไป ฯ

พ : ดูกรภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายย่อมเข้าใจความซอ้นนั้นเป็นไฉน คือว่า ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังมาแล้วบ้างหรือว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละกาเมสุมิจฉาจาร งตเว่นจากกาเมสุมิจฉาจาร พระราชาจับเขามาประหาร จองจำเนรเทศ หรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งการงตเว่นจากกาเมสุมิจฉาจาร ฯ

ภ. มิได้เห็นหรือมิได้ฟังมาเลยพระเจ้าข้า ฯ

พ. ดิฉัน ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็มิได้เห็นมิได้ฟังมาแล้วว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละกาเมสุมิจฉาจาร งตเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร พระราชาจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งการงตเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร แต่ว่าบาปกรรมของเขานั้นแหละย่อมบอกให้ทราบว่าเป็นคนผู้นี้ละเมิตประเพณีในหญิง หรือบุตรของผู้อื่น พระราชาจับเขามาประหาร

จองจำ เนรเทศ หรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งกาเมสุมิจฉาจาร ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังบาปกรรมเห็นปานนี้บ้างหรือไม่ ฯ

ภ. พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ทั้งหลายได้เห็นมาแล้ว ได้ฟังมาแล้ว และจักได้ฟังต่อไป ฯ

พ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายย่อมเข้าใจความข้อนี้เป็นไฉน คือว่า ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังมาแล้วบ้างหรือว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละมุสาวาท งตเว้นจากมุสาวาท พระราชาจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งการงตเว้นจากมุสาวาท ฯ

ภ. มิได้เห็นหรือมิได้ฟังมาเลย พระเจ้าข้า ฯ

พ. ดิฉัน ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็มิได้เห็นมิได้ฟังมาแล้วว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละมุสาวาท งตเว้นจากมุสาวาท พระราชาจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งการงตเว้นจากมุสาวาท แต่ว่าบาปกรรมของเขานั้นแหละย่อมบอกให้ทราบว่าเป็นคนผู้นี้ทำลายประโยชน์ของคฤหบดี หรือบุตรคฤหบดีด้วยมุสาวาท พระราชาจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำตามปัจฉัย เพราะเหตุแห่งมุสาวาท ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังบาปกรรมเห็นปานนี้บ้างหรือไม่ ฯ

ภ. พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ทั้งหลายได้เห็นมาแล้ว
ได้ฟังมาแล้ว และจักได้ฟังต่อไป ๑

พ. ดุกรภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายย่อมเข้าใจ
ความซื่อเป็นไฉน คือว่า ท่านทั้งหลายได้เห็นหรือ
ได้ฟังมาแล้วบ้างหรือว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละการดื่มน้ำเมา
คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท งตเว้น
จากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่ง
ความประมาท พระราชาจับเขามาประหาร จองจำ
เนรเทศ หรือกระทำตามปัจจัย เพราะเหตุแห่งการ
งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย
อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๑

ภ. มิได้เห็นหรือมิได้ฟังมาเลยพระเจ้าข้า ๑

พ. ตีละ ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็มิได้เห็นหรือ
มิได้ฟังมาแล้วว่า คนผู้นี้เป็นผู้ละการดื่มน้ำเมา คือ
สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท งตเว้น
จากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่ง
ความประมาท พระราชาจับเขามาประหาร จองจำ
เนรเทศ หรือกระทำตามปัจจัย เพราะเหตุแห่งการ
งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่
ตั้งแห่งความประมาท แต่ว่าบาปกรรมของเขา
นั้นแหละย่อมบอกให้ทราบ ว่า คนผู้นี้ประกอบการดื่ม
น้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

แล้วฆ่าหญิงหรือชายตาย ลักทรัพย์ เขามาจากบ้าน
หรือจากป่า ละเมิดประเพณีในหญิงหรือบุตรของผู้อื่น
ทำลายประโยชน์ของคฤหบดี หรือบุตรของคฤหบดี
ด้วยมุสาวาท พระราชาจับเขามาประหาร จองจำ
เนรเทศ
กระทำตามปัจจัย เพราะเหตุแห่งการดื่มน้ำเมา คือ
สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ท่าน
ทั้งหลายได้เห็นหรือได้ฟังบาปกรรมเห็นปานนี้บ้าง
หรือไม่ ๑

ภ. พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ทั้งหลายได้เห็นมาแล้ว
ได้ฟังมาแล้ว และจักได้ฟังต่อไป ๑

ตัวอย่างที่ยกมานี้ ในสมัยนี้อาจมองไม่เห็นว่าเป็นภาษาที่เข้าใจได้ง่าย เนื่องจากเป็นภาษาต่างยุคต่างสมัย แต่นักปราชญ์ทางภาษาศึกษาพบว่า พระพุทธเจ้าทรงใช้ภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาพื้นบ้าน เป็นภาษาในการเผยแผ่ธรรม แทนที่จะใช้ภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นภาษาของผู้ได้รับการศึกษาในสมัยนั้น นอกจากตัวภาษาที่เป็นภาษาพูดของชาวบ้านแล้ว จะเห็นว่า พระองค์ทรงใช้คำซ้ำๆ อยู่มาก เพื่อให้ผู้ฟังจำและเข้าใจได้ง่ายนั่นเอง

๔. ลำดับคำถามให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างของการใช้คำถามโดยลำดับนี้ เห็นได้ชัดในทุกตัวอย่างที่ได้ยกมาแล้ว เช่น ในเรื่องอ๊กโกสภพราหมณ์ พระพุทธเจ้าทรงถามพราหมณ์นั้นว่า เคยมีแขกมาที่บ้านหรือไม่ เมื่อแขกมาแล้ว ได้เตรียมอาหารต้อนรับหรือไม่ เตรียมอาหารไว้แล้ว ถ้าแขกไม่รับประทานอาหารนั้นจะตกเป็นของใคร จะเห็นว่า พระองค์ทรงถามตามลำดับทำนองเดียวกันนี้เสมอ และสรุปบทเรียนในตอนท้าย

๕. ใช้คำตอบของผู้เรียนเป็นบทสรุป

การใช้คำตอบของผู้เรียนเป็นบทสรุปนี้ มีผลใน

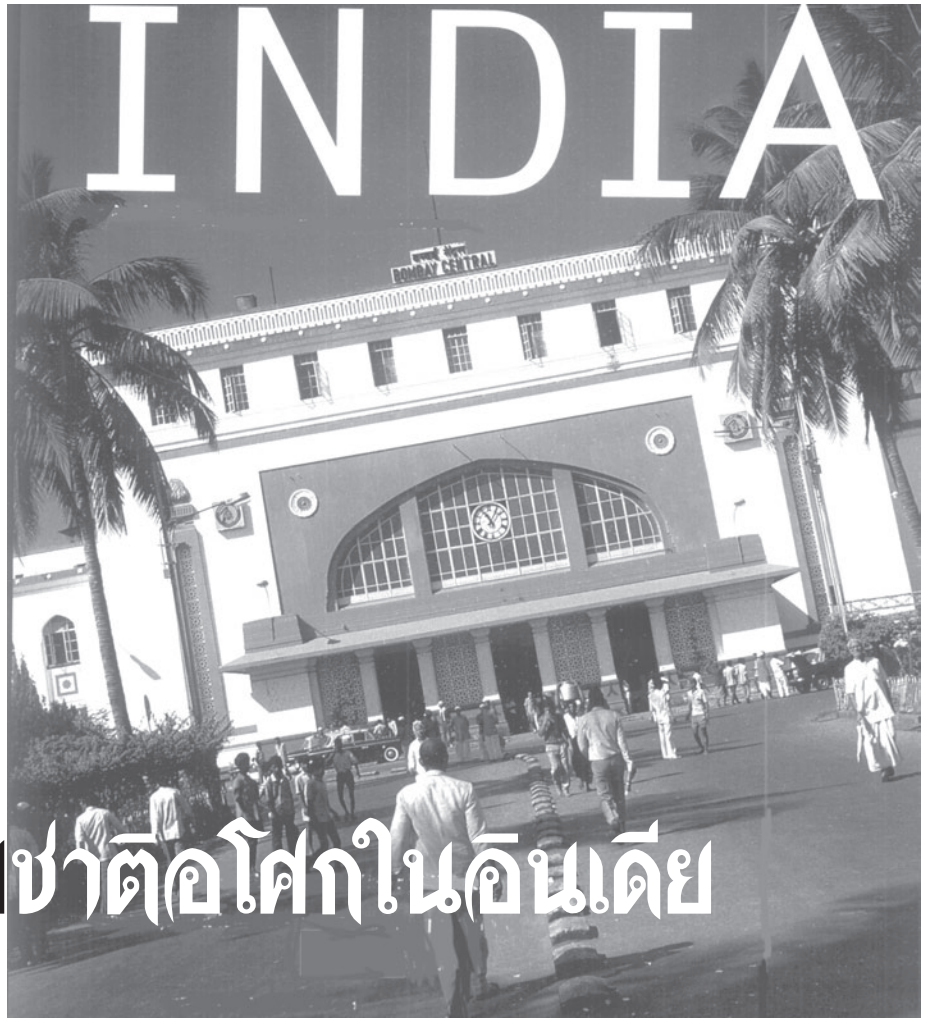
ทางจิตวิทยาต่อผู้เรียน คือ ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจว่า ความรู้นั้นเกิดมาจากประสบการณ์ของตนเอง มีผลให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการศึกษาต่อไป

การใช้คำถามในการสอนธรรมนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของศรัทธาของพระพุทธเจ้า ยังมีพุทธวิธในการสอนอีกหลายประการที่น่าสนใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันได้อย่างดี ขอเพียงอย่าตั้งข้อรังเกียจว่าเป็นเรื่องโบราณ เป็นของพื้นสมัย และสิ่งสำคัญในการนำความรู้ต่างมาปฏิบัติ คือ การปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์แวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นความรู้จากปราชญ์ตะวันตก ความรู้จากปราชญ์ตะวันออก หรือความรู้สมัยใหม่ ความรู้สมัยก่อน สำหรับการปรับใช้เทคนิคการสอน มีข้อควรตระหนักถึงสิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่งคือ **พื้นฐานของผู้เรียน ความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียน** トラบใดที่ครูยังคำนึงถึงตนเองเป็นสำคัญมากกว่าที่จะคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูก็จะยังไม่อาจประสบความสำเร็จในการสอนได้เท่าที่ควร

ผมได้ไปประเทศ
อินเดียเป็นครั้งที่สอง
นั่งเครื่องบินออกจาก
ดอนเมืองมุ่งตรงไปยัง
สนามบินกัลกัตตาใน
มลรัฐเวสต์เบงกอล ซึ่ง
อยู่ทางทิศตะวันออก
เฉียงเหนือที่มีชายแดน
ติดกับประเทศเมียนมาร์

รวมข่าวตึกในอินเดีย

จุดประสงค์หนึ่งก็เพื่อไปชม
สังเวชนียสถาน และสถานที่สำคัญ
ต่างๆ ทางพุทธศาสนา ตามที่คณะ
ทัวร์เขาพาไปเหมือนเมื่อครั้งที่แล้ว
อีกจุดประสงค์หนึ่ง ก็ไปตามคำเชิญ
เพื่อไปออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมให้ใหม่
กับวัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์
เมืองกุสินารา แดนดินถิ่นปรินิพพาน
ของพระพุทธองค์

การเดินทางไปครั้งนี้ จึงไม่
ถูกจำกัดเส้นทาง และจำกัดเวลา
เหมือนครั้งก่อน โดยเฉพาะขณะที่
อยู่ในกุสินารา วันเวลาเกือบสอง
เดือนสิ้นสุดลงอย่างคุ่มค่าเกิน
คาดคิด จนผมต้องก้มลงกราบ
ซบหน้า หลังน้ำตาราดรดแผ่นดิน
อินเดีย ดินแดนของพระผู้เป็นเจ้าของ
อย่างลึ้มตัว ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้
ผมเคยมีให้เพียงสามสิ่งเท่านั้นคือ
๑. กราบเท้าแม่ผู้บังเกิดเกล้า
๒. กราบเท้าพ่อท่านผู้ให้กำเนิดจิต

วิญญาณ และ ๓. กราบปูชนียสถาน
พระพุทธองค์ และนี่ก็เป็นความ
ปีติล้นในครั้งใหม่ที่หัวใจของผมจะ
ต้องบันทึกเอาไว้เป็นครั้งที่ ๔ อีก
ครั้งหนึ่ง

แทบทุกวันที่ว่างจากงาน
และงานที่ผมทำก็ได้จำกัดให้ผม
ต้องทำอยู่กับที่ ฉะนั้นจึงไม่แปลก
ที่ผมจะหาโอกาสเดินทางไปโน่น
มานี่ในละแวกใกล้ๆ แม่ไกลไปจน
ถึงแดนดินถิ่นไทยอาหม ที่จะต้อง
นั่งรถไฟไปกลับถึง ๔ วัน ๔ คืน

ทั้งหมดครา ทั้งผมเผ้าก็
ยารุงรัง ทั้งผ้าโพกหัว ทั้งหน้าตา
ก็ออกจะกลมกลืนเข้าแขก การ
นุ่งห่ม แม้อาหารการกินนั้นก็เป็
นมังสวิวัติเปิบมือเหมือนแขก จน
หลายๆ ครั้งที่เดินไปในหมู่บ้าน
หรือไปชมสถานที่ต่างๆ ก็ยังมีชาว
อินเดีย เอามือมาแตะเท้าเพื่อ
แสดงความเคารพต่อผม ถ้าเขา

ไม่ชวนให้ผมพูดคุยด้วย เขาก็คง
ไม่สงสัยนะว่าผมมีชื่อ “بابา” ตัว
จริง “คำพูด บอกภาษา กิริยา
บอกสกุล”

ก็ผมไปอยู่ไม่กี่วัน แล้วจะให้
พูดแขกก็ทำได้อย่างไรเล่า จะได้บ้าง
ก็โดยบาดนำสี นาสี ที่กินาสี ฯลฯ
หรือไม่ก็ “กานาโฮเกีย” อะไร
ทำนองนั้น แต่ถ้าเขารู้ความจริง
อย่างนี้แล้ว จะไม่ให้ผมเป็นแขกดี
แขกดอย หรือแขกจะดีได้
อย่างไร...?

เอาละครับ ผมยังมีภาพถ่าย
จากสถานที่ต่างๆ พร้อมข้อเขียน
บันทึก และบทกวีอีกมากมายที่จะ
นำเสนอ ครั้งนี้ขอเกริ่นนำก่อน
ก็แล้วกันว่า นายไม้ม่อม ธรรมชาติ
อโศก ได้ไปอินเดีย จนค้นไม้คันทมิ
ที่จะเขียนเล่าให้พี่น้องชาวเราฟังมา
จริงๆ โดยมีได้ยกเมฆ ยกตำนาน
ตำรามาจากไหน

ผมจึงขอปิดท้ายบทเกริ่นนำ
ตอนที่ ๑ นี้ด้วย “๑๓๕ มุมมอง
ส่องอินเดีย” พอที่จะให้ผู้อ่านได้
ส่องกลับไปก่อนว่า ธรรมชาติของโลก
อย่างผมนั้น คิดและมองเห็น
ประเทศอินเดียอย่างไร ก่อนที่ผม
จะได้เล่ารายละเอียดจาก
ประสบการณ์จริงให้ท่านผู้สนใจได้
ทราบในตอนต่อๆ ไป

๑๓๕ มุมมองส่องอินเดีย

๑. เมืองแขกยิ่งใหญ่ไทยต้อนรับ
๒. เมืองสำหรับผู้ชาย
๓. เมืองให้ยึดถือ
๔. เมืองสะดือของโลก
๕. เมืองอโศกยาตรา
๖. เมืองคงคาศักดิ์สิทธิ์
๗. เมืองบ้านอิฐบ้านดิน
๘. เมืองไม่กินซากศพ
๙. เมืองพิภพแก้ว
๑๐. เมืองศาสนาส่งออก

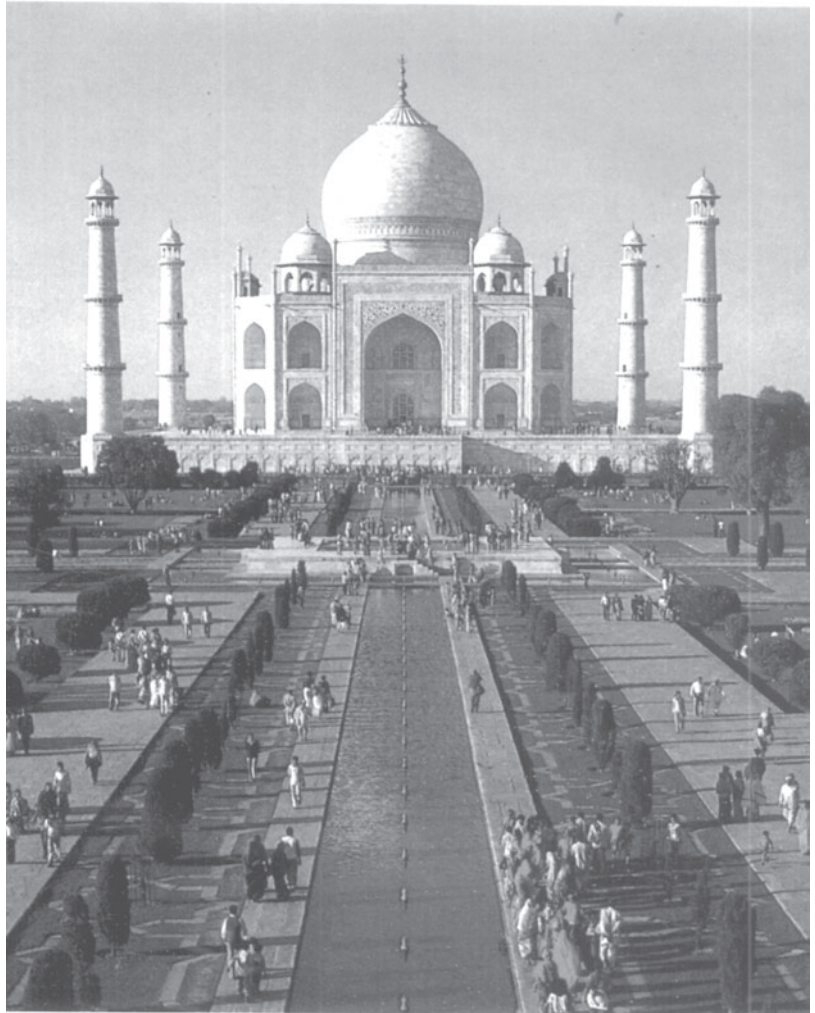
๑๑. เมืองอยู่นอกสมัย
๑๒. เมืองหิมาลัยบิดา
๑๓. เมืองคงคาเป็นแม่
๑๔. เมืองมีแม่น้ำไร่
๑๕. เมืองมีหลายภาษา
๑๖. เมืองบูชาพระเจ้า
๑๗. เมืองแขกสาวสำหรับ
๑๘. เมืองคานธีอหิงสา
๑๙. เมืองศาสนาชั้นนำ
๒๐. เมืองร้ายรามโหรี
๒๑. เมืองดนตรีมนต์ขลัง
๒๒. เมืองเสียงดังฟังชัด
๒๓. เมืองประหยัดที่สุด
๒๔. เมืองสารีบุตรโมคคัลลาน์
๒๕. เมืองประชาพันล้าน
๒๖. เมืองชาวบ้านรักถิ่น
๒๗. เมืองคนกินโรตี
๒๘. เมืองฤๅษีสำนึก
๒๙. เมืองพีชผักกูดม
๓๐. เมืองล้งคมฝั่งตน
๓๑. เมืองของคนบั้นนี้

- ๓๒. เมืองป่ายี่สิบโคโลน
- ๓๓. เมืองซูดโคนตันไม้
- ๓๔. เมืองคนตายริบเผา
- ๓๕. เมืองแก่เก่าก่อนกาล
- ๓๖. เมืองขอทานบังหน้า
- ๓๗. เมืองเร้งกาเก็บศพ
- ๓๘. เมืองแขกตบชู้ตี
- ๓๙. เมืองนั่งขี้ขวดคน
- ๔๐. เมืองกล้าจนคนจริง
- ๔๑. เมืองผู้หญิงขอชาย
- ๔๒. เมืองหัวส่ายหน้าขี้
- ๔๓. เมืองประเพณีเข้มแข็ง
- ๔๔. เมืองฝนแรงแดดร้อน
- ๔๕. เมืองพระนอนนิพพาน
- ๔๖. เมืองเอาถ่านทั้งวัน
- ๔๗. เมืองแบ่งชั้นวรรณะ
- ๔๘. เมืองพ่อพระแท้แท้
- ๔๙. เมืองของแม่ศรีเรือน
- ๕๐. เมืองเป็นเพื่อนกับสัตว์
- ๕๑. เมืองข้าวบัสมาตี
- ๕๒. เมืองไม่มีอบายมุข

- ๕๓. เมืองเป็นทุกข์เพราะลูกสาว
- ๕๔. เมืองแขกชาวโพงหัว
- ๕๕. เมืองรักวัวให้ผูก
- ๕๖. เมืองรักลูกให้ตี
- ๕๗. เมืองบ้านขี้เป็นกอง
- ๕๘. เมืองผ้าต้องเลี้ยงเมีย
- ๕๙. เมืองอินเตียฮินดู
- ๖๐. เมืองแขกบุงช่าว
- ๖๑. เมืองครอบครัวอบอุ่น
- ๖๒. เมืองวัยรุ่นไร้ปัญหา

๖๓. เมืองไม่หย่าร้างกัน
๖๔. เมืองลงชั้นลงแขก
๖๕. เมืองใครแทรกไม่ได้
๖๖. เมืองคนไร้ระเบียบ
๖๗. เมืองเดินเหยียบกองขี้
๖๘. เมืองปลอดหนีต่างชาติ
๖๙. เมืองนักปราชญ์ลือนาม
๗๐. เมืองพระรามพระลักษมณ์
๗๑. เมืองของนักศาสนา
๗๒. เมืองรอยฝ่าพระบาท
๗๓. เมืองลอยถาดทองคำ
๗๔. เมืองของถ้ำอชันตะ
๗๕. เมืองทัชมาฮาล
๗๖. เมืองสร้างบ้านไม่เสร็จ
๗๗. เมืองของเห็ดตุ๊กกระ
๗๘. เมืองโยคะโยคี
๗๙. เมืองเสรีประชา
๘๐. เมืองมหาตำนาน
๘๑. เมืองน้ำตาลตาลี
๘๒. เมืองป้ายสีบัวสาว
๘๓. เมืองเปิบข้าวกับมือ

๘๔. เมืองรำลือเครื่องเทศ
 ๘๕. เมืองนิเวศน์วิเศษสุด
 ๘๖. เมืองมนุษย์คฤมฤง
 ๘๗. เมืองเกลือปรุงอาหาร
 ๘๘. เมืองขนมหวานนมเนย
 ๘๙. เมืองเสวยวิมฤติ
 ๙๐. เมืองที่สดของคน
 ๙๑. เมืองอดทนทรมาน
 ๙๒. เมืองลูกหลานมากมาย
 ๙๓. เมืองใช้ไม้ใช้มือ
 ๙๔. เมืองยึดถือตราชู
 ๙๕. เมืองของงูร้ายรำ
 ๙๖. เมืองผู้นำกินหมาก
 ๙๗. เมืองสาวจากบ้านไกล
 ๙๘. เมืองใช้ไม้สีฟัน
 ๙๙. เมืองอยู่กันเป็นกลุ่ม
 ๑๐๐. เมืองไม่คุมกำเนิด
 ๑๐๑. เมืองก่อเกิดวิญญูณ
 ๑๐๒. เมืองน้ำตาลน้ำใจ
 ๑๐๓. เมืองผ้าไหมกาลี
 ๑๐๔. เมืองกวีระพิน

๑๐๕. เมืองแขกกินถั่ว งา
 ๑๐๖. เมืองทุ่งนาสาลี
 ๑๐๗. เมืองรูปมีใช้
 ๑๐๘. เมืองผู้ชายข้างเท้าหน้า
 ๑๐๙. เมืองภรรยาเท้าหลัง
 ๑๑๐. เมืองครบทั้งสามฤดู
 ๑๑๑. เมืองแขกรู้หน้าที่
 ๑๑๒. เมืองสตรีสาวสวย
 ๑๑๓. เมืองคนรวยแจกทาน
 ๑๑๔. เมืองขึ้นคานแบกหาม
 ๑๑๕. เมืองแขกยามเฝ้าไว้
 ๑๑๖. เมืองเขียนใต้บรรทัด
 ๑๑๗. เมืองจูงสัตว์เข้าห้อง

๑๑๘. เมืองแขกของพระเจ้า
 ๑๑๙. เมืองร้อนหนาวฝนแรง
 ๑๒๐. เมืองแหล่งอารยธรรม
 ๑๒๑. เมืองแขกนำชาดก
 ๑๒๒. เมืองชูชกตะกละ
 ๑๒๓. เมืองกัณหาชาลี
 ๑๒๔. เมืองลัทธิมากมาย
 ๑๒๕. เมืองผู้ชายขายถั่ว
 ๑๒๖. เมืองเนื้อตัวสกปรก
 ๑๒๗. เมืองแขกกรออบบาน
 ๑๒๘. เมืองอาหารมังสวิริติ
 ๑๒๙. เมืองแขกซัดรักชาติ
 ๑๓๐. เมืองสะอาดภายใน
 ๑๓๑. เมืองยิ่งใหญ่ล้ำยุค
 ๑๓๒. เมืองมีทุกสิ่งทุกอย่าง
 ๑๓๓. เมืองตัวอย่างของคน
 ๑๓๔. เมืองท่องเที่ยวมนตรา
 ๑๓๕. เมืองอมตะคืออินเดีย

ไม่ร่วม ธรรมชาติดอทคอม
 ๒๔ มี.ค.๔๔

โบนี่ มาร์ติน

(เกือบจะ) โจรร้ายที่เกิดมารวย

เขียนโดย

ไมเช่ หลุยส์ โอโลยโซล่า

แปลโดย

สว่างวัน ไตรเจริญวิวัฒน์

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๒๕๔๒

ราคาเล่มละ ๗๕ บาท (รวมค่าส่ง) สั่งซื้อได้ที่

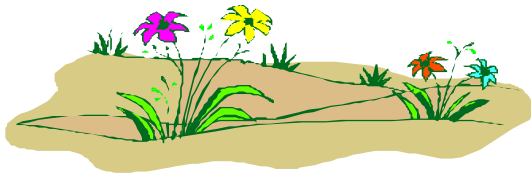
ธรรมทัศน์สมาคม ๖๗/๕๐ ถ.นวมินทร์

คลองกุ่ม บึงกุ่ม กทม. ๑๐๒๔๐

ส่งจ่าย ปท.คลองกุ่ม

ผลกำไรจะนำไปช่วยเด็กยากจนในชนบท

เริ่มลงในฉบับที่ ๕๑

จากนั้น ไม่มีอะไรน่าตื่นเต้น ในวันที่สามและที่สี่ฝนยังคงตกต่อไป คุณป้าอังกุสเดียสมาช่วยคุณนายมาริตินทำความสะอาดบ้าน แต่โบนี่คิดว่าเปล่าประโยชน์ เพราะต่อให้ปัดกวาดเช็ดถูแทบตายอย่างไร บ้านก็ยังคงมีสภาพเก่าโทรมและมีดทับอยู่ดี

พอวันที่ห้า คุณป้าอังกุสเดียสพูดกับโบนี่ว่า ‘โบนี่จะ ทำไมมาหมกตัวอยู่ในบ้านทั้งวัน ไม่ออกไปเล่นกับลูเซียและกลาร่าบ้างล่ะจะ ทั้งสองคนไม่กล้ามาที่นี่ เพราะค่อนข้างขี้อาย’

‘เฮอะ ขี้อาย แต่คุยกับเสื่อเนอะ’ โบนี่นึกในใจ เขายังจำรสหมักตรงจมูกไม่รู้ลืม และราวกับคุณป้าอังกุสเดียสจะเดาความคิดของเด็กชายออก เธอถามขึ้นว่า

“หลานคงไม่โกรธที่ลูเซียต่อยเฮานะ เขาบอกว่าไม่ได้ตั้งใจเลย”

‘แหม ! โขคดีนะที่ไม่ได้ตั้งใจ’ เด็กชายคิด ‘ไม่งั้นป้านี่ฉันคงตายไปแล้วมั้ง’ แต่โบนี่ไม่ได้พูดอะไรออกมา เขากำลังท้อแท้ ลึนหวัง ทว่าความ

โศกเศร้าของแม่มีมากกว่ามาก เด็กชายได้ยินเสียงแม่ร้องให้ทุกคืน ดังนั้น จึงพยายามไม่ก่อเรื่องวุ่นวายให้เธอทุกขี้ใจเพิ่มขึ้นอีก ขนาดอดูต่าห์ล่องกินชุปถั่วต้มของคุณป้าอังกืสเตียสเพื่อเอาใจแม่ แต่ก็ไม่สามารถทนกินได้ แทนจะคายทิ้งต่อหน้าคุณป้าเลยแหละ

“หนูไม่ชอบเธอลูก” คุณป้าแปลกใจ “คงจะยังไม่หิวกระมัง”

คุณป้าพูดโดยไม่รู้สึกโกรธ

ตลอดสิบห้าวันที่ผ่านมา โบนีออกจากบ้านเพียงเพื่อไปซื้อของให้แม่ซึ่งมักจะเตือนเสมอว่า

“ใช้เงินระวังหน่อยนะจ๊ะ อย่าใช้จ่ายในสิ่งไม่จำเป็น เรายังไม่รู้เลยว่าพ่อจะส่งเงินมาให้อีกเมื่อไหร่”

ที่ร้านขายของชำร้านเดียวประจำหมู่บ้านมีของทุกอย่าง แต่ไม่มีอะไรถูกใจโบนีแม่สักอย่างเดียว แม้กระทั่งพวกขนมก็ยังดูหน้าตาแปลกๆ ยิ่งกว่านั้นยังดูเก่าและมีฝุ่นจับเขรอะ สิ่งเดียวที่โบนียอมกินคือแฮมที่ห่อพลาสติกอย่างดี

สิบห้าวันผ่านไป โรงเรียนเปิดเทอม แต่ที่หมู่บ้าน ‘เอล์ กัสตาญาร์’ ไม่มีโรงเรียน นักเรียนต้องไปเรียนที่เมือง ‘ลาส บาดวยกาส’ จะมีรถโรงเรียนมารับที่หมู่บ้านนี้และหมู่บ้านเล็กๆ รอบๆ ยังมีเด็กอื่นๆ อีก

๗ คนรวมทั้งลูกพี่ลูกน้องของโบนีที่ไปกับรถรับส่ง แต่โบนีไม่ยอมพูดคุยกับใครเลย

เมื่อลูกพี่ลูกน้องทั้งสองคนมาถึงป้ายจอดรถ พวกเขาจะจ้องดูพื้นเพื่อหลีกเลี่ยงการพูดกับเด็กชายกาเนโล่มาพร้อมกับเด็กหญิงทั้งสองเสมอ มันจะนั่งนิ่งด้วยขาหลังสองข้างและไม่ขยับไปไหนเลย เมื่อเด็กๆ กลับจากโรงเรียนยามบ่าย สุนัขน้อยยังคงนั่งอยู่ตรงนั้น ประหนึ่งว่ามันไม่ได้ลุกไปไหนเลยตลอดทั้งวัน

ทันทีที่เด็กหญิงทั้งสองก้าวลงจากรถโรงเรียนกาเนโล่จะกระดิกหางตื้อกตื้อใจต้อนรับเด็กหญิง กลาร่าจะก้มลงจูบทักทายราวกับว่ามันเป็นมนุษย์มากกว่าเป็นเพียงสุนัขตัวหนึ่ง แล้วเอาของกินที่เหลือจากโรงเรียนให้มัน

ที่โรงเรียน โบนีทำให้คุณครูทุกคนแปลกใจมาก เพราะเด็กชายรู้ดีมากในบางเรื่อง ขณะที่ไม่รู้อะไรเลยในอีกหลายเรื่อง แต่ที่ยังทำให้คุณครูประหลาดใจคือความไม่น่ารักของเด็กชายโบนี มาร์ติน

วันหนึ่ง ฝนหยุดตก พระอาทิตย์สดใสแจ่มจ้า แต่อากาศไม่อุ่นขึ้น เพราะใกล้วันคริสต์มาสเข้ามาทุกที เช้าวันนั้น คุณป้าอังกืสเตียสซึ่งมักเตรียมขนมปังมาเป็นอาหารเช้าสำหรับเด็กๆ พูดว่า

“หนาวจริงๆ นะ ป้าได้กลิ่นหิมะด้วยล่ะ”
ป้าอธิบายให้โบนี่ฟังว่า “ถ้าหิมะตกเมื่อไหร่ พวกหนู
ต้องหยุดเรียน ดูโน่นสิ เห็นเมฆพวกนั้นไหม”

ไกลออกไปแถวๆ ภูเขาจะเห็นหมู่เมฆดำทะมึน
ลมหนาวยะเยือกพัดผ่านราวกับจะนำเกล็ดหิมะมาด้วย
เด็กๆ ซึ่งรอรถโรงเรียนอยู่บริเวณจัตุรัส สวม

เสื้อกันหนาวทำจากผ้าไหม ผูกผ้าพันคอ เด็กๆ สะบัด
เท้าไล่ความหนาวเย็นออกไปมา กานะโล่ นั่งตาค้างปริ้อ
แต่ก็นั่งนิ่งอยู่กับที่เหมือนเดิม ไม่เคลื่อนไหวแม้
ท่ามกลางความหนาวเย็น บางครั้งกล่าว่าโอบกอดสุนัข
น้อยเพื่อให้ไออุ่นแก่มัน

ลูเซียวุดกับเด็กคนอื่นๆ (ยกเว้นโบนี่ซึ่งเธอ
ไม่เคยแม้แต่จะเหลือบแลมอง)

“แม่ฉันบอกว่าวันนี้มีกลิ่นหิมะลอยมา เพราะ
ฉะนั้นบางทีเราอาจจะไม่ต้องไปโรงเรียนกันก็ได้”

“ขอให้เป็นอย่างนั้นจริงๆ เถอะ!” เด็กทุก
คนร้อง

เมื่อรถโรงเรียนมาถึง ลูเซียบอกกับคนขับว่า

“นี่โตริบิโอ วันนี้พวกเราไม่ไปโรงเรียนกันนะ
เดี่ยวหิมะก็ตกแล้ว”

“อะไรนะ” โตริบิโอ “พวกเธอกลัวหามาปากัน
หรือ ทุกคนขึ้นรถเดี๋ยวนี้!”

อากาศยังคงหนาวเหน็บตลอดวัน บางครั้งเมฆ
ทะมึนลอยผ่านมาโปรยเกล็ดหิมะลงมา ๒ - ๓ เกล็ด
แล้วก็ลอยผ่านไป พระอาทิตย์ฉายแสงออกมาอีก
ทำให้เกิดรุ่งกินน้ออันงดงาม

หลังอาหารกลางวัน ลมหยุดพัด ก้อนเมฆสีเทาหนักกลับมามีไม่ทันรู้ตัวแล้วหยุดนิ่ง หิมะเริ่มโปรยลงมาอย่างหนัก คุณครูอนุญาตให้เด็กๆ ยืนดูหิมะจากหน้าต่าง สักครู ครูใหญ่เดินเข้ามาประกาศว่า

“เด็กๆ ที่กลับกับรถโรงเรียน กลับได้แล้ว”

“ไชโย!” เด็กๆ เฮลั่น

“อะไรกัน” ครูใหญ่ถาม “อยู่ที่โรงเรียนนี้ หนูๆ ไม่สนุกกันเลยหรือ ถึงได้ต้ออกดีใจกันขนาดนี้”

เด็กๆ พากันหัวเราะ ทุกคนตื่นเต้นมากเพราะเป็นวันแรกที่หิมะตก แต่โตริบีโอบคนขับรถโรงเรียนมีท่าที่วิตกกังวล เขาไล่เด็กๆ ขึ้นรถอย่างเร่งด่วน ให้ไปวิ่งเล่นต่อในรถ

“คุณครูโตมัสครับ หิมะตกหนักเหลือเกิน” โตริบีโอบพูดกับครูใหญ่ “ผมเป็นห่วงว่าช่องเขาจะถูกปิดเสียก่อน”

“คุณลองดูก็แล้วกัน” ครูใหญ่บอกอย่างครุ่นคิด “ถ้าเห็นว่าจะข้ามช่องเขาไม่ได้ เราก็ต้องหาทางให้เด็กค้างที่โรงเรียน”

“ยอดไปเลย!” เด็กที่ฟังผู้ใหญ่ทั้งสองคุยกัน ร้องลั่น “พวกเรานอนที่นี่กันเถอะ!”

แต่เด็กคนอื่นแย้งว่า

“ไม่เอาหรอก พวกเรากลับบ้านกันดีกว่า พรุ่งนี้เราไม่ต้องมาโรงเรียนแน่ๆ”

เพราะความวุ่นวายและความวิตก กลาร่าจึงมานั่งคู่กับโบนี่โดยบังเอิญ พอรู้สึกตัวกลาร่าก็สงขมให้เด็กชาย โบนี่จ้องหน้าของกลาร่า แล้วจึงสังเกตเห็นว่าฟันของกลาร่าเป็นสีเหลืองคล้ำ ราวกับว่าไม่เคยแปรงฟันมาก่อนเลย ทว่าเด็กหญิงมีดวงตาเป็นประกายสดใสสวยงามมาก

ทั้งคู่ใหญ่และโตริบิโอยังคงถกเถียงกัน ในที่สุดโตริบิโอยิ่งตัดสินใจออกเดินทาง

หิมะเกล็ดใหญ่ๆ ตกลงมาไม่ขาดสาย ชั่วโมงไม่นานทุ่งหญ้าก็กลายเป็นสีขาวโพลน เด็กๆ ตีใจมากพากันร้องเพลงที่ซ้อมไว้สำหรับวันคริสต์มาส โบนี่รู้สึกสบายใจเพราะเขาเองก็ชอบหิมะเหมือนกัน เด็กชายรู้จักหิมะเป็นอย่างดี เพราะเขามักจะไปเล่นสกีสมัยอยู่ที่โรงเรียนเก่า ตั้งแต่เมื่อยังเป็นเด็กเล็กกว่านี้มาก บางปีโบนี่ยังได้ไปที่เทือกเขาแอลป์ในฝรั่งเศส ระหว่างทางเด็กๆ ทุกคนก็ร้องเพลงคริสต์มาสแบบนี้เหมือนกัน ทันใดนั้น เขาก็รู้สึกเศร้ามากเพราะตอนนี้เขาไม่มีเพื่อนเลย เด็กชายหันกลับไปมองกลาร่าซึ่งยังนั่งอยู่ข้างๆ และเมื่อกลาร่ายิ้มให้อีก โบนี่ก็ถามขึ้นว่า

“คิดว่าหมาจะยังรอเธออยู่ไหม”

เด็กหญิงพยักหน้า

“ถึงหิมะจะตกหนักขนาดนี้นั่นหรือ” โบนี่ถามย้ำ

“ใช่จ๊ะ” กลาร่าตอบเสียงเบา ๆ “มันรอฉันเสมอ”

รถโรงเรียนเริ่มไต่ขึ้นเนินไปทางช่องเขา และแล้วทิวทัศน์ก็เปลี่ยนไป ทิวบริเวณงดงามกว่าทุกครั้งในขณะเดียวกัน หิมะตกหนักขึ้นทุกทีจนมองไม่เห็นถนน โตริบิโอยิ่งเริ่มกล่าวคำสวด และตะโกนเสียงดัง ลั่นใส่เด็กที่ทะเลาะกันตรงทางเดิน

“ทุกคนนั่งอยู่กับที่เดี๋ยวนี๊ ไม่ยั้งงั้น เราแย่นะ!”

“เกิดอะไรขึ้น หรือลูกเกิดกลัวหมาป่าขึ้นมาบ้างเหมือนกันไม่ใช่ไหมล่ะ” เด็กนักเรียนโตคนหนึ่งแห่

เด็กคนอื่นหัวเราะครืน แต่โตริบิโอยังไม่ตอบอะไรทั้งสิ้น เขาขับรถอย่างระมัดระวัง แม้กระนั้นรถก็ยังลื่นไถลเป็นบางครั้ง เมื่อรถแล่นไปจนเกือบจะถึงช่องเขา โตริบิโอยุ่ครรถพลางพูดว่า

“เราต้องใส่โซ่แล้วละ ใครจะช่วยฉันได้บ้าง”

“ผมครับ” โบนี่อาสา เด็กๆ ในรถรู้สึกแปลกใจมาก เพราะพวกเขาไม่เคยได้ยินเด็กนักเรียนใหม่คนนี้พูดนอกห้องเรียนมาก่อนเลย

ยิ่งไปกว่านั้น เด็กหลายคนยังไม่รู้เลยว่าทำไมต้องใส่โซ่ แต่โบนี่ลงจากรถพร้อมกับคนขับรถด้วยท่าที่ที่มดมน

“คนอื่นๆ ห้ามลงจากรถเด็ดขาด!” โตรีบิโอตั้ง
“ไม่ยั้งฉัน เราต้องแย่งกัน”

คนขับรถและโบนี่ช่วยกันเอาโซ่ออกมา และเริ่มพันโซ่รอบล้อหน้าทั้ง ๒ ข้าง เป็นเรื่องยากลำบากจริงๆ เพราะโซ่ทั้งแก่มากและบิดเบี้ยว คนขับรถหลุดคำสั่งออกมาเรื่อย ๆ และยิ่งดูเดือดร้อนทุกทีโบนี่ซึ่งไม่ได้สวมถุงมือต้องคอยเอามือซุกใต้รักแร้เพื่อให้รู้สึกอุ่น โตรีบิโอจึงตะโกนเข้าไปในรถ

“ใครก็ได้เอาถุงมือให้เด็กคนนี้หน่อย!”

ลูเซียลูกพี่ลูกน้องของโบนี่ลงจากรถและยื่นถุงมือให้พร้อมกับเข้าไปช่วยเหลือคนทั้งสองโดยไม่ต้องมีใครเอ่ยปาก ทั้งสามคนต้องออกแรงมากเพื่อดึงโซ่ให้ดึงพันไปรอบล้อ ลูเซียดึงโซ่พลางสบตาคู่เด็กอดพอกับคนขับรถ ครู่ต่อมา โตรีบิโอพูดขึ้นมา

“เอาล่ะ ฉันว่าใช้ได้แล้วนะ คอยดูสิว่าจะ
เป็นไง เด็กๆ ขึ้นรถได้แล้ว!”

โบนี่กลับไปนั่งที่เก่า เด็กชายสลดทิ่มให้หลุดจากตัวก่อนจะนั่งลง กลาร่ำถามว่า

“ทำไมเธอรู้ล่ะว่าต้องใส่โซ่ยังไง”

โบนี่ยักไหล่ราวกับจะไม่ตอบคำถามเด็กหญิง แต่แล้วก็พูดขึ้นมา

“ตอนฉันไปเล่นสกีที่ฝรั่งเศส ฉันเคยเห็นเขาทำ
ยังไง”

ลูเซียซึ่งนั่งอยู่ใกล้ๆ อธิบายว่า

“เขาไม่ได้เป็นคนใส่โซ่สักหน่อย โตรีบิโอเป็นคนจัดการต่างหาก โบนี่แค่ช่วยเท่านั้น” เด็กหญิงเสริมเป็นเชิงทำให้โบนี่แย้ง “แล้วฉันก็ช่วยด้วยเหมือนกัน”

แต่โบนี่ไม่พูดอะไร เด็กชายสังเกตเห็นว่าฟันของลูเซียสกรปรกเหมือนกัน แต่ดวงตาของลูเซียไม่มดงาม ผิดกับกลาร่ำซึ่งไม่ต้องสงสัยเลยว่า เป็นเด็กหญิงที่แต่งตัวได้เก๋และน่ารักมาก

วิลโรงเรียนเริ่มเคลื่อนไหวออกไปอย่างช้ามากๆ หิมะตกหนักจนมองเห็นไม่ไกลเกินครึ่งเมตร เด็กเล็กๆ บางคนนั่งหลับ ในขณะที่เด็กโตหยุดร้องเพลงและเริ่มบ่นพึมพำ ต่างไม่ชินกับรถที่เล่นอัตโนมัติ โตรีบิโอกังวลใจมากจนไม่แม้แต่จะพูดคำสั่งอีกต่อไป เขาตั้งใจขับรถเต็มที่ รถก็ยังไม่ไกลไปบนไหล่ถนนเป็นครั้งคราวแม้จะใส่โซ่แล้ว เด็กผู้ชายแสรังหัวเราะ

สนุกสนาน ในขณะที่เด็กหญิงบางคนเริ่มร้องไห้
“ทุกคนเจียบเดี๋ยวนี้นะ ไม่มีอะไรร้ายแรงหรอก”
โตริบิโอะตะโกนสั่ง

เด็กหญิงคนหนึ่งร้องไห้กระซิกๆ ลูเซียจึงเดิน
เข้าไปปลอบ กลาร่าอธิบายให้โบนี่ฟังว่า

“ถ้าเราไปถึงช่องเขาได้ ก็เหลือแค่เล่นรถลง
เนินไป ก็จะถึงหมู่บ้านของเราแล้วละ”

ถึงตอนนี้ ล้อรถเสียดสีกับโลหะส่งเสียงดัง

เอี้ยดอี๊ด แล้วรถบัสก็หยุดลง โตริบิโอะร้องบอกโบนี่ว่า
“ไอ้หนู มานี่ ลงไปกับฉันหน่อย คนอื่นนั่งนิ่งๆ
อย่าขยับไปไหนนะ”

เมื่อทั้งสองลงมาดู ก็เห็นว่าโซ่เส้นหนึ่งหลุด
ออกมา และพันอยู่กับเพลาารถ

“มาลองดึงดูซิ!” โตริบิโอบอกโบนี่
ทั้งคู่พยายามดึงโซ่อยู่ครู่หนึ่ง ก็พบว่าดึงไม่
ออกแน่ หิมะยังคงตกตลอดเวลาจนสูงขึ้นมาถึงหัวเข่า

“ช่วยชะมัด!” โตริบิโอบูดต่อ
เมื่อระงับความรู้สึกได้แล้ว “เคราะห์ร้ายจริงๆ
อีกนิดเดี๋ยวก็นั่งถึงหมู่บ้านแล้ว”

“ตรงไหนหรือ” โบนี่ถาม เขามอง
อะไรไม่เห็นเลยนอกจากหิมะ

“ตรงนั้นไงล่ะ” คนขับรถชี้ให้ดู
“ห่างออกไปแค่สามกิโลเมตรลงเนินไป
เรื่อยๆ ถ้ามีแต่เด็กโตล่ะก็ อาจจะพอ
เดินไปได้”

โตริบิโอลองเดินขึ้นเนินซึ่งอยู่
ใกล้มาก ปรากฏว่าตัวจมไปในหิมะถึงเอว
โบนี่ซึ่งเดินตามโตริบิโอก็จมลงไปเหมือนกัน

“หิมะไม่เคยตกหนักอย่างนี้มาตั้งหลายปีแล้ว
เคราะห์ร้ายจริงๆ” คนขับรถบน ไตริบีโอมองดูรถบัส
ล้อรถจมอยู่ใต้หิมะ ต้องใช้รถแทรกเตอร์จึงจะดึงรถ
ออกมาได้

ไตริบีโอครุ่นคิดพลางพูดว่า “บางทีพวกที่หมู่
บ้านอาจจะออกมาตามหาเราก็ได้”

แต่พูดไปแล้วเขาก็คิดว่าคงเป็นไปได้ยาก
เพราะหิมะตกหนัก ทางขาด คงไม่มีรถใครแล่นผ่านมา
ตามถนนสายเล็กๆ แบบนี้

ขณะนั้น ประมาณบายสีโอมอง แต่สภาพอากาศ
รอบตัวดูขมุกขมัวราวกับว่าค่ำแล้ว

“เราต้องค้างคืนที่นี่หรือเปล่าครับ” โบนี่ถาม

“ไม่รู้เหมือนกัน คนที่หมู่บ้านถ้าเขาไม่เห็นเรา
กลับลงไป คงจะส่งคนมาช่วยเรามั้ง ฉันทว่าไปเถอะ
ขึ้นไปบนรถกันดีกว่า”

ก่อนจะขึ้นรถ ไตริบีโอเปิดช่องเก็บของ แล้ว
นำผ้าห่มออกมาจะแจกบรรดาเด็กเล็กทั้งหลาย โบนี่
เหลือบไปเห็นถุงพลาสติกใหญ่มากใบหนึ่งสกปรกมี
คราบน้ำมันจับ เด็กชายคว้าถุงไว้และพูดกับไตริบีโอว่า

“ผมแน่ใจว่าถ้าใช้ถุงพลาสติกใบนี้ ผมคงจะ
ลงไปจนถึง ‘เอล์ กัสตาญาร์’ ได้”

คนขับรถไม่เข้าใจว่า โบนี่หมายความว่าอย่างไร
จึงถามงๆ ว่า

“อะไรนะ”

“แบบนี้ไง” โบนี่อธิบาย เขานั่งบนถุงพลาสติก
ใช้ทั้งมือและเท้าผลักให้ตัวเองเคลื่อนไปข้างหน้า
คนขับรถดูเด็กชายเคลื่อนที่ด้วยถุงพลาสติกราวกับใช้
รถเลื่อน

“เฮ้ย ! เชี่ยมไปเลย”

โบนี่หยุด แล้วลากถุงพลาสติกขึ้นไปบนยอด
เขาซึ่งอยู่ห่างออกไปไม่กี่เมตร เมื่อไปถึง เด็กชาย
ถามว่า

“ทางลงไปหมู่บ้านอยู่ตรงไหนหรือครับ”

“จะบ้าไปแล้วหรือะ ไอ้หนู” ไตริบีโอดะโกนเรียก
“กลับมานี่เดี๋ยวนี้ ! ฉันทมีปัญหายุ่งยากเกินกว่าจะ
ปล่อยให้เธอเล่นรถเลื่อนอย่างนี้นะ !”

แต่โบนี่มีนิสัยไม่ยอมเชื่อฟังใครอยู่แล้ว ยิ่ง
เป็นแค่คนขับรถแล้วยังบังอาจมาตะโกนใส่เขาแบบนี้
ล่ะก็ ยิ่งไม่มีทาง !

อ่านต่อฉบับหน้า

ความแตกต่างมิใช่เรื่องเสียหาย
ความขัดแย้งมิใช่เรื่องเลวร้าย
ข้อสำคัญต้องทหน้าแน่น สดขาน หุคหอย...

ปฐกานูกาฯนี้เกิดสิ่งที่ดีกว่าเก่า
มักจะเดินผ่านบนเส้นทางสายนี้
ความขัดแย้ง ความเห็นที่ต่างกัน
ความทุกข์...ต้องมิเป็นชดชมตา
อย่ามองเป็นข้องั้ใหญ่
แต่เป็นข้องั้ปกติชดชมตาที่ข้องั้ใหญ่
กำเนิดทาทา มาชตาขอมเข้ปวต
กำเนิดพิเสื่อ ขอมผ่านตัวหนอน
สิ่งทีงั้ต้อง มักจะไม่ถูกไ้ใส่มชมา
เป็นขอย่างนี้เอง...ตตต!

❖ ดีใจครับ ที่รัฐบาลหันมาให้ความสำคัญกับฐาน
ข้อมูลภาษาธุรกิจไทย ๓๐ บาทต่อครั้ง ส่วนจะสำเร็จ
ได้ก็ไปขอผู้เกี่ยวข้องดูกัน ขอเป็นกำลังใจครับ

❖ เกือบเฝ้ากับสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ ที่
เป้าหมายของสหกรณ์คือภาษาธุรกิจรุ่นหนึ่งให้แข็งแรง
ตัวภาษาส่งเสริมชุมชนให้มีรายได้ ขาดผลิตภัณฑ์
ที่ผลิตในหมู่บ้าน

ซึ่งนั้นดิฉันยกย่องผู้ใหญ่ที่หาเงินไปของเกษตรแบบ
คนรวยขง ได้แย่งที่ของสหกรณ์ไป ๒ ที่ ทำเอา
สมาชิกนึกว่าแข็งไปแล้ว

สงวนใจผู้ใหญ่เขาย้ายไปถนนแจ้งวัฒนะแล้วครับ
ไปชดทหาชาบ

และถ้าชชบเป็นบดิฉันยกย่องผู้ใหญ่บดิฉันนั้น
ก็ต้องหาทางกำจัดทุกวิถีทาง เพราะชุมชนยิ่งแข็งแรง
ธุรกิจของบดิฉันยกย่องผู้ใหญ่ก็ยิ่งมีปัญหา !

❖ สมชาย อนุรักษ์ฐานนท์ (วังทองกลาง กทม.)
“ผมจะลดละพูดคำหยาบ ต่อเสียให้ได้ครับ”

นานๆ จะมีคนพิพากษาผู้ใหญ่คือศิษย์ ๔ ซึ่งควรมอง
ไม่ได้แปลแค่ผู้เกี่ยวข้องเดียว ยังมีอีกหลายมิติในระดับ

พูดสื่อเสียงต เพ็ชเชื้อ สามกท หยาบคาย ก็คือศิษย์ ๔
ทั้งนั้น

❖ สมาชิกหมายเลข ๒๕๘๑๓๗ เก็บเงินได้
๕,๐๐๐ บาท นำส่งโรงพักเรียบร้อย

ชายนี้รักชาติศิษย์ ๒ ครับ ขึ้นพัฒนาขึ้น
นอกจากไม่เอาของเขา ยังต้องหัดให้ของตัวเองด้วย
จึงจะถูกต้อง

❖ สมพร พิลาดี (อ.ฝาง จ.เชียงใหม่) สิ่ง
ที่ฝึกฝนก็คือการเสียสละมากขึ้น นอนน้อย และตื่นเช้า
อ้อ...อีกเรื่อง คืมน้ำปัสสาวะทุกวัน

❖ ด.อ.หรือหน่วยตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์
ของชาวโศก เดือน ม.ค.-มี.ค.๒๕๔๔ ออกลุยชุมชน
ชาวโศกแทบทุกแห่ง และพร้อมจัดอบรม ๕ ส.ให้อีก
ชาวนั้น อ.ย.ของกษัตริย์วงศ์ราชชนสุโขทัยไปเฝ้ามา
สมัครงานต่างที่อนุโมทนาครับ

❖ พระทองใบ เทวธัมโม (อ.เสลภูมิ จ.ร้อยเอ็ด)
“การมีธรรมเป็นเพื่อน แม้อยู่คนเดียวก็สบายใจ อย่าง
หาอะไรเปรียบมิได้”

ศรั้ง เมื่อไม่ร้องแข่งกับโลก ชิตใจก็ชื่นสงบเย็น
อย่างน่าประหลาด ความพ้นทุกข์คงเป็นแบบนี้หรือมั๊ยคะ ?

☛ **วาสนา ทิสลา ปฏิบัติธรรมไม่มีปัญหาอะไร**
นอกจากโมโหคนที่อยู่ด้วยกัน !

แปลคนะคะศรั้ง บางคนจะโมโหคนนอกบ้าน
แต่บางคนก็จะเขินกับคนในบ้าน ยึดถือกันคนละแบบ

☛ **อ่อนตา ศรภูพันธ์ (อ.วังหิน จ.ศรีสะเกษ)**
เจ้าตัวบอก คีต ๕ ก็ยังไม่สมบูรณ์ มังสวิรัตก็ยังไม่
บริสุทธิ์ ออกนอกบ้านก็ยังไม่เจี๊ย !

☛ **ปารีชาติ สุดแสง (อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี)**
เป็นโรคภูมิแพ้ เจ็บสบจนทุกไปหมด เจ้าตัวสงสัย
กรรมเก่าสมัยเด็กๆ ชอบบีบจมูกหมาแมวเล่น !

☛ **อุเทน มหาเสนา (อ.เมือง จ.อุดรฯ)** พยายาม
ลดละอบายมุข ถือศีล ๕ และระงับความโกรธ

☛ **ประสงค์ ไตรพิพัฒน์ (อ.เมือง จ.นครราชสีมา)**
แจ้งว่า หนังสือทุกเล่มอ่านไม่เคยจบ เพราะเพื่อนๆ
ยืมไปอ่านก่อน

☛ **เจียร ศิริรัตนพันธ์ (อ.สทิงพระ จ.สงขลา)**
เกิดปัญญาว่า ศาสนาพุทธสอนเรื่องเดียวคือ “กรรม”

ใช่ศรั้ง แต่ต้องวิเคราะห์ให้ต่อว่า ปชช.มหายาน
ปชช.มละเอียต มีอะไรบ้าง...

☛ **หลังจากไปปฏิบัติธรรมที่วัดแห่งหนึ่ง หลวงตา**
โกวิท (อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี) ท่านได้แต่ส่ายหน้าว่า
ล้มเหลวสิ้นเชิง เหตุเพราะอะไร ท่านบอกว่า “ไม่ขอ
วิจารณ์ !”

ชชช.มตาศรั้ง ถ้าบวชไม่ตั้งใจขอชิง รัตก็จะไม่
เป็นรัต ปลายเป็นแหล่งช่องสุ่มโดยปศุຍาย น่ากลัว
เหมือนนั้นนะศรั้ง

☛ **อ.ตำรวจ สุขเขตร์ (กิ่ง อ.บางเสาธง**
จ.สมุทรปราการ) จดหมายมาวิเคราะห์กามตัณหาของ
ตัวเอง และของสังคมมาเล่าสู่กันฟัง “โลกมันแรง ผม
กำลังถูกรุมเร้าเผาไหม้”

ที่ต้อถอยหนีฮอปมาตั้งหลักสักปะยะสิคะศรั้ง
เข้ารัตฟังชชช.มจากวันหยุด ฮาขอจะพอช่วยได้ หนีฮอหา
หมู่กลุ่มทำกิจชชช.มสาธาณะปะยะนี้ช่วยมั๊ย

ปัจฉิมลิขิต

กอง บก.

○ ฉะนั้น เมื่อพระองค์ไต่ถามตนเองได้แต่สงสัย จึง
เป็นหรือพระองค์ที่นำมาถามผู้มีใจเป็นอย่างไร

▲ ด้วยความศรัทธาในบุญ ดิฉันและสามีทำ
ธุรกิจจิวเวลรี่ที่ **เลย์ขยันทำความสะอาดกัน** รู้ลึก
ดีใจถ้าทำให้ผู้พักอาศัยอยู่เป็นสุข

จินตนา เลิศไพฑูรย์ / สงขลา

○ เป็นบุญของผู้อยู่อาศัยจริงๆ ที่ได้เข้าไปของที่มี
“น้ำใจ”

▲ ตอนนี้อยากรักษาฝีมือให้บกร่อง แต่
บางครั้งก็มีผลไปบ้างเหมือนกันคะ ฝึกทานมังสวิรัต
ไปด้วยบางครั้งเลี้ยงไม่ได้ก็อาศัยเขี่ยๆ เอา เอาชนะใจ
(กิเลส)ตัวเองเนี่ยยากเหมือนกันนะคะ แต่ก็พยายามคะ

ณัฐฐิญา / เชียงราย

○ พุทธพูนาศของค์ถึงได้ตัสส์ว่า “**เอาชนะข้าศึก**
เป็นหน้ๆ โนสงคความ ก็ไม่เท่ากันเอาชนะใจตนเอง
แม้เพียงคั้งเดียว”

▲ การใช้จ่ายก็ไม่เหมือนก่อน **แม้มีเงินเพียง**
เล็กน้อยก็ไม่ทุกข์มากเหมือนก่อน รู้จักเสียสละแล้ว
มีความสุข

๒๔๘๑๓๕ / อุบลราชธานี

○ แปลกแต่ขิงเนาะ - มีเงินน้อยก็มีความสุข
- “เสีย” สละก็มีความสุข

▲ ปีใหม่นี้ ผมจะปฏิบัติธรรมตามแนวของสันติ
โศกให้ได้มากกว่าเก่า ถึงแม้จะไม่เต็ม ๑๐๐ % ก็ตาม
แต่เท่าที่ได้ปฏิบัติมา ก็ทำให้มีชีวิตดีขึ้นมากกว่าเดิม
ถึงแม้รายได้จะลด แต่ก็ไม่เดือดร้อน

ประภาส พิเชฐโสภณ / ศรีสะเกษ

○ สัจ! ยิ่งปฏิบัติได้มากเท่าไร ยิ่งเป็นนพชรม
ดี ชีวิตดีของตนมากเท่านั้น

หังปวง ชีวิตสงบสุขเรียบง่ายสบาย อบรมุขหายา ๆ ตัดขาดมาได้หลายปี

ประทีป แป้นแก้ว / ชุมพร

- เมื่ออิงไทยยังไม่สิ้นคนดี สำคัญ!

▲ เป็นคนชอบอ่านหนังสือมาก เวลาไปร้านหนังสือจะอดใจไม่ไหว จะต้องซื้อทุกครั้ง ไม่รู้ว่า เป็นความโลภอย่างหนึ่งหรือเปล่า

บุญเรือง ต๊ะชิต / ลำพูน

○ ถ้าเป็นหนังสือสมอเมฆ ที่เป็นความโลภ (ตีเนหา) แต่ถ้าเป็นหนังสือดี อ่านแล้วมีคุณบูชา ช่วยสงเคราะห์จิตใจให้ดีขึ้น ที่เป็นความขยำยาก็ดี (จิภาวตีเนหา) อย่างนี้ควรมีให้มาก

▲ ได้ลองปฏิบัติในสิ่งที่ไม่เคยทำ เช่น การละเว้นเนื้อสัตว์ แม้ว่าจะยังทำไม่ได้ทุกวัน แต่ก็สามารถทำได้

กาญจนา เกียรติกันนห์ / กทม.

- สนุกเมทานาด้วย และขอเป็นกำลังใจให้ก้าวต่อไป

▲ เมื่อก่อนเคยโมโหง่าย แต่เดี๋ยวนี้เฉย ใครจะพูดอะไร จะด่าจะว่าอย่างไรก็เฉย ใครจะว่าอะไรก็ยิ้มลูกเดียว

นรินทร์ อิกจอม / ราชบุรี

○ หน้าแน่นดีแท้ แต่ชะงัดขอยยิ้มหน้าขอยนะ เต็มวชิระกลายเป็นยิ้มยั่ว

▲ ผมอยู่กับการอ่านหนังสือเป็นเพื่อนเกือบทุกวัน รู้สึกว่ามีความสุขทางใจ สงบจิตใจดี ถ้าวินใจ ไม่ได้อ่าน รู้สึกว่าเหงา เกร็งซึม

ขำ ธรรมวัตติ / ศรีสะเกษ

○ เข้าข่าย “ยาเสพติด” ยัมนี่ ถ้าเป็นหนังสือ ชดชชะติดก็คงต้องยอมเสพให้มันติดติดไปเลย

▲ เมื่อได้อ่านดอกหญ้า พบว่าเนื้อหาสาระเป็นประโยชน์อย่างมาก และได้นำคำสอนพร้อมทั้งหลักปฏิบัติธรรม ที่เขียนแนะนำมา และได้นำมาใช้กับตัวเองโดยได้ลดละอบายมุข ๓ ประการคือ

๑. แต่ก่อนตีมสุรา เบียร์ และน้ำเมาทุกชนิด
มาเป็นระยะเวลาเกินกว่า ๒๐ ปี บัดนี้ได้หยุดและ
ไม่หันไปกลับไปเกี่ยวข้องกับอีกต่อไปแล้ว

๒. แต่ก่อนเคยสูบบุหรี่มานานถึง ๒๐ ปี บัดนี้
เลิกสูบบุหรี่อย่างเด็ดขาดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

๓. แต่ก่อนเคยเล่นการพนันบ้างเป็นครั้งคราว
บัดนี้ไม่ได้เล่นการพนันอีกต่อไปแล้ว

บุญเลิศ อ่อนน้อม / กทม.

○ นี่คือคำปฐะภาคีส์หมาพชากอบายมุขของ
ผู้ประนะ(ไฮตม) ที่ยิ่งใหญ่แท้

▲ ผลที่ได้จากการอ่าน

๑. รู้จักทำตนให้ลด ละ กิเลส

๒. ลดอัตตามานะตามอินทรีย์พละ

๓. ได้เข้าใจอริจิตที่สูงขึ้นตามลำดับ

๔. ไม่เดินหลงทาง(บวชผิดหลักการปฏิบัติ)

ของพระศาสนา

๕. ได้รู้ธรรมชั้นสูงของพ่อท่าน

พระไกรสร ทีปธมโม / พัทลุง

○ ขอขอบคุณมาทนายพระคุณเจ้าที่เข็ดตุฎไฉนธรรม
มากขึ้น

▲ เมื่อข้าพเจ้าหรือภรรยาไปเห็นการกระทำสิ่ง
ไม่ดีของเพื่อนบ้าน แล้วนำเรื่องของเขามาพูดคุย หรือ
เรียกว่านินทา เพียงระยะเวลาไม่นาน (ไม่ถึง ๒-๓ ชม.)
ผมและภรรยาจะทะเลาะกันเอง ดังนั้น เมื่อเวลาผม
และภรรยาเริ่มพูดถึงสิ่งไม่ดีของผู้อื่น **เราจะตักเตือน
กันเองว่า เริ่มจะนินทาคณอื่นแล้วนะ เดี่ยวจะ
ทะเลาะกันเอง ให้หยุด !**

วิชัย จิรโพโรจน์ / ขอนแก่น

○ พชชมกัันตาเห็นขิงขิงๆ แต่ก็เป็นเหตุตุฎิให้เกิด
พชชสังวรชะรังต่อไป

▲ บางครั้งทำงานแล้วรู้สึกท้อถอย แต่เมื่อได้
อ่านดอกหญ้าแล้วมีพลัง กำลังใจเพิ่มขึ้นมากเลยคะ
สุนีย์ อิงชาติเจริญพร / พิษณุโลก

○ ท้อถอยม่แท้แท้ยอมม่ท้อ

